

S. Sayısı : 191 e ek

Ordu subaylar heyetine mahsus terfi kanununun 1494 sayılı kanunla değiştirilen 4 ncü maddesinin tadiline dair kanun lâyihası hakkında Millî müdafaa encümeni mazbatası (1/426)

Millî Müdafaa encümeni mazbatası

T. B. M. M.

M. M. Encümeni

Esas No. 1/426

Karar No. 27

27 - VI - 1940

Yüksek Reislîğe

863 sayılı terfi kanununun 1494 sayılı kanunla değiştirilen dördüncü maddesinin tadiline dair olup Encümenimizce tanzim edilen ve heyeti umumiyenin tasvibine arzolunan kanun lâyihasının ikinci müzakeresinde Manisa mebusu Refik Şevket İncenin takdim edib heyeti umumiyece nazarı tasvibe alınan tavrı üzerine Encümenimizce tekrar tanzim edilen kanun lâyihasının birinci maddesi Yüksek Heyete arzolan üzere Başkanlığa sunulmuştur.

M. M. E. Reisi

Diyarbakır

K. Seviüktekin

M. M.

Erzurum

Ş. Koçak

Kâtib

Konya

Vehbi Bilgin

Çorum E. Sabri Akgöl	Erzurum A. Akyürek	Gümüşane Ziya Zarbun
İçel M. Cemal Mersinli	Kayseri N. Toker	Malatya O. Koptagel
Manisa K. N. Duru	Samsun Ruşeni Barkın	Samsun Amiral F. Engin
Seyhan Sinan Tekelioğlu	Sinob C. K. İncedayı	Tekirdağ R. Apak
Urfa Ahmed Yazgan	Yozgad C. Arat	

MİLLÎ MÜDAFAA ENCÜMENİNİN TEKLİFİ

Ordu subay heyetine mahsus terfi kanununun 1494 sayılı kanunla değiştirilen 4 ncü maddesinin tadiline dair kanun lâyihası

MADDE 1 — Ordu subaylar heyetine mahsus 863 sayılı terfi kanununun 1494 sayılı kanunla değiştirilen dördüncü maddesi aşağıda gösterildiği veçhile değiştirilmiştir:

Zabitanın rütbe ve kıdemleri mezkûr rütbe-i ihraz ettiklerini âmir kararı âli metninde muharrer tarihten başlar. Aynı rütbede olup müsavi ve muadil vazifede bulunan vazife ve makamat ashabı beynindeki kıdem, memuriyet ve vazifeye tayin tarihine göre değil, rütbe-yeye nasıb tarihine göre hesap edilir. Aynı rütbede olup muhtelif makamatta asaleten bu-

lunmuş ve bulunmakta olanların kıdem sıraları hemrütbeleri arasında sıralanmayıp müsavi makamat ashabı arasındaki hemrütbeleri arasında sıralanır.

Millî irade ile muhtelif makamatta vekil olarak bulundurulmuş ve bulunmakta olanların kıdem sıraları da müsavi makamlar sahipleri arasında sıralanır.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muhtemeldir.

MADDE 3 — Bu kanunun icrasına Millî Müdafaa vekili memurdur.

S. Sayısı : 205

İstanbul elektrik işleri umum müdürlüğü 1938 malî yılı bilânçosunun sunulduğuna dair Divanı muhasebat riyaseti tezkeresi ve Divanı muhasebat encümeni mazbatası (3/248)

T. C.

Divanı muhasebat

9 - V - 1940

Sayı { U. 165074
H. 1284

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

3481 numaralı kanunla tesis edilen İstanbul Elektrik işleri umum müdürlüğünün 1938 senesi bilânçosu üzerinde mezkûr kanuna tevfi kanuna icra ettirilen tedkikat neticesini gösteren rapor ve buna aid bilânço ve (C. 3) cedvelinin sunulduğunu en derin saygılarımla arz ederim.

D. M. Reisi

S. Oran

İstanbul Elektrik işleri umum müdürlüğünün 1938 senesi bilânçosu üzerinde yapılan tedkikat neticesini gösteren rapordur.

Mukaddime

3480 numaralı kanunla tasdik edilen 23 mayıs 1938 tarihli mukavelename ile Hükümetçe imtiyaz satın alınmış olan İstanbul Türk elektrik anonim şirketine müteallik muamelelerin tedviri maksadıyla ve 1 - VII - 1938 tarihli ve 3481 numaralı kanunla tesis edilen İstanbul Elektrik umum müdürlüğünün ilk faaliyet senesine tesadüf eden 1938 senesi bilânçosu üzerinde 3481 numaralı kanuna tevfi kanuna icra ettirilen tedkikat neticesinde mehzallarına ve evrakı müsbiteye uygun olduğu anlaşılan mezkûr bilânçonun muhtevi olduğu kıymetlerle Umum müdürlüğün bazı muameleleri hakkında arza değer görülen mütalealar bilânçonun tertib sırasla aşağıya dercedilmiştir :

İlk tesisat

1 — Bu hesap fabrikanın ve Rumeli, Anadolu yakalarile Adalarda mevcut şebekelerin kıymetleri yekûnunu ifade etmektedir.

Şirketin 1937 senesi nihayetinde verdiği son bilânçoda mahiyet ve müfredatı,

Frank	Santim	
26 365 466	37	Fabrika
32 827 781	44	Şebeke «Rumeli»
5 978 756	73	» «Anadolu»
696 233	48	» «Adalar»
422 705	66	Rumeli şebekesinin ibtidaî masrafı
11 280	88	Rumeli şebekesinin ibtidaî masrafı

Frank	Santim	
14 263 610	68	Eski senelerde safi hasılatın kifayetsizliği dolayısıyla işletmeden mütevellid açıklar «zararlar»
3 682 627	50	Yedikule Havagazı imtiyazının satın alınmasına mukabil tazminat olarak verilen
84 248 462	74	Yekûn
2 479 570	09	Sermayenin 31 milyon İsviçre frangına ircaından dolayı tenzil olunan
81 768 892	65	

Yukarıda yazılı kıymetler ilk tesisat meyanında gösterilmiş ve bu müfredata nazaran ilk tesisat kıymeti yekûnu 81 768 892,65 İsviçre frangı olarak irae edilmiş iken 1938 senesi bilânçosuna bu devrin 58 078 669,03 İsviçre frangı olarak alındığı görülmüştür. Bunun da sermayenin 31 milyon İsviçre frangına ircaı dolayısıyla yapılan tenzil muamelesi hariç olmak üzere ilk tesisat hesabında dahil kıymetlerin yekûnunu ifade eden : 84 248 462,74 İsviçre frangından.

433 986,54	Rumeli ve Anadolu şebekelerinin ibtidai masrafları.
14 263 610,68	Eski senelerin işletme zararları.
3 682 627,50	Yedikule havagazı imtiyazının satın alınmasına mukabil verilen tazminat.
8 766 803,10	1911 - 1937 teedid sermayesi olarak ayrılan mebalîğ.
1 805 517,31	Amortisman olarak ayrılan mebalîğ.
28 952 545,13	Yekûn

Müfredat ve mahiyetleri yukarıda gösterilen 28 952 545,13 İsviçre frangının çıkarılması ve buna mukabil vücuda getirilen tesisata iştirâk hissesi olarak eşhas ve müessesattan alınıb ilk tesisattan düşulmuş olan 278 751,42 İsviçre frangının ilâvesi suretile elde edildiği anlaşılmıştır.

Tutarı ilk tesisattan çıkarılan kalemlerden ilk üç kalemin aynı ve maddi bir kıymet ifade etmesinden ve dördüncü ve beşinci kalemlerin de mahiyetlerine göre devir sırasında hesabda ipkısı caiz olamayacağı tâbii bulunmasından dolayı bunların ilk tesisat hesabının 1937 senesi devrinden çıkarılması ve vücuda getirilen tesisatın, iştirâk hissesi alınmış olanlarda dahil olduğu halde, mülkiyeti şirketin uhdesinde kaldığından bu namla alınmış olan paraların ilk tesisata götürülmesi yolundaki mutalea musib görülmüş ve 1938 senesi bilânçosunda 16 737 368,60 Türk lirası olarak ifade edilen ilk tesisat kıymetinin 1937 senesinden devri 58 076 669,03 İsviçre frangının haziran 1938 sonundaki kura göre mukabilinden ibaret bulunmuştur.

Blânçonun 17 ve 18 - 25 numaralı cedvellerin de bu esasa göre tesbit edilen kıymetleri irae etmekte olduğu anlaşılmıştır.

2 — Blânçoda ilk tesisat 17 304 522 lira 99 kuruş olarak gösterilib bunun 1937 senesinden müdevver kısmı 16 739 822 lira 56 kuruş ve 1938 senesinde vücuda getirilen mikdarı 564 640 lira 43 kuruş olarak irae edilmiştir. Blânçoğa bağı 16 ve 17 numaralı cedvellerde ise 1937 senesinden devir 2 513 lira 96 kuruş noksan ve buna mukabil 1938 senesinde vücuda getirilen tesisatta o mikdar fazla görünmektedir.

Şirket tarafından ittihaz edilib idare tarafından dahi tatbikine devam edilen usule göre tevsiyan ve mücadeleden yapılmasına lüzum görülen tesisat için sarfedilen paralardan istimal edilen malzeme bidayeten « yapı işleri » namı altında açılmış olan mutavassıt bir hesaba hizmet kaydedilmekte ve ilk tesisat hesabile alâkalı tahsilât ve istirdadlar da bu hesabın matlûbuna geçirilmekte ve iş tamam olub tesisat işletmeye açıldığı zaman bu hesabın zimmetbakiyesi ilk tesisat hesabına intikal ettirilmektedir.

1938 senesinde ilk tesisata götürülen 2513,96 lirada 1937 senesi içinde sarfedilen ve müfredatı 26 ve 27 numaralı cedvellerde yazılı bulunan 55 121 lira 17 kuruş ile daha evvelki senelerde ilk tesisat hesabına zimmet kaydedilmiş iken yeniden başlanılan bir tesis işinin ikmaline kadar ambara iade

olunan cihazlar ve geri alınan transför motörler ve ayarlanmak üzere geri alınıb ambara maledilen saatler bedelini teşkil eden ve yukarıda işaret edildiği veçhile ilk tesisat ile alâkalı istirdadlardan madud bulunması hasebile yapı işleri hesabının matlûbuna geçirilmiş bulunan 52 607 lira 21 kuruş arasındaki farkdan ibaret olmasına göre 1938 senesi sarfiyatı olarak gösterilmesi icab eder idi ise de mezkûr paranın 1937 senesinde şirket tarafından sarfedilmiş bir para olmasına binaen bir defaya mahsus olmak üzere 1937 senesi sonuna kadar kârdan mahsub edilecek mebalîğ meyanında gösterildiği anlaşılmış ve devir münasebetile yapılan bu muamelede mahzur görülmemiştir.

3 — İlk tesisatın müfredatını gösteren blânço'ya bağlı 18 - 25 numaralı cedvellerin tedkiiknden:

270 470	79	Şebekenin işletmeye açılmamış olduğu ilk tesis senelerindeki umumî masraflarla faiz veya başlangıç masrafları.
11 202	67	Metre hanı binasının tanzimi [1]
2 555	09	Hatların etüd masrafları
3 436	47	Tahvilât ve hisse senedleri çıkarma masrafları
32 825	75	İbtidai masraflarla imtiyazmasrafları
320 490	71	Yekûn

Müfredatı yukarıda yazılı ceman 320 490 lira 71 kuruşun da blânçonun ilk tesisat yekûnunda dahil olduğu anlaşılmıştır.

Halbuki birinci madde de izah edildiği üzere idarenin devir aldığı ilk tesisat kıymetlendirilirken bu kabil maddi ve aynı bir kıymet ifade etmeyen kemiyetlerin bu hesabdan çıkarıldığı görülmüş olduğuna göre 320 490 lira 71 kuruşun bu hesabda ibkasının sehve müstenid olacağına ihtimal verilmektedir. Bu sebeble ilk tesisat hesabının 1937 senesinden devrinin bu mikdar noksan ile 16 416 877 lira 83 kuruş itibar edilmesi ve bu sebeble ilk tesisat ve sermaye hesabında da ana göre tadilat yapılması muvafık görülmektedir.

4 — İstanbul Elektrik umum müdürlüğünün teşkilât ve işletmesine dair olan 22 - IV - 1938 tarihli ve 3481 numaralı kanunun 8 nci maddesinde (İstanbul elektrik şirketinden alınan menkul ve gayrimenkul emval eşya, âlât ve edevat vesair kıymetlerin müfredatı itibarile bir defteri tanzim olunur. Bu emvalin kıymetleri yekûnu ile mevud mütedavil sermaye umum müdürlüğün sermayesini teşkil eder.) denilmekte ve mezkûr kanunun tatbikine aid olarak Nafia vekâletince hazırlanan (1) numaralı talimatnamenin 19 neu maddesi de (İstanbul elektrik işleri teşkilât ve işletme kanununun 8 nci maddesi mucibince hazırlanacak envanterlerin kıymet esasları hakkında vekâlete müdellel teklifte bulunularak alınacak direktif dahilinde idarenin sermayesi tesbit olunur.) kaydini ihtiva etmektedirler.

İlk tesisat için hesaben bir kıymet tesbit edilmiş olmakla beraber teknisiyenlerden mürekkeb bir heyet marifetile de bu tesisata ayrıca kıymet takdirine tevessül edilmiş ve alınan izahattan bu heyetin ilk tesisatı şebeke ve fabrika olmak üzere iki kısımda mütalea ederek şebeke ve fabrikada mevcut teklin tesisatın şimdiki piyasa fiatlarına nazaran yenilerinin değerini takdir ve takdir olunan bu değerden bu tesisatın vücade getirildiği tarihten 31 - XII - 1937 tarihine kadar geçen müddet zarfındaki eskime ve itfa paylarını düşürerek bakiyeye % 5 ve % 10 nisbetinde hurda demir payı ilâve etmek suretile bu günkü kıymetlerini tesbit etmek istediği ve neticede 7 101 343 lirası şebeke ve 3 619 717 lirası fabrikaya aid olmak üzere ilk tesisatın umumî kıymetini 10 721 060 olarak takdir ve tesbit ettiği ve bundan başka ilk tesisat için her sene 917 186 lira yenileme akçesi tefriki icab eder ise de malî bakımdan buna imkân olmadığından şimdilik şirket zamanında olduğu gibi senede 180 000 liranın ayrılmasına devam edilmesinin zarurî olduğu mütaleasında bulunduğu anlaşılmıştır.

Teknisiyenlerden mürekkeb olan bu heyetin raporu Nafia vekâletine gönderilmiş ise de idarenin belediyyeye devri üzerine bu rapor, münderecatı hakkında hiç bir mütalea serdedilmeden Nafia vekâletince idareye iade edilmiştir.

[1] Arşivo tadilatı ile müşteriler dairesinde vücade getirilen hol ve Bayazıt şubesi ile Silâhdarağa fabrikası telefonlarının Metro hanındaki otomatik telefona rapti masraflarıdır.

İlk tesisat için hesaben bulunan kıymetle sözü geçen heyetin bulduğu kıymet arasında mühim bir fark mevcut olduğundan bu hususunda tedkikatıfa ettirilerek sermaye ile de alâkalı olan bu hesap da ilmî ve hakikî kıymetlerin yer almasının teğmin edilmesi temenniye lâyük görülmüştür.

5 — Bilânçonun 28 ve 29 ncu sahifelerindeki malûmattan anlaşılacağı üzere 1938 senesi içinde başlanılıb aynı sene içinde ikmal edilen işlere 632 133 lira 33 kuruş sarfedilmiş iken 1938 senesinde yapılan işler bedeli olarak ilk tesisat hesabına 564 640 lira 43 kuruş geçirilmiş ve sebebi de evvelki maddelerde de izah edildiği veçhile iştirakhissesi olarak müşterilerden tahsil edilen paralarla ayarlanmak üzere geri alınmış ambara maledilen saatler bedelini teşkil eden 67 472 lira 90 kuruşun ayrı bir hesaba tahsilât kaydedilmeyib ilk tesisat için yapılan sarfiyatın bidayeten zimmet kaydedildiği yapı işleri hesabının matlûbuna geçirilmesinden ve neticede bu iş için yapı işleri hesabında mevcut tâli hesabın zimmet bakiyesinin ilk tesisathesabına intikal ettirilmesinden ileri gelmektedir.

İştirak hissesi olarak müşterilerden tahsil edilen paralar şirketin işletmeden mütevellid kârından mağud olmamakla beraber bunun muhtelif hasılâtmeyanında gösterilmesi mümkün olduğu ve esasen şirketten devir alınan ilk tesisatın hesaben kıymeti tesbit edilirken şirket zamanında alınmış olan iştirak hisselerinin ilk tesisat kıymetine ilâvesi cihetine gidilmiş iken yine şirket zamanındaki tatbik şekline avdet edilmesi idarenin telâkkisine de uygun olmadığı gibi yukarıda da kaydedildiği veçhile iştirak hissesi alınmış, alınması tesisatın mülkiyetinin idare uhdesinde kaldığı göz önünde tutulunca ilk tesisat maliyetinin bu gibi tahsilât dolayısıyla tezelzüle uğratılmasının doğru olamayacağı neticesine varılmıştır.

6 — Satın alma mukavelenamesi Hükûmete intikal eden şirkete aid gayrimenkul emvalin 3481 numaralı kanun mucibince ve elektrik, tramvay ve tünel idareleri teşkilât ve tesisatının İstanbul belediyesine devri hakkındaki 3645 numaralı kanuna göre de İstanbul belediyesi namına tescili icab ederken bu muamelenin ifa edilmediği anlaşılmış ve mezkûr kanunlar muvacehesinde tescil muamelesinin teahhurunun muvafık olamayacağı tabii bulunmuş olduğundan bu lâzimenin bir an evvel yerine getirilmesi temenniye lâyük görülmüştür.

Yapı işleri

7 — Umumî muhasebede bu namla açılan hesap için idarede ayrı bir muhasebe mevcut olup tesis ve teccid işleri için yapılan sarfiyatla teccid ve tesisle alâkalı tahsilât ve istirdadlar yukarıki maddelerde de yazıldığı üzere önceden bu hesaba kayid edilmekte ve işin ikmalinde o iş için yapı işleri muhasebesinde açılan hesabın zimmet bakiyesi ilk tesisat hesabına götürülmek suretile bu mu-tavassıt hesap kapatılmaktadır.

Bu hesabın 1938 senesinden 1939 senesine devri 30 872 lira 46 kuruş olup bu da 1938 senesinde teccid ve tesis işleri için sarfedilen ceman 73 295 lira 11 kuruşla yapı işleri muhasebesinde mevcut cari hesabın matlub bakiyesini teşkil eden 42 422 lira 65 kuruş arasındaki fakrtan ibaret bulunmuştur.

8 — İlk tesisatın maliyeti kullanılan malzeme ile amele ücretlerinden veya müteahhidlere ödenen taahhüd bedellerinden tereküb etmeyib:

1 - İlk tesisat işleriyle alâkalı memur ve müstahdemlerin ücretlerinin tamamı veya muayyen bir kısmı,

2 - İdarenin otomobillerile mühendislerin otomobil masraflarının % 25 i,

3 - Avdanlık itfa akçesi için ayrılan mebalığın üçte biri,

4 - Bazı mevkilerdeki mebanîye aid kira bedellerinin muayyen bir kısmı,

5 - Yevniyeler atelye masrafları, yol masrafları vesair şebeke takviye masrafları gibi masarifden muhtelif nisbetlerde ayrılan mebalığde bu meyanda dahil bulunmaktadır.

Umumî masraflardan ayrılan bu mebalığ umumî muhasebece yapı işleri hesabına zimmet kayid edilmekte ve yapı işleri muhasebesince de cari hesablardan meyanında genel harç (Umumî masraf) namile açılan bir hesaba kayid olunarak yapılan işlerin hakikî masrafının baliğ olduğu mikdar % 15 nisbetinde kabartılmak suretile bu mebalığın ilk tesisata intikali teğmin edilmektedir.

Yukarıda mahiyetlerine işaret edilmiş olan masraflardan bazılarının ilk tesisat hesabına mal edilecek yerde işletme masrafı meyanında ipkası ve bu suretle ilk tesisat ve sermaye hesaplarının karmasına mâni olacak şekilde muamele ifasında varid olduğundan Şirketçe ihtiyar edilen bu muamele şeklinin tatbikine devamda, idarenin bu günkü bünyesine göre, faide ve zaruret mevcut olup olmadığının esash bir surette tedkik ettirilerek alınacak neticeye göre hareket edilmesinin daha muvafık olacağı düşünülmüştür.

Malzeme ve mevcudat

9 — İdarenin elinde bulunan malzeme ve mevcudatın kıymeti 2 450 775 lira 65 kuruştan ibarettir.

Malzeme ve mevcudatın müfredatını gösteren 37 nci sahifeden anlaşılacağı üzere idareye aid malzeme ve mevcudat mağazalar, demirbaş ve muhtelif namlar altında üç muhtelif partide toplanmakta v işletme ambarı, kırtasiye, maden kömürü, mazot ve aletlerin tamirine mahsus malzeme ambarı mağazalar partisini ve mobilye, avadanlık, otomobiller, büro makineleri, ölçü aletleri, üniforma, demirbaş partisini ve malzemeye aid masraf, ödünç verilen malzeme, atelye ,şehir müteahhidlerine tamir için verilen malzeme, müşteriler nezdinde bulunan transformatörlerde muhtelif unvanlı bir partiyi teşkil etmektedir.

10 — Satın alma mukavelenamesi mucibince şirketten devralının malzeme devir ve tesellüm heyeti tarafından haziran 1938 zarfında tadad edilmek suretile tesellüm edilmiştir.

Ambar mevcudları sene sonunda heyetler tarafından tadad edilmemektedir. Yalnız her ambarın memuru tarafından yapılan mevcudata aid cedveller muhasebe kayidleriyle tatbik edilerek mevcut olması icabeden miktara göre fazla veya noksan zuhur eden malzeme hakkında tedkikat yapılmakta ve vaki kayid hataları düzeltildikten sonra kalan fazla veya noksan cari hesaplar meyanında açılmış olan malzeme düşüklüğü akçesi hesabına icabına göre zimmet veya matlub kaydi suretile fark düzeltilmektedir.

Malzeme hakkında muntazam ambar defterleri tutulmakta ve ambar kayidleriyle muhasebe kayidleri arasındaki fark ta cüzî bir miktara inhisar etmekte bulunmasına binaen envai pek muhtelif olan malzemenin sene sonlarında tadad görmemesi bir noksanlık olarak telâkki edilmemiştir.

Şirketten devralınan malzemeye, demirbaş partisinin de dahil envanterler müstesna, kıymet takdir edilmiyerek bunlar muhasebe kayidlerindeki kıymetleriyle bilânçoya alınmıştır.

Şirket zamanında envanterler için itfa akçesi ayrılmakta iken halen itfa akçesi ayrılmamakta ve herhangi bir malzeme istimalden sakıt olduğu zaman aid olduğu hesaba matlub kaydına mukabil mubayaa bedeli ile hurda bedeli arasındaki fark işletme hesabına ve hurda bedelide ambar hesabına zimmet kaydedilmekte ve yapılan tedkikattan da ambarlarda mühim miktarda hurda demir, çelik, kurşun, bakır vesaire mevcut olduğu anlaşılmaktadır. Hurda eşyanın uzun müddet ambarlarda kalması vasıflarının ve kıymetlerinin tamamen ziyanı mucib olacağından bunlardan idarenin muhtaç olmayacak kısımlarının satılarak ambarların tasfiyesi muvafık görülmektedir.

Kasa ve bankalar

11 — Bilânçonun 38 - 40 nci sahifelerindeki izahattan, anlaşılacağı üzere idarenin 1938 senesi sonunda bankalardaki mevcudu 1 854 771 lira 73 kuruş ve kasadaki mevcudu da 9786 lira 77 kuruştan ibaret ve bu mevcudlar banka mektublarıyla tadad mazbatalarına ve muhasebe kayidlarına uygun bulunmuştur.

Müşteriler

12 — Bu hesap idarenin müşterilerile olan münasebetini gösteren bir hesap olup yapı işlerinde olduğu gibi bunun için de idarede ayrı bir muhasebe mevcuttur.

İdarenin müşterilerden matlubatı bilânçonun 74 - 87 nci sayfalarında yazılı olduğu veçhile

415 078 lira 7 kuruştan ibarettir. Bundan 158 116lira 48 şuruşu adi müşterilere ve 81 720 lira 19 kuruşu hayır müesseseleri de dahil olduğu halderesmî dairelere ve 150253 lira 42 kuruşu hususî müşterilere ve 4752 lira 99 kuruşu İstanbul belediyesine aid olmak üzere ceman 394 843 lira 8 kuruşun 1938 senesi zarfında tahsil edilemeyib 1939 senesine devrolunan tahakkukatı ve 15 886 lira 88 kuruşunda 1938 senesi tahakkukatından ertesi seneye devredilen bakaya olduğu ve 3698,31 liranın pul olarak mevcut bulunduğu ve 630,88 liranın müşteriler namına yapılan sarfiyattan henüz tasfiye edilmemiş ve 1892 liranın da tahsili için icraya müracaat edilen meblâğı teşkil ettiği anlaşılmıştır. Bakayadan teşrinievvel 1939 tarihine kadar cüzi bir mikdarı tahsil edilip 12 938 lira 39 kuruşun tahsilsiz kaldığı ve yapılan tedkikattan seneden seneye bakaya mikdarının artmakta olduğu anlaşılmış ve bu vaziyete göre bakayanın tahsili için idarece hususî tedbirler alınması mukatazi görülmüştür.

Muhtelif borçlular

13 — Bu hesap idarenin alacaklarını ihtiva eden bir hesap olup mücmelen aşağıda gösterilen müfredata nazaran :

138 135 89	İstanbul Belediyesine yapılan işlerin henüz vadesi hulûl etmeyen taksit bedelleri.
516 12	Maltepe Belediyesine yapılan işlerin henüz vadesi hulûl etmeyen taksit bedelleri.
960 00	Pendik Belediyesine yapılan işlerin henüz vadesi hulûl etmeyen taksit bedelleri.
2 885 89	İstanbul Belediyesinin borçlarının alacağa nazaran fazlası.
10 764 20	Müstahdemine muhtelif surette verilen avanslar.
13 186 10	Günde bekçilere kânunuevvel 1938 de verilen avanslarla 1938 senesine aid olarak 1939 senesinde yapılan bazı müteferrik tahsilât .(Sahife 54)
13 860 00	Üsküdar Tramvay şirketine yapılan işleri henüz vadesi hulûl etmeyen taksit bedelleri.
58 697 47	Tasfiye halinde bulunan Türk elektrik anonim şirketi hesabının zimmet bakiyesi peşin verilen beş senelik sigorta perimi.
6 371 39	merkezleri peşin kiralari olup 1939 senesinde itfası lâzımgelen.
18 028 48	Bağlarbaşı merkezi borcu.
110 838 41	Şirketçe verilip mukavele mucibince Hükûmete intikal etmiş bulunan gümrük depozitosu
247 000 00	Satın alma mukavenamesi mucibince ihrac edilecek tahvillerin ilk masrafı karşılığı olarak Maliye vekâleti emrine verilmiş olan 260 bin liranın 1938 senesinde masraf kayid edilen mikdarının mütebakisi.
22 747 19	Muhtelif.
325 30	Müteahhidler hesabı olarak gösterilen. (Sahife 73)

679 573 17 **Yekûn,**

Yekûnu 679 573 lira 17 kuruştan ibarettir.

Muhtelif alacaklar meyanında dahil olan 110 838 lira 41 kuruşluk gümrük depozitosu İstanbul Anadolu yakasile adalarda yapılacak elektrik tesisatı için celbedilecek malzemenin gümrük resmi depozitosu olarak şirketçe gümrük idaresine verilmiş olup bu babda mevcut 20 - IV - 1931 tarihli anlaşmaya göre mezkûr depozitonun istirdadı gümrükten muafin imrarı kabul edilmiş olan sözü geçen malzemenin Anadolu yakasile Adalarda kullanıldığına Nafia vekâletince tasdik edilmesine mütevakkıf bulunmakta idi. Ancak satın alma mukavenamesini tasdik eden 3480 numaralı kanunun 3 neü maddesile bu maksadla celb edilmiş olan malzemedan Anadolu yakasile Adalar haricindeki yerlerde kullanılmış olanlarının dahi gümrük resminden muafiyeti kabul edilmiş ve satın alma mukavenamesile 3481 numaralı kanunun (2) nei maddesi hükmü mucibince mezkûr depozitaların idareye intikal eylemiş bulunmasına nazaran bu malzemenin Anadolu yakasile Adalarda kullanıldığına tevsiik ve tasdikine lüzum kalmadan gümrükçe iadesi lâzım gelirken yapılan iade taleplerinin müsbet

bir netice vermediği anlaşılmıştır. Yukarıda işaret olunan kanun ile satın alma mukavelenamesine göre iadenin malzemenin Anadolu yakasile Adalarda istimal edildiğinin tevsik ve tasdikine muallak tutulmasına icab görülmemiştir.

Yine bu alacaklar meyanında bulunan 247 bin lirada satış alma mukavelenamesi mucibince 20 senede itfa edilmek üzere ihraç edilecek tahvillerin ilk masrafı karşılığı olmak üzere Maliye vekâleti emrine verilmiş olan 260 bin liranın 1938 senesinde masraf kayıd edilen yirmide birinin bakiyesinden ibarettir. Tahvillerin ilk masrafını karşılamak üzere Maliye vekâleti emrine verilen paranın avans mahiyetinde bulunmasına göre bunun ne mikdarının nerelere sarf edildiği aranmaksızın her sene (20) de birinin işletme hesabına masraf kaydı suretile bu hesabın kapatılması cihetine gidilmesi hakikata uygun olmadığı gibi sarfiyatın murakabesine de imkân bırakmadığı cihetle doğru görülmeyişinden verilen paradan vukuu tesbit edilecek sarfiyata yukarıda sözü geçen hesaba masraf kaydedilmesinin ve yapılacak sarfiyat mikdarının tasfiye ve mahsubunuda da elektrik idaresince yapıldığı gibi tahvillerin itfası müddeti olan yirmi seneye tevzi edilmeyib defaten icrası hususunun vaziyete daha uygun olacağı mütalea edilmektedir.

Ödenmemiş sermaye

14 — Bu hesap satınalma mukavelenamesi mucibince satın alma bedeli olarak şirkete verilmesi taahhüd edilen ve mukavelename mucibince 1940 senesinden itibaren 20 senede ödenecek olan meblâğı ihtiva etmekte ve mukabili bilânçonun pasif kısmında muhtelif alacaklar meyanında dahil bulunmaktadır.

Borcun esası 1 873 000 İngiliz lirası olup mukavelenameye göre faiz, komisyon, servis masrafları da dahil olduğu halde her sene 150 826 İngiliz lirasının tediyesi icab etmektedir. Tediye İngiliz lirası olarak yapılacağına göre kurun tebeddülü halinde taksit bedeli olarak her sene işletme hesabına masraf kaydedilerek mikdarın yekdiğerine mutabakat arzermeyeceği ve bu sebeble Türk lirası üzerinden bilânçolarda irae edilecek borç bakiyesinde evvelki senelere nazaran sabit ve muayyen bir azalış müşahede edilemeyeceği tabiidir.

İmtiyazın satın alınmasından dolayı ödenmesine mecburiyet hâsıl olan bu paranın idarenin sermaye hesabı ile alâkalandırılması da varid olur ise de sermayenin ne gibi esaslara tevfiikan tesbit edileceği 3481 numaralı kanunda tasrih edilmiş olmasına binaen bu borcun sermaye ile alâkalandırılmayıb hususî bir hesabda gösterilmesi cihetine gidilmesi muvafık görülmüştür.

Sermaye

15 — İstanbul elektrik işleri umum müdürlüğünün teşkilât ve işletmesine mütedair olan 3481 numaralı kanunun 8 nci maddesinde (İstanbul elektrik şirketinden alınan menkul ve gayrimenkul emval ve eşya, alât ve edevat vesair kıymetlerin müfredat itibarile bir defteri tanzim olunur. Bu emvalin kıymetleri yekûnu ile mevcut mütedavil sermaye umum müdürlüğün sermayesini teşkil eder.) suretinde bir hüküm mevcuttur. İdarecede yapılan muameleler sonunda sermayenin 19 585 201 lira 47 kuruş olarak tesbit edildiği görülmüştür. İdarece tesbit edilen sermaye mikdarının değışib değışmemesi ilk tesisat ve yapı işleri hesaplarına taallük eden hususlar hakkında ittihaz edilecek karara bağı bulunmuştur.

Yenileme akçesi

16 — Bu hesap teccid sermayesi olarak ayrılan meblâğı göstermektedir. Şirket zamanında olduğu gibi idarenin Hükûmete intikalinden sonra da tesisatın teccidi için ayda 15 bin lira işletme hesabına zimmet ve bu namla açılan hesaba matlub kaydı suretile her sene 180 bin lira teccid sermayesi olarak ayrılmaktadır.

Eskiyen tesisatın teccidine sarfedilen meblâğ bu hesaba zimmet ve taallükuna göre kasa, ambar vesair hesablara matlub kaydedilmektedir.

1938 senesinde teccid sermayesi olarak ayrılan 180 bin liradan 81 950 lira 19 kuruşu senesi zarfında sarf edilmiş ve 98 049 lira 91 kuruşu 1939 senesine devredilmiştir.

Gündelikeilerin hususî sermayesi

17 — Şirket zamanında tanzim edilip halen tatbik edilmekte olan 1 temmuz 1338 tarihli (Yevmiyeli müstahdemine mahsus ihtiyat ve muavenet sandıkları nizamnamei dahilisi) hükümlerine göre gündelikeilerin yevmiyelerinden ayda dört lirayı geçmemek üzere (% 4) ü ihtiyat akçesi olarak kesilmekte ve her gündelikeiden tefrik edilen ihtiyat akçesi kadar bir meblâğ da muavenet parası olarak idarece ayrılmaktadır.

İşçilerden her hangi birinin idareden ayrılması halinde nizamnamede yazılı hükümlere göre ihtiyat akçesi olarak kesilen paranın tamamı kendisine iade edildiği gibi idarece ayrılan muavenet akçesinden de ayrılan gündelikeinin hizmet müddetine ve ayrılış tarzına göre muayyen bir mikdarı kendisine verilmekte ve muavenet akçesinden bakiye kalan kısımda (gündelikeilerin hususî sermayesi) namile açılan bir hesaba kayid edilmektedir. Bundan başka şirketin taahhüdlerine göre 1 kânunusani 1337 den itibaren teşkil edilmiş bulunması lâzım gelen ihtiyat sandığının filen teşkili tarihine kadar yevmiyeli müstahdeminden ihtiyat akçesi olarak bir para tevkif edilmediği halde şirket tarafından muavenet akçesi olarak ayrılmış bulunan paranın bu hesaba yani (hususî sermaye akçesi) hesabına kayidedilmiş bulunduğu anlaşılmaktadır.

Mezkûr nizamnamenin 13 neü maddesinde hususî sermayenin ihtiyat sandığına iştirak edenlerin ve ailelerinin refahını ve hıfzıssihhasını teğmin edecek müşterek müessesatı içtimaiyeye sarfedileceği yazılı bulunduğu halde bu paradan şimdiye kadar yalnız (2) bin lira muavenet akçesi hesabına nakle edilmiş olub başkaca sarfiyat yapılmamıştır.

Hususî sermaye akçesinin yekûnu 31 048 lira 26 kuruştan ibaret olub müfredatı bilânçonun 122 nei sahifesinde gösterilmiştir. yapılan tedkikattan bu paranın 30 275 lira 83 kuruşunun satın alma mukavelenamesinin (7) nei maddesi mucibince şirket tarafından devredilmiş ve 772 lira 43 kuruşu da idare zamanında bu hesaba kaydedildiği anlaşılmıştır.

Malî mesuliyet ve yangın sigorta akçesi

18 — Bu hesap malî mesuliyeti icabettiren vaziyetlerle menkul ve gayrimenkul emvalin yangına karşı korunması için idarece işletme hesabına masraf kaydedilerek ayrılan paraları muhtevîdir. Kânunusani 1938 den temmuz 1938 sonuna kadar ayda 2 500 ve ağustos 1938 den kânunuevvel 1938 sonuna kadar ayda 4 700 lira olmak üzere bir sene zarfında bu maksadla ayrılan para da ceman 41 000 liraya ve 1938 senesi zarfında bu hesaba masraf kaydedilen meblâğ da 182 lira 64 kuruşa baiğ olmuştur.

Idarenin aynı sene zarfında otomobil, hayat kazalarile yangın ve malî mesuliyet ahvali için sigorta ücreti olarak harice verdiği meblâğ yekûnu ise 13 893,28 liradan ibaret bulunmuştur.

Sigorta ücreti olarak harice verilen paraların tasarruf edilebilmesi bu namla bir sermaye elde edilmesine mütevakıf olduğundan bu hususu mümkün kılacak teşebbüse girişilmiş olması yerinde görülmüş ve aneak işin faideli bir şekilde cereyanı teşkil edilecek sermaye mikdarlarının neden ibaret olması ve bunun ne kadar zamanda ikmalî lâzım geldiğinin tesbitini icabettirmekte olduğundan bu eihetin mutahassis bir heyete tedkik ettirilmesinin muvafık olacağı düşünülmüştür.

Memurin ve müstahdeminin ihtiyat, yardım ve ikraz sandığı

19 — Gündelikeilerin hususî sermayesi bahsinde kaydedildiği veçhile aylıklı ve yevmiyeli memur ve müstahdemleri tasarrufa teşvik ve bir sermaye edinmelerini teğmin maksadile şirket zamanında 1 temmuz 1338 tarihli nizamname ile ihtiyat ve muavenet sandıkları tesis ve mezkûr nizamname hükümleri aylıklı memurlara da teşmil edilmiştir. Aylık ve gündelikeilerden kesilen paralar ihtiyat sandığı ve aylık ve gündelikeilerden kesilen paralar mikdarında şirket ve bilâhare idare tara-

findan verilen mebalig de yardım sandığı sermayesini teşkil etmektedir. Aylık ve gündeliklerden hizmetten ayrılanlara ihtiyat sandığındaki paralarının - borçları var ise borçlarından müteakibet tamamı ve yardım sandığında biriken paralarının da muayyen bir kısmı iade edilmektedir.

Şirket zamanında biriktirilib satın alma mukamesinin 7 nci maddesi mucibince ten intikal etmiş olan bu paraların;

91 387	76	Aylıkların ihtiyat akçesi (Müfredatı sahife 99)
73 956	55	Gündeliklerin ihtiyat akçesi (Müfredatı sahife 100)
88 087	20	Aylıkların yardım akçesi (Müfredatı sahife 101)
72 934	88	Gündeliklerin ihtiyat akçesi Müfredatı sahife 102)
3 962	61	Ödünç ve yardım akçesi (Müfredatı sahife 123)

330 329 00 Yekûn

=====

Yukarıdaki müfredata nazaran yekûnu 330 329 liradan ibaret bulunmaktadır.

Ödünç ve yardım akçesini teşkil eden 3 962 lira 61 kuruş memur ve müstahdemlerden kesilen paralarla gündeliklerin hususî sermayesinden nakledilen (2 000) ve uzun müddet tarafından aranılmayıb müruru zamana uğramış bulunan mebaligden tereküb etmektedir.

Muhtaç olan müstahdemlere ayda otuz lirayı geçmemek üzere yapılan muavenetler bu yapılmakta ve bu sebeble mezkûr meblâğın bilânçoda ihtiyat ve yardım akçeleri meyanında olduğu anlaşılmaktadır.

Devlet mevzuatına göre memur ve müstahdemlerden cezaen kesilen paralarla eshabı tarafından aranılmayan matlubatın irad ettirilmesi lâzımgeldiğine ve idarenin bünyesinde hususiyet mevcut olmakla beraber Devlet müessesesi mefhumu haricinde kalamayacağına binaen bu namla elde edilen paraların böyle bir hesaba alınmasında ve kullanılmasında zaruret var ise bunun mevzuata itiraz ettirilmesi muvafık olacağı düşünülmektedir.

Kâr ve zarar

20 — Bilânçoda idarenin işletme hasılâtı, muhtelif hasılât ve faiz de dahil olmak üzere 1938 senesindeki umumî hasılâtı 5 074 418 lira 90 kuruş ve işletme masarifi umumiyesini teşkil eden tediyatı da 3 341 993 lira 22 kuruş olarak irae edilmiş ve umumî hasılât ile işletme masarifi umumiyesi arasındaki farkını teşkil eden 1 732 425 lira 68 kuruş 1938 senesi kârı olarak gösterilmiştir.

İstihlâk edilen elektrik kudretini gösteren saatlerin okunması iki aylık bir müddet zarfında tamamlanmakta ve bu sebele her senenin son iki ayına aid tahakkukatın ertesi seneye maledilmekte olmasına binaen her hangi bir seneye aid bilânçoya o senenin 12 aylık elektrik istihlâk bedeli ile şube ve saat kiralari ve asgarî taahhüd bedelleri dahil olmamakta ise de bir evelki seneden devren gelen tahakkukat ertesi seneye devredilen iki aylık tahakkukatın yerini tutmakta olduğundan verilen bilânçoların, yine on iki aylık muamelâtı ihtiva etmekte olduğu anlaşılmış ve devren gelen tahakkukat ile ertesi seneye devredilen tahakkukat arasında ehemmiyetli farklar olmaması ve saatlerin okunması ile tahakkukatın senesi zarfında yapılmasının teşkilâtın genişletilmesine mütevakıf olup bunun iltizamında bir faide mevcut bulunmaması hasebile takip edilen muamele şeklinin devamında bir mahzur görülmemiştir. Yalnız satınalma mukavelenamesi mucibince 1937 senesinin son iki aylık tahakkukatı şirkete aid olduğundan 1938 senesi kârı olarak görünen meblâğ yalnız bu seneye aid olmak üzere 10 aylık bir müddete münhasır bulunmaktadır.

Elektrik kudreti ve saire bedeli olarak tahakkuk ettirilen meblâğ tahsil edilmiş gibi işletme hasılâtına matlub kaydedildiği cihetle adi müşteriler namına tahakkuk ettirilen istihlâk resmi dahi Şirket zamanında olduğu gibi tahsil edilmeden cari hesaba matlub kaydı suretile Maliye vekâletine ödenmektedir.

Bu resmin tahsilinden sonra Maliyeye verilmesinin idare menfaatine daha uygun olduğu ha-

tıra kelirserde bunun teğmini adedi yüz binden fazla olan adı müşterilerden tahsil edilecek istihlâk resmi için ayrıca bir kayıd tutulmasına mütevakkıf olub bunun da senede 20 - 30 bin lira kadar bir masraf ihtiyarını icab ettiren yedek bir teşkilâta ihtiyaç göstereceği anlaşılmasına ve halbuki sene sonunda devredilen bakayanın 15 886 lira 88 kuruştan ibaret olub buna taallûk eden istihlâk resminin de mikdar itibarile çok cüzi olacağı tabii bulunduğundan ve bu sebeble bir teşkilât vücade getirilmesinde idare için ciddi bir menfaat mutasavver olmadığından adı müşterilerden alınan istihlâk resmi hakkındaki muamelenin de olduğu gibi devamı muvafık görülmüştür.

Tarife

21— Elektrik işleri umum müdürlüğünün teşkilât ve işletmesine mütedair olan 22 - VI - 1938 tarihli ve 3481 numaralı kanunun 3 ncu maddesinde (halen tatbik edilmekte olan tarifelerin ve idare ve işletme ve tesise müteallik usul ve esasların icabına göre usulü dairesinde tadil ve tebdiline Nafia vekâleti salâhiyetlidir) suretindeki hükümle tadilâta Nafia vekâleti salâhiyettar kılınmış ve bu kanunun tatbikine aid olarak Nafia vekâletince hazırlanmış olan talimatnamenin 16 nci maddesi ile (mevud umumî tarifelerin hangi şerait dahilinde ve ne gibi unsurlara istinaden tanzim edileceği **umum müdürlükçe en geç bir sene zarfında tesbit edilerek vekâlete bildirilir. Yenisi tatbik mevkiine konuncaya kadar mevud umumî tarifeler meriyette kalır**). suretinde konulan hükümle de umumî tarifelerin tanzimi işinin istinad edeceği şartlarla unsurların tesbiti hususu Umum müdürlüğe bırakılmakla beraber tarifelerin yenisi tatbik mevkiine konuncaya kadar mevud tarifelerin tatbik mevkiinde kalacağı da tasrih edilmiş ve icra edilen tedkikattan 1938 senesinde tatbik mevkiinde bulunan tarifelerin Şirket zamanındakilerden ibaret olduğu **anlaşmıştır**.

Yalnız şirket zamanında elektrik cereyan bedeli için mevud olan tarife şartname ve itilâfnamelerle kabul edilen ve aslî unsurlarını amele ücuratı ile kömür fiatı ve İsviçre frangına nazaran Türk lirası kıymeti teşkil eden bir formüle istinad ettirilmiş olduğundan formülün muhtevi olduğu unsurlarda bir değişiklik vaki oldukça elektrik cereyanı bedeli tarifesi de tebdil edilmekte iken imtiyazın satın alınmasından sonra istifa edilen ücretin mevud formüle nazaran vaziyete tetabuk edib etmediğinin tedkiki cihetine gidilmediği anlaşmıştır.

Ücret tarifesinin tesbitinde gözönünde tutulması icabeden unsurlarda hali tabiinin devamı müddetince mahsüs bir tebeddül olmayacağına nazaran formül esasından vazgeçilmesinde bir mahzur görülemez ise de fevkalâde ahval karşısında maliyete müessir olan anasır kıymetlerinin değişiklik arzedeceği ve bu takdirde de istifa edilen ücret mikdarının tezyidine zaruret hissedileceği tabiidir. Ancak istifa edilecek ücretin vaziyete uygunluğu ilmî esaslara göre tanzim edilmiş olan bir formüle ihtiyaç göstereceğinden ve yukarda sözü geçen talimatname ile de bu maksadın husulü istihdaf edilmiş olduğundan idarenin bu günkü bünyesi göz önünde tutularak istifa edilecek ücretin mikdarını tesbite hadim bir düsturun vaz ve tesisi temenniye lâyük görülmüştür.

22 — İdarenin istatistik servisinden alınan malûmata nazaran 1938 senesi zarfında fabrikada 138 529 824 kilovat saatlik elektrik kudreti istihsal edildiği ve bundan 5 215 104 kilovat saatlik elektrik kudretinin fabrikaca sarf ve mütebaki 133 314 720 kilovat saatlik kudretin şebekeye intikal ettiği anlaşılmış ve abonelere verilen elektrik kudretinin 124 123 277 kilovat saat olduğuna göre 19 191 443 kilovat saatlik kudrete (zayi kudreti) nazarı ile bakılması ve yukarda yazılı rakamlara göre bir kilovat saatlik ceryan bedelinin vasatı fiatının 4,23 kuruş olarak kabulü icab etmekte bulunmuştur.

Şebekeye verilen elektrik kudretine nazaran nisbeti 0,1439 olan zayıatın mühim kısmı önüne geçilmesi mümkün olmayan fennî sebeplerle islâha muhtaç olan tesisatın teccid edilmemesinden ileri geldiği ve tesisattaki hozuklukların islâhına gayret sarfedilmekte olduğu alâkalıların ifadelerinden anlaşılmıştır.

Masarif

23 — 20 nci maddede de kaydedildiği veçhile -938 senesi işletme masarifi umumiyesi 3 341 993

lira 22 kuruşa baliğ olmuş ve bunun 319 889 lira 13 kuruşu umumî masraflara ve 299 744 lira 25 kuruşu mubayaa taksitine ve 567 484 lira iki kuruşu müşteriler dairesine ve 210 952 lira bir kuruşu belediye aidatına ve 429 061 lira 58 kuruşu fabrikaya ve 1 028 764 lira 13 kuruşu mahrukata ve 390 285 lira 22 kuruşu şebekeye ve 98 812 lira 88 kuruşu da umumî tenvirata aid bulunmuştur.

Şirketin haiz olduğu imtiyazın satın alınmasına müteallik olub 1 - 7 - 1938 tarihli ve 3480 numaralı kanunla tasdik edilmiş olan 23 mayıs 1938 tarihli mukavelenamenin akdini müteakib Nafia vekâletince teşkil olunan bir heyet tarafından haziran 1938 tarihinden itibaren malzeme ve mevcudatın Şirketten tesellümüne başlanmış ve bu muamele temmuz 1938 iptidasında sona ermiştir.

İşbu devir ve tesellüm hakkında şirket mürahasları ile Nafia vekâletince teşkil olunan heyet tarafından tanzim olunan devir cedveli ve mazbatalar görülmüştür.

Yukarıki izahattan anlaşılacağı ve hile 1 kânunusani 1938 den haziran 1938 sonuna kadar olan 6 aylık muamelât şirket tarafından tedvir edilmiş ve 1 - 7 - 1938 tarihinden sonra da 3481 numaralı kanunla teşkil edilen (İstanbul Elektrik işleri Umum müdürlüğü) işe başlamıştır.

Bu vaziyet dolayısıyla haziran 1938 nihayetince kadar Şirket tarafından tutulan hesaplar haziran 1938 sonunda tamamen kapatılmış ve Şirket tarafından bu müddet zarfında yapılan sarfiyat ve tahsilât idarece devir hesabı namile açılan bir hesaba nakledilerek bundan mukavelename ve zeyilleri mucibince şirkete aid olması icabedenleri taallûkuna göre şirket hesabına zimmet veya matlub ve idareye aid olanlar da yeniden açılan hesablara nakledilmiş ve bu devre aid müfredat cedvellerinin (C.3) cedveli namile bilânçoya bağlandığı görülmüş ve yapılan tedkikattan da bu devirlerin muvafakati anlaşılmuştur.

24 — 3481 numaralı kanunun tathiki hakkında Nafia vekâletince tanzim olunan 1 numaralı talimatnamenin 6 ncı maddesinde (Umum müdürlük her sene başında varidat ve masrafı gösterir takribi bir bütçe tanzim ve vekâletin tasvibine iktiran ettirir ancak 1938 senesi için ağustos iptidasından kânunuevvel sonuna kadar beş aylık muvakkat bir bütçe tanzim olunur. Fili devir başlangıcı olan 1 temmuzdan 31 temmuza kadar olan müddet zarfında yalnız bütçe noktasından şirket zamanındaki usuller dairesinde tahsilât ve sarfiyat yapılır) diye yazılı bulunmuş ve muamelât da talimatnamenin bu hükmüne muvafık şekilde ceryan etmiştir.

1937 senesinin son beş aylık varidat ve sarfiyatı göz önüne alınmak suretile tanzim kılınan beş aylık bütçede varidat 2 422 560 ve masraf da 2 148 475 lira olarak tahmin edilmiş ve tahakkukatın muhammenat ile mukayesesinde muhammenata nazaran varidatta 10 325 lira 55 kuruşluk fazlalık ve sarfiyatta ise 73 714 lira 19 kuruş noksanlık müşahede edilmiştir.

İdare masrafları

25 — Yukarıki maddelerde kaydedildiği ve hile idarenin masrafları mubayaa taksiti karşılığı ile belediye aidatı ve umumî tenvirat masrafları ayrıca gösterilmek üzere umumî masraflar, müşteriler dairesi masarifi, fabrika masrafları ve şebeke masrafları olmak üzere dört partide toplanmış bulunmakta ve memurin ve müstahdemnin maaş ve ucuratı ve masrafları ile istimal ve istihlâk edilen malzeme bedelleri taallûkuna göre bu dört partiden birine idhal edilmektedir.

Ayrıca irae edilen masraflardan,

A - Mubayaa taksiti karşılığı, satın alma mukavelenamesinin 15 ncı maddesi mucibince 10 kânunuevvel 1938 de tahvillerin faizi olarak verilmesi icab eden 46 825 ve komisyon ve servis masrafı olarak ödenmesi lâzım gelen 500 lira ki ceman 47 325 İngiliz lirasının tediye günündeki kura göre türk lirası olarak mukabilini teşkil eden 278 744 lira ile yine mukavelenamenin 17 ncı maddesinin üçüncü fıkrası mucibince Cümhuriyet merkez bankasının deruhde edeceği işlere mukabil Maliye vekâletinin 7 - 10 - 1938 tarihli ve 51135/7/15 003 numaralı işarına göre mezkûr bankaya ödenecek olan 5000 ve satın alma mukavelenamesi mucibince ihraç edilecek tahvillerin ilk masrafı karşılığı olarak Maliye vekâleti emrine verilmiş olan 260 000 liranın yirmide birini teşkil eden 13 000 liradan tereküb etmekte ve bunların baliği de 296 744 lira 25 kuruştan ibaret bulunmaktadır.

B - Belediye aidatı; elektrik istihlâkâtı üzerinden belediyeye ayrılan hisse olub nisbeti de şirket zamanında akdedilen ve 3481 numaralı kanunun tathikına aid olarak Nafia vekâletince tanzim edil-

Öğesi yukarıda da ifade edilmiş bulunan 1 numaralı talimatnamenin (Belediye hisseleri halen meri usullere tevfiқан belediyeye tediye olunur) suretindeki 10 neu maddesi ile meriyetinin devamı kabul edilmiş olan 7 Eylül 1926 tarihli itilâfnamede yazılı bulunmaktadır. Bilânçoya bağlı 13 ve 14 numaralı cedvellerden de anlaşılacağı vechile 1938 senesi zarfında belediyeye ayrılan aidat yekûnu 210 952 liranın kuruştan ibaret bulunmaktadır.

9 C maddesinde tenvirat; imtiyazname mucibince umumî tenvirat için bedelsiz olarak şirketçe verilmesi taahhüd edilen ve satın alma mukavelenamesi mucibince şirketin hukuk ve vekaibinin Hükûmete intikal etmesinâ mebni imtiyazın satın alınmasında an sonra da verilmesinde devam edilmesi tabii bulunan elektrik ceryanı bedeli olup bu bedel işletme hesabına irad diğer taraftan da masraf kaydedilmekte bulunmuş ve 1938 senesi zarfında umumî tenvirat için bedelsiz olarak verilen elektrik ceryanı kıymetinin 98,812 lıra 88 kuruşa baliğ olmuştur.

126 maddesinde işletme masarifi umumiyesine aid evrakın tedkiki neticesinde:

A - Şirket zamanında olduğu gibi şehir dahilinde bir vazifenin ifasını deruhde eden memurların hakları ve masraflarının ödendiği,

B - Emelennin bazı memurlara düğün hediyesi verildiği,

C - Hastahane memurların ilâç, film masrafları ile ameliyat ve hastahane ücretlerinin (bir kısım memurlardan bu ücretin yarısı alınmaktadır) ödendiği,

D - Vazifesine nihayet verilen memurlara birer aylık nisbetinde maaş verildiği,

E - Vazifesi seriyar olan bazı yüksek memur ve mühendislere maaşlarından yapılacak tavkifatla bedeli dört senede istifa edilmek üzere - bu müddet zarfında masraf mukabili ayda 70 lirayı geçmemek üzere aylık tediye yapılmaktadır. - Otomobil satın alınıp verilmekte olduğu,

F - Tahakkuk ve tahsil daireleri memurlarile fabrika memurlarından bir kısmına ve yevmiyeli işçilere maaş ve yevmiyelerine zamimeten muhtelif nisbetlerde prim verilmekte olduğu gibi prim verilen işçilerin müddet zarfında ikmal edilmemesi veya muhavvele merkezlerinde inkita vuku gelmesi halinde kendilerinden konturprim alındığı,

G - Şirketin müdürü umumisine muhassas meskenin umumî müdürün ve Silâhdarağda 30 daireyi muhtevi 6 binanın orada bulunmaları lâzım gelen mühendis ve amelenin ikametine tahsis edilmiş olduğu gibi ayrı bir binada da üç aile ve 15 amelenin barındırılmakta ve bunların elektrik ve su sarfiyatının idarece tahmin edilmekte olduğu,

H - Silâhdarağda hizmetinde kullanılmakta olan otomobil, kamyon, kanyonet, motosiklet ve saire gibi nakil vasıtaları için kadro mevcut olmadığı anlaşılmıştır.

Bu maddede sözü geçen muamelelerden 1 - 7 neye kadar olan fıkrada yazılı olanların idarî ve içtimaî mülahazalarla kabulü muvafık olsa bile Devletleştirilmiş olan bir müesseseye aid muamelelerin ifasında şirketçe mevzu usullere ve taamüle istinad edilmesi muvafık olmayacağından bunların idarece tekil ve tahhükine devamda mahzur görülmevnenlerin mümasil Devlet teşekküllerinde olduğu gibi mevzuata istinad ettirilmesi ve 8 nei fıkrada sözü geçen nakil vasıtaları için de kadro tahmini muvafık olacağı düşünölmüştür.

26 — Blânçoda gösterilen safi kâr 1 732 425 lira 68 kuruştan ibaret olup bundan 3481 numaralı kanunun 9 neu maddesi mucibince tefriki icab eden % 10 kanunî ihtiyat akçesi olan 173 242 lira 57 kuruştan tenzili halinde geriye 1 559 183 lira 11 kuruş kalmakta ve bundan da yine aynı kanunun 17 neu maddesi mucibince % 12 olarak kesilen 187 101 lira 97 kuruş kazanç vergisi ile bunun beşte birini olan 37 420 lira 39 kuruş iktisadî buhran vergisi ki cennan 224 522 lira 96 kuruştan tenzili halinde geriye kalan 1 334 660 lira 75 kuruş sözü geçen kanunun 19 neu maddesinin istinadeden islah ve tevsi işlerine sarfedilmek üzere 1939 senesi haziranında kâr zarar hesabına zimmet kaydı ile (islah ve tevsi sermayesi) namile açılan hesaba matlub kaydedilmiş ve bu tarz muamelele kâttına uygun bulunmuştur.

000 81 nebe fikret intid ebi

ribstksmmnd tdsti r

teskireb ittedain dıub ossid r

-libe minıst eöııbetöıv bıtııı

1937 ve 1938 kâr zarar hesaplarının mukayesesi

27 — Tasfiye halinde bulunan şirketin 1937 senesi bilânçosuna göre hasılât :

Lira	K.		
4 926 561	66	İşletme hasılâtı.	
		Lira	K.
		189 389	04
		202 003	98
		Elektrik sarfiyatı üzerinden indirilen	
		Belediye aidatı	
391 393	02	391 393	02
4 535 168	64		
18 283	61	İşletme masrafları.	
4 553 452	25	671 342	85
		727 662	10
		1 237 642	77
		385 778	55
		89 972	82
		umumî masarîf	
		Müşteriler dairesi	
		Fabrika	
		Şebeke	
		Umumî tenvirat	
3 112 399	09	3 112 399	09
1 441 053	16	Kâr.	

1937 senesi bilânçosunda belediye aidatı hasılâttan tenzil edilen mebalîğ meyanında gösterildiği halde 1938 senesinde işletme masrafı meyanında gösterilmiş olmasına binaen vaziyetin yekdiğerine benzer hale gelmesi için 202 003 lira 98 kuruşun hasılâta ilâve ve bilmukabele işletme masrafı meyanına idhal edilmesi icab edib bu takdirde 1937 senesi hasılâtı 4 755 456 lira 23 kuruş ve işletme masarîfinin de 3 314 403 lira 07 kuruşa baliğ olacağı tabiidir.

1938 senesi hasılâtı yekûnu 5 074 418 lira 95 kuruş ve işletme masarîfi de 3 341 993 lira 22 kuruştan ibaret olmasına göre hasılâtta 318 962 lira 67 ve işletme masarîfinde 27 590 lira 15 kuruş fazlalık müşahede edilmekte ve buna nazaran 1938 senesinde 1937 senesine nisbetle 291 372 lira 52 kuruş daha fazla kâr elde edilmiş bulunmaktadır.

Yukarıda hasılât bahsinde izah edilen sebebden dolayı 1938 senesinde işletme hasılâtına 10 aylık zamana taallûk eden tahakkukatın geçirilmiş olduğu gözönüne alınınca 1938 senesinde hasılâta kayda şayan bir tezayüd hâsıl olduğu gibi masrafların mukayesesinde işletme masrafları meyanında mubayaa taksiti karşılığı olarak dahil bulunan 296 744 lira 25 kuruş hariç tutulduğu takdirde 1938 sarfiyatında da nisbi bir tenakus olduğunu kabul etmek icabeder.

3481 numaralı kanunun 6 ve 7 nei maddelerine istinaden işbu raporun tanzim ve bilânço ve merbutu (C. 3.) cedveli ile birlikte takdim edilmiş olduğunu arz ederiz.

1. nei reis	D. 1. Reisi	D. 2. Reisi	D. 3. Reisi	D. 4. Reisi	Aza
Seyfi Oran	Faîk Eke	A. Yurdakul	Alim Özgen	F. Erçin	B. Esen
Aza	Aza	Aza	Aza	Aza	Aza
Z. Aslan	C. Dincer	M. Menemencioğlu	R. Bakuy	İ. Erenli	H. Demirsoy
Aza	Aza	Aza	Aza	Aza	Müddeiumumî
N. Başak	E. R. Aylâ	F. Özbudun	Z. A. Orbay	M. A. Apak	E. Arkun

Divanı muhasebat encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Di. M. Encümeni

Esas No. 3/248

Karar No. 44

19 - VI - 1940

Yüksek Reisliğe

Istanbul elektrik işleri umum müdürlüğünün 1938 senesi bilânçosu üzerinde yapılan tedkikat neticesini gösteren ve Divanı muhasebat Reisliğinin 9 mayıs 1940 tarih ve 165074/1284 numaralı tezkeresile Yüksek Reisliğe takdim edilip Encümenimize havale buyurulmuş olan rapor okundu:

Umum müdürlüğün işletmesine mütedair olan 22 haziran 1938 tarih ve 3481 numaralı kanunun 7 nci maddesinde bilânçoya müteallik raporların Büyük Millet Meclisine takdim edileceği muharrer ise de ne bu maddede ne de kanunun diğer maddelerinde mezkûr raporun Büyük Millet Meclisince tâbi tutulacağı muamele hakkında bir kayid mevcut olmadığından rapor muhteviyatının tedkikine girişilmeden evvel bu hususun halli muvafık görülmüş ve Dahili nizamnamenin 49 ncu maddesi de göz önüne alınmak suretile yapılan müzakere sonunda bilânçonun tasvib edilip edilmediğini tesbit edecek bir kanunla bu işin neticelendirilmesi lâzımgelceği kararlaştırıldıktan sonra raporun tedkikine başlanılmıştır. Neticede;

1 — Raporun birinci maddesi ilk tesisat hesabında dahil olan kıymetlerin mahiyetini ve ikinci maddesi bu hesabın 1937 senesinden devri ile 1938 senesinde bu hesaba taallük ettirilen mikdarı, yedinci maddesi yapı işleri hesabı namile mutavassıt bir hesap olarak tutulmakta olan hesabın mahiyetini, dokuzuncu maddesi malzeme ve mevcudatın başlıca kaç partide toplandığını, on birinci maddesi kasa ve banka mevcudunu, on dördüncü maddesi ödenmiş sermaye unvanlı hesabını, on beşinci maddesi idarenin sermayesini, on altıncı maddesi yenileme akçesine, on yedinci maddesi gündelikcilerin istihsal istihlâk mayesini, yirmi ikinci maddesi istihsal istihlâk ve zayi olan elektrik kudretini, yirmi üçüncü maddesi devir hesabını, yirmi dördüncü maddesi beş aylık müddet için tanzim edilmiş olan bütçeye göre varidatta görülen fazlalık ve masrafta müşahede edilen noksanlığı, yirmi altıncı maddesi

1938 senesi kârının tâbi tutulduğu muamele hakkında izahat ve malûmatı ihtiva etmekte ve yirmi yedinci maddesi de 1937 ve 1938 seneleri bilânçolarına aid mukayeseye taallük eylemekte bulunmuş ve mahiyetlerine göre bu maddeler hakkında encümenimizce mütalea serdine lüzum görülmemiştir.

2 — Raporun üçüncü maddesinde munderiç olan ve raporun birinci maddesinde hikâye edilen muamele tarzına göre Umum müdürlüğün telakkisine de uygun olduğu anlaşılan mütalea encümenimizce de muvafık görülmekle bu maddede de sözü geçen (320 490) lira 71 kuruşun teklif veçhile ilk tesisat hesabından çıkarılması lâzımgelceği,

3 — Dördüncü maddede sözü geçen teknisyenlerden mürekkeb heyetin ilk tesisat kıymeti hakkında verdiği raporun tedkik ve muamele mevkiine konulmak suretile ilk tesisat kıymetinin hakikî ve ilmî değeriyle hesaplarda yer almasının teğmini icab edeceği,

4 — Beşinci maddede şebeke ve tesisattan büyük mikyasta istifade edenlerden iştirak hissesi namile alınmakta olduğundan bahsedilen paraların raporun birinci maddesindeki izahata göre idarenin de taayyün etmiş olan noktaî nazarına muhalif olarak ilk tesisat hesabına taallük ettirilmemesi icab ettiğine ve sekizinci maddede de temas edilmiş olduğu veçhile ilk tesisatın maliyetine ne gibi masrafların idhali lâzımgeldiğinin idarenin bu günkü bünyesine yeniden tedkik ettirilerek varılacak neticeye göre hareket edilmesi muvafık olacağı,

5 — Raporun onuncu maddesinde işaret edilmiş olduğu üzere idarenin elinde bulunan ve kayidleri muntazam surette tutulmakta olduğu anlaşılan malzeme ve mevcudatın sene nihayetinde tamamen tadadı kolay bir iş olmamakla beraber tadattan sarfı nazar edilmesi de muvafık olmadığından her sene hiç olmazsa bir kaç cins malzemenin tadadının usul ittihazı ve ambarlarda mevcut hurda eşyadan muhafazasında zaruret olmayan-

ların da idarenin menfaatine uygun bir şekilde elden çıkarılması ve bu suretle ambarların tasfiyesi cihetine gidilmesinin idare için faydalı bulunacağı,

6 — Raporun müşteriler dairesinde müteallik izahatı ihtiva eden on ikinci maddesine bahis mevzuu ittihaz edilmiş olan bakaya yekûnunun günden güne kabarmasına mâni olacak tedbirler alınmasının yerinde bir hareket olacağı,

7 — On üçüncü maddede muhtelif borçlular hakkında izahat verilirken üzerinde durulmuş olan gümrük depozitosunun 3480 numaralı kanunun üçüncü maddesine göre kayıdsız ve şartsız idareye iadesi lâzım geldiğinden depozitonun iadesi hususunun gümrükten muafin geçirilmiş olan malzemenin evvelki ahkâma göre Anadolu yakasına Adalarda kullanıldığının Nafia vekâletince tasdika muallak tutulmamasına ve yine bu maddede sözü geçen ve ihraç edilecek tahvillerin ilk masrafını karşılamak maksadile Maliye vekâleti emrine gönderilmiş olan (260 000) lira mahiyeten avans suretile verilmiş bir para demek olduğundan bunun idarece düşünülmüş olduğu veçhile katği surette sarfedilmiş olub olmadığı araştırılmaksızın mahsubu cihetine gidilmesi muvafık olmayacağı gibi sarfı teayyün edecek mikdarın da yine idarece düşünüldüğü gibi borca kıyasen yirmi seneye tevzi suretile değil defaten masraf kaydının vaziyete daha uygun olacağı,

8 — Raporun on sekizinci maddesinde bahsedildiği veçhile malî mesuliyet ve sigorta akçası namı altında bir sermaye teşkili esas itibarile muvafık olub ancak raporda da kaydedilmiş olduğu üzere bunun ne mikdarda olması ve ne kadar senede teşkilinin tamamlanması icab ettiğinin salâhiyetli bir heyete tedkik ettirilmesinde

fayda mülâhaza edildiği,

9 — Memurun ve müstahdemin ihtiyat, yardım ve muavenet sandıkları hakkında izahatı ihtiva eden on dokuzuncu maddede memurin ve müstahdeminden cezaen kesilen paralarla sahipleri tarafından aranılmayıb müruru zamana uğrayan mebalığın Devlet daire ve müesseselerinde cari muamele hilâfına varidat keydedilib ödünç ve yardım sandığı hesabına irad edilmesinin ve bir de yirmi beşinci maddede işletme masrafı meyanına idhal edilmekte olduğundan ve mahiyetlerine göre işletme masrafı meyanına girib girmeyeceği üzerinde durmağa lâyük hususattan olduğuna işaret edilen tediye muamelelerine şirket zamanında olduğu gibi idarece devam edilebilmesinin raporda da kaydedildiği mevzuata istinad ettirilmekle mümkün olabileceği,

10 — İstihlâk vergisi hakkında raporun yirminci maddesinde mevzubahs edilen şekilde muameleye devam edilmesinde mahzur görülmediğine ve altıncı maddede yazılı olduğu veçhile şirketten idareye intikal eden gayrimenkul emvalin idare namına tescil muamelesinin biran evvel ifası ve istifa edilecek elektrik ücretleri için idarenin bu günkü vaziyeti de göz önüne alınarak bir tarife formülü tesbit edilmesi yolundaki mütaleanın yerinde ve temeniye şayan bulunmakla keyfiyet bilânçoya aid olmak üzere tanzim kılınan kanun lâyihasile birlikte Umumî Heyetin tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Divanı Mu. E. Reisi M. M. Kâtib
Niğde Çanakkale Kastamonu
Faik Soylu R. Bulayırılı H. Dicle
Afyon K. Balıkesir Bolu
Cemal Akçın H. Şeremetli Cemil Özçağlar
Bolu Kastamonu Maraş Sivas
E. Yerlikaya Nuri Tamaç M. Erten M. Gürleyük

DİVANI MUHASEBAT ENCÜMENİNİN TEKLİFİ

*İstanbul Elektrik işleri umum müdürlüğünün
1938 yılı bilânçosuna aid kanun lâyihası*

MADDE 1 — Umum müdürlüğün ilişik cedvelde gösterilen 1938 yılı bilânçosu ve kârü zarar hesabı tasdik olunmuştur.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden mu-teberdir.

MADDE 3 — Bu kanunun icrasına Dahiliye ve Nafia vekilleri memurdur.

İstanbul Elektrik işleri umum müdürlüğü

31 birinci kânun 1938 tarihinde tanzim olunan bilânço

Aktif	Folio	Yekûn T.L.	Pasif	Folio	Yekûn T L.
İlk tesisat		17.304.522,99	Sermaye:		19.585.201,47
1937 senesi sonuna			Yenileme akçesi :	98	98.049,81
kadar kârdan mah-			Gündelikçilerin hususî ser-		
sub edilecek :	16.739.882,56	16	maye:	122	31.048,26
1938 de yapılan			Malî mesuliyet ve yangın		
tesisat	546.640,43		sigorta akçesi	98	40.817,36
Yapı işleri:	30	30.872,46	Memurin ve müstahdemin		
Malzeme ve mevduat:	37	2.450.775,65	ihtiyat ve yardım sandığı:	99	330.329,—
Kasa ve bankalar:	40	1.594.558,50	Muhtelif alacaklılar :	124	11.670.749,26
Müşteriler :	74	415.078,07	Alacaklı Nâzım hesaplar:	88	414.290,79
Muhtelif borçlular:	40	679.573,17	Kâr ve zarar	12	1.732.425,68
Borçlu nâzım hesaplar:	88	414.290,79			
Ödenmemiş sermaye:		11.013.240,—			
		33.902.911,63			33.902.911,63

İstanbul elektrik işleri umum müdürlüğü

31 birinci kânun 1938 tarihinde katedilen kâr ve zarar hesabı

Borç	T. L.	Alacak	T. L.
1938 senesi safi kârı	1 732 425,68	İşletme hesabından:	
		İşletme hasılatı	5 006 350,13
		İşletme masrafları	3 341 993,22
			1 664 356,91
		Muhtelif hasılat	52 993,42
			1 717 350,33
		Faiz hesabından:	15 075,35
	1 732 425,68		1 732 425,68

S. Sayısı : 206

Manisa mebusu Refik İncenin, Arzuhal encümeninin 18-III - 1940 tarihli haftalık karar cedvelindeki 668 sayılı kararın Umumî Heyette müzakeresine dair takriri ve Arzuhal encümeni mazbatası (4/13)

3 - IV - 1940

Yüksek Reisliğe

Topçu malzeme depoları hesap memuru Nuri Arıĝ'a aid ve Arzuhal encümeninden çıkan (668) numaralı kararın dahilî nizamname mucibince mazbatasının yapılarak Umumî Heyette müzakeresini arz ve rica ederim.

Manisa mebusu
Refik İnce

Arzuhal encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Arzuhal encümeni
Easas No. 4/13
Karar No. 668

20 - VI - 1940

Yüksek Reisliğe

Harbiye dairesi Ankara topçu malzeme deposunda altıncı sınıf hesap memuru Nuri Arık tarafından Yüksek Reisliğe verilip Encümenimize havale buyurulan 15 - IX - 1939 tarih ve 913/954 sayılı arzuhalde: Orduda sebmeden hizmetlerinin kıdemine ilâve edilmemesi yüzünden Millî Müdafaa vekâleti aleyhine Temyiz mahkemesinde açtığı dava sonunda lehine aldığı ilâmın infaz edilmemesinden şikâyet edilmekte ve vekâletin verdiği cevabda : 1001 sayılı kanunun 6 nci maddesi mucibince müstedinin filî ve mecburî hizmeti 4 sene 6 ay olduğundan bütün hizmet müddeti yekûnu 6 sene 9 ay 22 günden bunun tenzili ile geri kalan müddetin kıdemine ilâve olunmak suretile bahsedilen ilâm hükmünün infaz edildiği bildirilmekte olduğundan yapılan muamelenin kanunî olduğu görülerek dileğin reddine karar verilmiştir.

Bu karara kani olmayan Manisa mebusu Refik İncenin yazılı itirazı üzerine Dahilî nizamnamenin 57 nci maddesine tevfi kanî iş yeniden

tedkik edilmiş ve icabı müzakere olunmuştur.

Orta okul tahsilini ikmalen sonra gedikli küçük zabıt olmak üzere gönüllü olarak 18 - VIII - 1927 de kıtaya kabul edilen müstedinin 16 - III - 1933 de gedikli başçavuşluğa terfi ettiği ve 10 - VI - 1934 de terhis edildiği ve bu suretle askerlikte 6 sene 9 ay 22 gün hizmeti sebkettiği ve yedek teğmen olduktan sonra hesap memuru okulunu ikmal ile yedinci sınıf muamele memuru olarak tanzif edilmiş olduğu anlaşılmaktadır.

Mahkeme ilâmında : 3128 sayılı kanunun birinci maddesinin 3 ncu fıkrası tahlil edilerek müstedinin okulda ve filî hizmet mukabili kıtada geçirdiği hizmetler sayılmamak üzere askerlikte gedikli küçük zabıt sıfatıyla geçen ordu hizmetlerinin sınıfındaki kıdemine zammeyeceği yazılı bulunduğuna göre vekâletçe ilâmın infazı sadinde tatbik edilen ve encümenince bidayeten muvafık görülen muamelede isabet olmadığı anlaşıldığından noksan infaz edilen ilâm hükmünün

tamamen tatbiki lüzumuna ve keyfiyetin Yüksek Heyete arzına ekseriyetle karar verildi.

ArzuhalEn. Rs.	M. M.	Kâ.	Amasya	Gazianteb	Sinob
Giresun	Ordu	Samsun	<i>İ. H. Mumcu</i>	<i>M. Şahin</i>	<i>İ. C. Aliş</i>
<i>Gl. İ. Sökmen</i>	<i>H. Şarlan</i>	Müstenkifim	Ordu	Hatay	Bursa
Çorum	Samsun	Rize	<i>Dr. V. Demir</i>	<i>B. S. Kunt</i>	<i>M. F. Gerçeker</i>
<i>N. Kayaalp</i>	<i>N. Fırat</i>	<i>R. Dinç</i>	Balıkesir	Tokad	Balıkesir
			<i>H. Karan</i>	<i>M. Develi</i>	<i>F. Sözen</i>
			Bolu		
			<i>L. Gören</i>		

S. Sayısı : 207

Erzincan ve Erzincan yer sarsıntısından müteessir olan mıntakaya yardım için yapılan ve yapılacak olan her nevi nakliyattan alınacak ücretlere dair kanun îâyihası ve Nafia, ve Bütçe encümenleri mazbataları (1361)

T. C.

Başvekâlet

Kararlar müdürlüğü

Sayı : 6/1558

8 - IV - 1940

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Erzincana ve Erzincan yer sarsıntısından müteessir olan mıntakaya yardım için yapılan ve yapılacak her nevi nakliyattan alınacak ücretler hakkında Münakalât vekilligince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 29 - III - 1940 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Başvekil

Dr. R. Saydam

Mucib sebebler

Erzincan yer sarsıntısı memleketimizin geniş bir mıntakasında büyük zararlara sebebiyet vermiştir. Bu afetin tesirine uğrayan yerlere Hükümet ve Kızılay tarafından yardım için işe maddeleri, eşya, sıhî yardım ekipleri gönderilmesi ve melesiz kalanlarla yaralıların diğer mıntakalara nakilleri ve mahallinde kullanılmalarına lüzum kalmayan mevaddın iadeleri için Devlet demiryolları ve Denizyolları ve Limanları tarafından şimdiye kadar yapılan nakliyatın ücretleri büyük bir yekûna baliğ olmuş ve bu nakliyat henüz sona ermemiş bulunmaktadır.

Memleketin bir kısmına teveccüh eden bu zararları tahfif için Hükümet ve halk tarafından gösterilen büyük yardım ve feragatlerden Hükümet sermayesile işleyen Devlet demiryolları ve Devlet denizyolları ve Limanları işletme idarelerinin de kendi malî sıraları dahilinde hissedar olmaları lüzumlu bulunmuştur.

Bu münasebetle derpiş edilen nakil ücreti tenzilâtının Devlet demiryollarında üçte iki ve Devlet Denizyolları ve Limanlarında % 30 nisbetinde olmasının sebepleri bu idareler tarafından mevcut kanun ve tarifelerle askerî nakliyata tatbik edilen tenzilâtın aynı nisbetlerde bulunmasından ve bu gibi büyük mikyasta perakende ve mütenevvi nakliyatıta idarelerin malî bünyeleri bakımından yapabilecekleri azamî tenzilât hadlerinin bu nisbetler dahilinde olmasından ileri gelmektedir.

Kanun projesinin ikinci maddesile 3773 numaralı kanunun 4 ncü maddesindeki muafiyetler meyanında bahsi geçmeyen, eenebi memleketlerden teberru suretile limanlarımıza gönderilen ve gönderilecek eşyayı taşıyıp başkaca yük ve yoleu alıb vermek suretile ticaret muamelesi yapamayan gemilerden 216 numaralı kanunda bahsedilen rusumu bahriye ile fener, tahlisiye, kılavuzluk, rıhtım, şamandıra resim ve ücretlerinin de alınmaması derpiş edilmiştir.

Nafia encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Nafia encümeni
Esas No. 1/361
Karar No. 14

13 - IV - 1940

Yüksek Reisliğe

Erzincana ve Erzincan yer sarsıntısından müteessir olan muntakaya yardım için yapılan ve yapılacak her nevi nakliyattan alınacak ücretler hakkında Münakalât vekilliğince hazırlanan ve İera Vekilleri Heyetine 29 - III - 1940 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılıp Başvekâletin 8 - IV - 1940 tarih ve 6/1558 numaralı tezkeresile Yüksek makamınıza sunulub encümenimize havale buyurulan kanun lâyihası ve esbabı mucibesi encümenimizde okundu ve müzakere edildi.

Erzincana ve Erzincan muntakası ve civar vilâyetlerde vukubulan zelzele felâketinden müteessir ve mutazarrır olan vatandaşlar ve felâketzedelerin muavenetine derhal koşan Kızılay müessesesi tarafından yapılan ve yapılacak olan şayanı şükran yardımın icab ettirdiği demiryolları ve denizyolları nakliyatile liman işletme idarelerindeki yükleme, boşaltma, aktarma ücretlerinden, nakliyatı askeriye misillû; tarifelerden kanun lâyihasında mezkûr tenzilâtların yapılması ve cenebi memleketlerden yardım maksadile gönderilen eşya ve levazımı hâmil vapurların kanunda mezkûr rüsum ve ücretlerden muaf tutulması hususu encümenimizde de müttefikan muvafık görülmüştür.

Şu kadar ki : Devlet demiryollarınca bazı mevad hakkında tatbik edilmekte olan hususî nakliyat tarifelerinin umumî tarifenin sülüsünden daha dun olması halinde Kızılay nefine olarak hususî tarifenin aynen tatbiki tabîi görülmüş ve bu tarzda muamele ifa edileceği encümenimize gelen Münakalât vekâleti ve Devlet demiryolları tarife daireleri müdürleri tarafından tekiden beyan edilmiş olmasına mebni kanun lâyihasında bu cihetin tashihine lüzum görülmemiştir.

Bermucibi havale Maliye encümenine tevdi buyurulmak üzere Yüksek Reisliğe sunuldu.

Nafia En. Reisi	M. M.	Kâtib
Erzincan	Eskişehir	Sivas
A. Samih İtter	İz. Arukan	A. N. Demirağ
Afyon K.	Ankara	Ankara
M. Gönenç	A. Bayım	E. Demirel
Çoruh	Elâziğ	Eskişehir
A. R. Eren	F. Z. Çiyiltepe	O. Işın
Gazianteb	Isparta	İzmir
Dr. A. Melek	H. Özdamar	S. Epikmen
Manisa	Malatya	Malatya
O. Erçin	M. Ş. Özpazarbaşı	V. Çınay
Niğde	Tunceli	Urfa
H. Meuçi	Sami Erkman	Ş. Uluğ

Maliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Maliye encümeni
Esas No. 1/361
Karar No. 41

20 - V - 1940

Yüksek Reisliğe

Erzincan yer sarsıntısından müteessir olan muntakaya yardım için yapılan nakliyattan alınacak ücretlerde tenzilât icrasına dair hazırlanan ve 8 - IV - 1940 tarih ve 6/1558 sayılı Başvekâlet tezkeresile Yüksek Meclise arzedilen ka-

nun lâyihası mucib sebepleri ve Nafia encümeni mazbatasile birlikte Encümenimizde müzakere ve tedkik edildi :

Büyük yer sarsıntısından muztarib olan geniş yurd parçasına yardım için yapılacak nakliyatla

Devlet demiryolları tarifelerinde üçte iki, Denizyollarında % 30 nisbetinde tenzilât yapılması Encümenimizce de tasvib edilmiştir. Tenzilât iki sene devam edecek ve aynı maksadla evvelece yapılmış olan nakliyattan henüz ödenmemiş olan ücretlere de şamil olacaktır. Kanun lâyihası aynen kabul edilmiştir.

Havalesi uyarınca Bütçe encümenine gönde-

rilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur

Maliye E. Reisi	M. M.	Kâtib
İstanbul	Rize	Malatya
A. Baytın	K. Kamû	Nasuhi Baydar
Kayseri	Kırklareli	Kırşehir
Ömer Taşçıoğlu	H. Kuleli	İ. Özkan
Kırşehir		Tokad
M. Seyfeli		Cemal Kovalı

Bütçe encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Bütçe encümeni

Mazbata No. 103

Esas No. 1/361

19 - VI - 1940

Yüksek Reisliğe

Erzincana ve Erzincan yer sarsıntısından müteessir olan mıntakaya yardım için yapılmış ve yapılacak olan her nevi nakliyattan alınacak ücretler hakkında Münakalât vekilligince hazırlanmış Başvekâletin 8 - IV - 1940 tarih ve 6/1558 sayılı tezkeresile Yüksek Meclise sunulmuş olan kanun lâyihası Nafia ve Maliye Encümenleri mazbatalarile birlikte Encümenimize tevdi buyurulmakla Münakalât vekâletinin alâkalı memurları hazır oldukları halde okunub konuşuldu.

Erzincan yer sarsıntısından zarar gören mıntakanın 3773 sayılı kanunun birinci maddesi mucibince İera Vekilleri Heyetince tesbit edilecek mahallerine yapılmış ve yapılacak yardımlara müteallik kara ve deniz nakliyatile liman ücretlerinden muayyen nisbetler dahilinde tenzilât yapılması ve eenebi memleketlerden munhasıran yardım eşyasını getiren ve getirecek olan deniz vasıtalarından da 216 sayılı kanun ile mevzu rüsumu bahriye ve fener, tahlisiye, kılavuzluk, rıhtım ve şamandıra resimlerinin alınmaması maksatlarile tanzim edilmiş olan kanun lâyihası Hükümetin mucib sebeplerine ve alınan izahlara göre Encümenimizce de yerinde görülmüş ise de lâyihanın maddelerinde aşağıda arzedilen bazı tashihlerin yapılması da kararlaştırılmıştır.

3773 sayılı kanunun birinci maddesinde Erzincan ve Erzincanda yer sarsıntısından müteessir olan mıntakanın İera Vekilleri Heyetince tesbit edileceğine dair bir hüküm mevcut olmayıp bu mıntakanın yardıma muhtaç olan mahalleri-

nin İera Vekillerince tesbit edileceği yazılı bulunduğu bir iltibasa mahal kalmamak üzere lâyihanın birinci maddesi atıf yapılan madde hükmü dairesinde düzeltilmek ve bazı yazı değiştirmeleri yapılmak suretile yeniden kaleme alınmıştır.

Lâyihanın ikinci maddesi muvakkat mahiyette hükümleri ihtiva etmek itibarile muvakkat madde olarak kabul edilmiş ve üçüncü maddenin de daimî ve muvakkat mahiyette olan hükümleri ayrılarak daimî olanlar ikinci madde olmak üzere kabul ve muvakkat mahiyette olanlar da muvakkat maddeye «B» fıkrası olarak ilâve edilmiştir.

Lâyihanın ierasına, ihtiva ettiği hükümler itibarile İera Vekilleri Heyetinin memur edilmesi icab ettiğiinden son madde bu suretle tadil edilerek dördüncü madde olarak kabul edilmiştir.

Lâyiha Umumî Heyetin tasvibine arzedilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulmuştur.

Bütçe En. Rs.	Rs. V.	M. M.
Kırklareli	Kastamonu	Kocaeli
B. Denker	T. Coşkan	S. Yargı
Kâ.		
İstanbul	Bolu	Diyarbakır
F. Öymen	Dr. Z. Ülgen	R. Bekit
Elâzağ	Giresun	Isparta
M. F. Altay	M. Akkaya	R. Ünlü
Kayseri	Trabzon	Yozgad
S. H. Ürgüblü	Sarı Day	A. Sungur
Seyhan		
D. Arıkoğlu		

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Erzincana ve Erzincan yer sarsıntısından müteessir olan mıntakaya yardım için yapılan ve yapılacak her nevi nakliyattan alınacak ücretlere dair kanun lâyihası

MADDE 1 — 3773 numaralı kanunun 1 nci maddesi mucibince Vekiller Heyeti tarafından tesbit edilen Erzincan yer sarsıntısından müteessir olan mıntakaya yardım için Kızılay tarafından yapılacak her türlü yolcu, eşya ve hayvan nakliyatinde Devlet demiryollarında umumî tarifedeki nakil ücretleri üzerinden üçte iki ve Devlet denizyollarında % 30 nisbetinde tenzilât yapılır. Devlet limanları işletme idaresince yükleme, boşaltma ve aktarma ücretlerinde % 30 tenzilât icra edilir.

MADDE 2 — Bu kanunun neşrinden evvel mülkiye âmirleri ile Kızılay tarafından Erzincan felâketzedelerine yardım için yapılmış ve henüz ücretleri tesviye edilmemiş bulunan her nevi nakliyatın ücretleri bu kanunun birinci maddesine göre tesviye olunur.

MADDE 3 — Ecnebi memleketlerden yardım maksadile limanlarımıza getirilmiş ve getirilecek eşyayı taşıyan ve başkaca yük, yolcu alıb vermek suretile ticaret muamelesi yapmamış ve yapmayacak olan gemilerden rüsümü bahriye, fener, tahlisiye, kılavuzluk, rıhtım, şamandıra resmi ve ücretleri alınmaz.

MADDE 4 — Bu kanun neşri tarihinden itibaren iki sene müddet için muteberdir.

BÜTÇE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Erzincana ve Erzincan yer sarsıntısından müteessir olan mıntakaya yardım için yapılan ve yapılacak her nevi nakliyattan alınacak ücretlere dair kanun lâyihası

MADDE 1 — 3773 sayılı kanunun birinci maddesi mucibince Erzincana ve Erzincan yer sarsıntısından müteessir olan mıntakanın İcra Vekilleri Heyetince tesbit edilecek olan mahallerine yardım için Kızılay kurumu tarafından yapılacak her türlü yolcu, eşya ve hayvan nakliyatinde Devlet demiryolları ve limanları işletme umum müdürlüğünce umumî tarifedeki nakil ücretleri üzerinden üçte iki ve Devlet limanları işletme idaresince yükleme, boşaltma ve aktarma ücretlerinden ve Devlet denizyollarınca umumî tarifedeki nakil ücretlerinden yüzde otuz nisbetinde tenzilât yapılır. .

MADDE 2 — Ecnebi memleketlerden Erzincan felâketzedelerine yardım maksadile limanlarımıza getirilecek eşyayı taşıyan ve başkaca yük ve yolcu alıb vermek suretile ticaret muamelesi yapmıyacak olan gemilerden rüsümü bahriye, fener, tahlisiye, kılavuzluk, rıhtım ve şamandıra resmi ve ücretleri alınmaz.

MUVAKKAT MADDE — A - Bu kanunun neşrinden evvel mülkiye âmirleri ile Kızılay kurumu tarafından Erzincan felâketzedelerine yardım için yapılmış olan her nevi nakliyat ücretleriyle liman ücretlerinden henüz tesviye edilmemiş olanlar hakkında da birinci madde hükmü tatbik olunur.

B - Ecnebi memleketlerden Erzincan felâketzedelerine yardım maksadile getirilmiş eşyayı taşıyan ve başkaca yük ve yolcu alıb vermek suretile ticaret muamelesi yapmamış olan gemilerden dahi ikinci maddede sayılan resim ve ücretler alınmaz.

MADDE 3 — Hükûmetin dördüncü maddesi aynen.

MADDE 5 — Bu kanun hükümlerinin icrasına Münakalât vekili memurdur.

29 - III - 1940

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
<i>Dr. R. Saydam</i>	<i>Fethi Okyar</i>	<i>N. Tınaz</i>
Da. V.	Ha. V.	Ma. V.
<i>Fayık Öztrak</i>	<i>Ş. Saracoğlu</i>	<i>F. Ağralı</i>
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
<i>Yücel</i>	<i>A. F. Cebesoy</i>	<i>H. Çakır</i>
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
<i>Dr. H. Alataş</i>	<i>R. Karadeniz</i>	<i>Muhlis Erkmen</i>
Mü V.	Ti. V.	
<i>A. Çetinkaya</i>	<i>N. Topcoğlu</i>	

MADDE 4 — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

İcra ve iflâs kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun lâyihası ve Adliye encümeni mazbatası (1/297)

T. C.

Başvekâlet

Kararlar dairesi müdürlüğü

Sayı : 6/109

10 - I - 1940

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

İcra ve iflâs kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkında Adliye vekilligince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 5 - I - 1940 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Başvekşil
Dr. R. Saydam

Mucib sebebler

Esas medenî haklar ve borçlar üzerine İsviçre medenî kanunile borçlar kanunu ve usulde Nö-satel hukuk usulü muhakemeleri kanunu bazı ferî tadillerle kabul ve iktibas edildikten sonra bu kanunların birer mütemmimi olan icra hukukunun da aynı memlekette iktibasında bir zaruret görülmüş ve 18 - III - 1929 tarihinde «İcra ve iflâs kanunu» unvanı altında 1424 numaralı kanun kabul edilmişti. Ancak, ayrı bir sistemde iktibas edilecek her hangi bir icra kanununun evvelce yerleşmiş ve itiyat haline gelmiş bir sisteme ve mevcud icra teşkilâtımıza nazaran bir takım itirazlara sebebiyet vermemesi ve icra yolunda bir aksaklık tevliid eylememesi mümkün değildi. Kanunu yeni baştan hazırlamış olsak bile iyi bir icra kanununun tedvininde, alacaklı ile borçlunun haklarının muvazenesi, kredi ihtiyaçlarının gözetilmesi, intizamı ammenin ve hüsnü niyetin hâkim kılınması, kanunun açık, kaçamaklı yollara saptırmıyacak kadar katği ve alacaklıları yıldırmıyacak kadar az masraflı olması gibi esaslı noktalar göz önünde tutulursa hemen her memlekette olduğu gibi bizde de bu itirazlardan kaçınmanın ne kadar güç olduğu tasavvur edilebilir.

İsviçre icra ve iflâs kanunu, bazı tadillerle kabulden sonra da icra teşkilâtımız ve müesses anaue ve itiyadlarımıza intibak edemedi. 2004 numaralı kanunla tadil edildi. Fakat bu tadil de şikâyetlerin arkasını alamadı. Tekrar tadil zaruretleri hissedilmeğe başlandı.

Bu gün takdim edilen proje bu zaruretin bir mahsulüdür.

Bununla beraber bu tadil ihtiyacı, münhasıran kanunun memleketin içtimâî bünyesine uymadığından ileri gelmiş değildir. İsviçre icra ve iflâs kanunu ilmin en modern esaslarına istinad ederek 1888 tarihinde tanzim edildiği halde neşrinden bir sene sonra esaslı tenkidlere maruz kalmaktan kurulamadı ve meriyet tarihi olan 1892 tarihinden itibaren mecmualarda, hukuk cemiyetlerinde, hatta federal meclislerde tadilden bahsolunmağa ve teklifler yapılmağa başlandı. Bu cereyan üzerine muhtelif kanunlarla bu kanunun bazı maddeleri tadile uğradı. Federal konseyin, federal mahkemenin emirnameleri icra ve iflâs dairesinin sirkülerleri bu kanuna atfolunan boşlukları doldurmağa çalıştı. Bilhassa 23 nisan 1920 tarihli gayrimenkulün cebri paraya çevrilmesine ve 17 kânunusani 1923 tarihli iştirak halindeki hisselerin haczine ve paraya çevrilmesine, hapis hakkına, mülkiyeti muhafaza kaydile satışa dair kararlar ve nizamnamelerle kanunun tatbiki tanzim olundu. Bu tadilât projesini bir taraftan B. M. Meclisine takdim ederken diğer taraftan

bu nizamnamelerden gayrimenkulün paraya çevrilmesine mütedair nizamnameyi de Devlet şûrasına sevketmiş bulunuyoruz. Mülkiyeti muhafaza kaydile satış hükümleri üzerinde tedkiklerimize devam etmekteyiz.

Bu gün yine İsviçrede meri olan iera kanunu yeniden gözden geçirilmesi hakkında kuvvetli cereyan mevcuttur. Bilhassa İsviçre hukukçular cemiyeti müteaddid içtimalarla kanunun noksanlarını aydınlatmağa çalışmıştır. Fakat muhtelif dil konuşan ve yekdiğerinden ayrı âdet ve ananeyi taşıyan yirmi iki kantondan müteşekkil bir memlekette her kantonu tatmin edecek bir kanun yapmanın müşkülâtı ve içtimâî ve iktisadî buhranın en şiddetli hâkim olduğu bir devirde bu kanunda esaslı tadilât yapmanın umumî huzursuzluğun daha ziyade arttırılacağı düşünülerek teşriî sahada hiç bir harekete geçilmedi. Usul kanunu olan iera ve iflâs kanununun kanunu medeniye sırf bir suretle merbut olduğu ve kanunu medenî ve borçlar kanunu gibi medenî kanunlarımızın büyük bir kısmını Avrupa kanunlarından aynen iktibas edildiği nazarı dikkate alınır ve İsviçre vâkı kanununu korkutan bu içtimâî buhranı düşünürsek mevcut kanunlarımız üzerinde teşkilâtımıza, içtimâî ahlâkiyatımıza, muvafık bir tadille iktifa etmenin daha doğru olacağı kolayca anlaşılabilir.

İşte bu kanaatledir ki, iera ve iflâs kanunumuzun ana vatanı olan İsviçrede hâkim olan ilmî cereyanlara ve mahallindeki tatbikatın neticelerine ve kanunda yapılan muhtelif tadillere vâkıf bir mütehasıs marifetile kanunun teknik bakımdan tadili ve iera dairelerinin tanzim ve tensiki düşünüldü.

Zürih kantonu iera ve iflâs daireleri müfettişi unumiliği yapan ve Zürihte bulunan profesör Mösyö Leeman davet olundu. Bu kanunun muhtacer tadil noktaları hakkında daha evvel iera dairelerinin, iera hâkimlerinin, baroların, bankaların, ticaret odalarının ve profesörlerin vekâletçe esaslı mütaleaları almıştı. Profesör bu şahıs ve müesseselerin gönderdikleri mütaleaları tedkik ettikten ve bir çok iera memur ve hâkimlerle mahallinde temas ve münakaşa eyledikten sonra raporunu verdi. Vekâlet bu raporların suretlerini yine mezkûr müessese ve şahıslara göndermiş ve her bir müesseseden aldığı cevabları, tasnif edildikten sonra temyiz reislerinden ve iera hâkimlerinden müteşekkil bir komisyon tarafından tedkik ettirmiştir. Komisyon rapor ve mütalealar üzerindeki noktai nazarı ve kabulü icab eden maddeleri tesbit eylemiş ve vekâlet bu muhtelif mütalea ve teklifleri mukayese ederek bu günkü iera teşkilâtımıza en uygun ve vekâlete vaki şikâyet ve istizahlara cevap teşkil edebilecek olan ahkâmı toplamış ve müstacelen şu tadilât projesini takdim eylemiştir.

Tadil projesindeki yeni esaslar

Yeni tadil projesile şimdiye kadar mevcut mevzuata biraz daha ilâveler yaparak ve bazan mevcut hükümleri değiştirerek alacaklılar lehinde yeni hükümler vazetmiş bulunuyoruz. Bu esaslar şu suretle hulâsa olunabilir :

- A - Ödeme emri tebliğine hacet kalmaksızın ilâmların ierası.
- B - Merci hâkimine inkâr olunan imza üzerinde tedkikat yapmak salâhiyeti verilmesi.
- C - Tedkik merciinin inkâr olunan imzayı tedkik ederek itirazların muvakkaten refine karar verebilmesi.
- D - İstihkak davalarında ieranın devam veya taliki hususunda mercie salâhiyet itası.
- E - İflâs idarelerinin kararlarına karşı iflâs dairesine itiraz hakkı tanınması.

F - Müddetlerin tevhide (İsviçre iera ve iflâs kanununun kabulündenberi pratik icareler ve halkın şikâyetlerinin mühim bir kısmı kanundaki müddetlerin tenevvüü ve teaddüdüne matuf idi. Filhakika kanundaki müddetlerin ekserisi 5, 7, 10 arasında tahavvül etmektedir. Bu tenevvüü kanunun tatbikını müşkülleştirmekte ve halkın hukukunun teminini zâfa düşürmekte idi. Vekâlet bu muhtelif müddetleri bir esasa iera etmiş ve beş günlük müddetleri 7 ye iblâğ ve 10 günlük müddetleri yediye tenzil eylemiştir. Şu sebeble kanunun 4, 16, 25, 26, 31, 32, 60, 62, 107, 155, 158, 225,

235, 264, 265, 272, 274, 288, 289, 301, 302, 353 neü maddelerdeki beş ve on günlük müddetler yedi olarak tadil edilmiştir.

Birinci bab

Dördüncü madde ile kanunda tedkik merciinin kararlarına karşı temyiz mahkemesine müracaat edilecek haller tadad edilmiş ve 172 nci maddede beyan edildiği veçhile ticaret mahkemesine mevdu olan ticarî senedlerin tedkik salâhiyeti icra tedkik merciine nakil ve tevdi edilmiştir.

Ayrıca bu kanunda kabili temyiz gösterilen bütün haller bu maddede cem olunmuş ve bundan başka halkın hukukunu sıyanet noktasından kanunda yazılı olmadığı halde tatbikat bakımından ikinci bir defa tedkik edilmesine zaruret görülen haller, ezümle haciz istemek hakkının ve müddetin istimal edilmemesi hasebile takibin düşüb düşmediğine, sureti umumiyede haczolunan malın haczi caiz mallardan olub olmadığına, istihkak iddiası üzerine takibin talikına (97), takibin düşüb düşmediğine (110), ihtiyatî tedbir veya ihtiyatî haciz kararının kalkıb kalkmadığına (264), maaş ve mallardan tazminat suretile yapılacak tahsilât hakkında vukubulan şikâyetlerin kabul veya reddine ve yedi eminden tazminat hakkındaki taleplerin kabul veya reddine dair olan kararlar kabili temyiz addedilmiş ve temyiz müddeti yedi güne indirilmiştir.

Kanun 13 neü maddesile icra dairelerinin teftiş ve murakabesini M. U. liklere bırakmıştır. profesör Leeman Zürihde olduğu gibi bunun için bir müfettişlik teşkil edilmesini teklif eylemiştir. Filhakika M. U. lerin ve merciin murakabeleri kâfi derecede müessir değildi. İcra daireleri kanunun tatbikatında maruz kaldıkları müşkülliye ancak vekâlete sorarak halletmekte ve bu da zaman sarfını mucib olmaktadır. Böyle bir müfettişlik teşkili halinde müfettiş icra dairelerindeki tatbikat hatalarını düzeltecek ve icab ederse vekâlete bunları bildirerek birer tamimle bu noksanların ikmali ve muamelelerin aynı tarzda ve bir içtihad üzere tedviri mümkün olacaktır. Kaldığı bu müfettişlik hasren icra işleriyle iştigal edeceği cihetle bu hususta teknik salâhiyet sahibi olacaktır. Bu müfettişlik, formüllerinin kullanış tarzı, mühletlere ne suretle riayet edildiği, harçların ne suretle istifa edildiğini kontrol edecek her hangi bir yerdeki teşkilâtın mahallî ihtiyaçlara kâfi olub olmadığını yerinde tedkik edecek ve on dördüncü madde mucibince gıkarılacak nizamnamelerin ihzarına büyük mikyasta yardım eyleyecektir.

İsviçre icra ve iflâs kanununun on beşinci maddesine göre federal mahkemesi icra ve iflâs meselelerinde yüksek murakabe hakkını haizdir. O bu maksadla nizamnameler ve kararnamele isdar edebilir. Çünkü o, kendisine arzolunan hâdiseler ve hükümler dolayısıyla kanunun tatbik tarzına doğrudan doğruya vakıftır ve hatta kanton makamlarından her sene birer rapor da isteyebilir. Esas adli teşkilâtımız itibarile bizde bu suretle nizamnameler ihzar ve isdarına salâhiyettar ayrıca bir makam bulunmadığı için Zürihte mevcud olan bu müfettişlik teşkilâtının bizde de faydası görüleceğini ümid ediyoruz.

Tebliğin icrası tarzına dair 21 nci maddeye ilâve olunan hüküm de İsviçre icra ve iflâs kanununun 34 neü maddesinden iktibas edilmiştir. Bu fıkra posta ile tebliğât usulünün icra dairelerine teşmilinden ibarettir. Tebliğ üzerine tahaddüs edebilecek ihtilâfın önünü almak için bu tebligatın taahhüdü olarak veya makbuz mukabilinde yapılması tasrih edilmiştir.

Tebliğât yapan icra memuru bu makbuzları taallük ettiği işe aid dosyaya koymak mükellefiyetindedir.

Tadil esaslarında da beyan edildiği veçhile lâyihanın kanunda husule getirdiği değişikliklerden biri 32 nci maddedir. Meri kanuna göre para borcuna veya teminat verilmesine dair ilâm icra dairesine verilince icra memuru bir icra emri tebliğ ederdi. Yeni maddeye göre bir tefrik yapıyoruz. Alacak ilâma müstenid ise alacaklı ilâmın aslını ibraz etmek suretile derhal ya haciz veya borçlu iflâsa tâbi şahıslardan ise salâhiyettar ticaret mahkemesinden iflâs talebinde bulunabilecektir. Filhakika borçlu icraya müracaat tarihine kadar cereyan eden muhakame safhalarında kendi hakkını müdafaa etmiş veya müddeinin iddialarını da kabul ile ilzam edilmiştir. Onu tekrar icraya davet ederek temerrüdünü tesbit etmeğe lüzum yoktur. Alacaklı ilâmı ibraz ederek haciz veya iflâs tale-

binde bulunacaktır. Ancak alacaklının muhtelif icra dairelerinde takibini menetmek için alacaklıya ilâmın aslını ibraz eylemek mükellefiyeti tahmil edilmiştir. Esasen alacaklı bu kanunun 257 nci maddesine tevfikân salâhiyettar mahkemeden ihtiyatî haciz talep edebilir. Bu itibarla şu fıkra borçluyu tazyik eden 'yeni bir hüküm sayılamaz. Ancak 2004 numaralı kanunun haczi ihtiyatî faslına aid esbabı mucibesinde beyan edildiği veçhile alacaklının elindeki vesika hilâfî isbat edilebilecek bir delil mahiyetinde ise borçlunun defilerini isbat etmesi ihtimali karşısında kendisini alacaklıya karşı teminatsız bırakmamak icab eder. Bu itibarla ilâmdan başka bir vesikaya istinad eden alacaklı borçlunun himayesi noktasından icra memurunun takdir edeceği bir teminat iraesile mükellef bırakılmıştır. Fakat 38 nci madde ile resen tanzim edilmiş noter senedleri de ilâm hükmünde olduğu cihetle böyle vesikaya müsteniden takibde bulunacak şahıstan teminat istemek onu ayrıca bir külfete tâbi tutmak demektir. Böyle bir teminatı irae edemeyen alacaklıyı borçlusunu takib imkânsızlığı ile karşılaştırmamak için meri kanunda mevcut olan hüküm de 3 ncu fıkra olarak ibka edilmiştir.

Bir icra emri tebliği lüzumunun kaldırılması filen şu faydaları temin edecektir. Usulde sürat ve bilhassa borçlunun yakın zamanda bir haciz vukua geleceğinden haberdar edilmemesi ve mallarını kaçırmağa imkân bulmamasıdır.

İkinci bab

32 nci madde ile temin edildiği mülâhaza olunan süratin temyiz suretile akamete uğramasına mâni olmak için 33 ncu maddeye borçlunun ancak teminat göstermesi şartile temyiz yoluna gidebileceğine dair hüküm konmuştur. Filhakika borçlunun merci kararını temyiz etmesinde hükme kanaat etmemesi âmil olduğu gibi işi uzatmak ve zaman kazanmak fikri de hâkim olabilir. Profesör projesinde teminatı (Ancak para depozito etmek veya muteber bir banka kefaleti göstermek) suretile tahsis ve tayin eylemiştir. Ancak teminatın bu suretle tahdidî hüsnüniyet sahibi borçluları müzayakaya düşürebilir. Borçlu banka kefaleti temin etmek ve para bulmak için büyük masraflara girebilir. Bu mahzurun önüne geçmek için ihtiyatî haciz faslında mevcut olan ve borçlu için daha kolaylıkla temin edilebilecek olan (menkul ve gayrimenkul rehni esham ve tahvilât) da teminat meyanında kabul edilmiştir. Menkul veya gayrimenkulünü rehin etmek isteyen borçlu masrafını vererek bunların icra memuru tarafından intihab edilecek ehli vukuf marifetile kıymetini tesbit ettirmek mecburiyetindedir. Memur takdir olunan kıymeti esas ittihaz edecektir. O, takdir olunan bu kıymeti tenzil edemeyeceği gibi borçlu da itiraz edemez. Memur bu muamelemin ikmali için borçluya münasib bir mühlet verebilir. Kanundaki kabili temyiz olan bütün haller 4 ncu maddede tadad edildiği için ikinci fıkra kaldırılmıştır.

Borçlu icab eden teminatı tedarik edememesi hasebile icraya devam olunarak borç cebren tahsil ve istifa edilir ve temyiz neticesinde merci kararı feshedilirse borçlunun verdiği şeyi istirdad hakkı tabiidir. Borçlar kanununun umumî hükümlerinden bu netice çıkabilirse de icra kanununa ayrıca bir madde ilâvesi faydadan hali değildir. Üçüncü fıkra olarak bu hüküm konmuştur.

33, 36 nci maddeler icranın geri bırakılmasının iki halidir. Filhakika borçlu icranın tehiri için borcun itfa edildiğini veya müruru zamana uğradığını natik mercie bir vesika ibraz edecek. Bu vesika kabul olunmadığı ve geri bırakmak talebi reddedildiği takdirde bu kararı teminat göstermek suretile temyiz edecek, teminat gösterebildiği takdirde tabii olarak icra geriye bırakılacak yahud aid olduğu mahkemeden aleyhine sadir olan hükmü temyiz etmek ve mafevk mahkemeden tehir kararı getirmek suretile icrayı geri bıraktırabilecektir.

Ilâmın icraya konmasını müteakib borçlu icra memurundan temyizden geri bırakma kararı getirmek için bir mühlet talep edecektir. İcra memuru ancak 32 nci maddede yazılı teminat ibraz edildiği takdirde borçluya mühlet verebilecektir. İcra memuru sırasında borçlu temyizden böyle bir karar getirirse artık tekrar teminat aramağa lüzum olmadığı şüphesizdir. Verilen mühlet kâfi gelmezse uzatılabilir. Elverir ki borçlu tehiri icra için lâzım gelen teşebbüsü yaptığı hakkında memura bir kanaat vermiş olsun.

32 nci madde ile para ve teminat verilmesi hakkındaki ilâmların icrası için bir icra emri gönderilmesi mecburiyeti ortadan kalktığına göre 37 nci madde 32 nci maddenin aldığı yeni şekle göre tadil edilmiştir.

Üçüncü bab

60 nci maddeye profesör tarafından ilâvesi teklif olunan bazı fıkralar konmuştur. Bunlardan birisi «3» numaralı bendde hapis ile tazyikin alacaklı tarafından istenmesidir. Bazan alacaklı hariçten borçlu ile anlaştığı ve matlubunu istifa eylediği halde icra dairesinin bundan haberi olmaması hasebilen borçlu bu beyanda bulununcaya kadar hapis ile tazyik olunur. Bu mahzurun önüne geçmek için borçluya tahmil edilen mal beyanı mükellefiyeti alacaklımın talebine talik edilmiştir.

İlâve olunan diğer fıkra, ödeme emrinin iki nüsha olarak tanzimidir. Mevduat kanuna göre bu bir nüsha olarak tanzim edilir ve alacaklı isterse borçlunun itiraz ettiğine dair kendisine vesika verilir. Şu tadil ile bu vesika vermek usulü kaldırılmış ödeme emrinin iki nüsha olarak tanzimi ve bir gûna harca ve resme tâbi olmayan ikinci nüshasının itirazı veya itiraz müddetinin geçmesini müteakib alacaklıya verilmesi usulü kabul edilmiştir. Bunun icra dairelerinin muamelelerini çoğaltacağı ileriye sürülmüştür. Fakat alacaklıya temin edeceği kolaylık icra dairesine vereceği müşkülâtı ertecek kadar mühim olduğu için bu itirazlar yersiz görülmüştür.

67 nci madde alacaklıların ihmallerine karşı bir müeyyide olarak komisyon tarafından konmuştur.

İlâmsız icra usulü bir İsviçre sistemidir. Bu, alacaklılar lehine vazolunmuş ve onlara kolaylık teminine matûf bir hükümdür. Alacaklıların kendilerine gösterilen bu kolaylığı sui istimal etmeleri lâzımdır. Bu itibarla alacaklı borçlunun itirazını öğrendiği tarihten itibaren altı ay içinde refi talebinde bulunmazsa bir daha ilâmsız takibde bulunamayacaktır. İtirazı üzerine alacaklımın refi talebinde bulunmasını kanun hiç bir müddetle takyid etmemiştir. Fakat borçlunun bu suretle her zaman alacaklımın tehdidi altında bulunması doğru değildir. Kanunumuz itiraz halinde borçluya alacaklıyı mercii huzuruna davet etmek hakkını vermemiştir. Binaenaleyh bu hükmle alacaklı borçluyu ancak altı ay bu suretle takibsiz bırakabilecektir. Artık bundan sonra bir daha refi talebinde bulunamaz. Umumî hükümler dairesinde salâhiyettar mahkemede dava ikame etmek mecburiyetindedir.

Halbuki hukuk usulü muhakemeleri kanununa göre davacı davayı takib etmese bile müddeialehy müddeiyi mahkemeye davet ederek davayı intaç edebilir. Bu suretle alacaklımın tehdidinden sureti katiyede kurtulabilir.

Gümrük ve inhisarlar vekâletinin teklifile bu maddenin 3 ncu fıkrasına (amme hukuku hükümî şahıslarından birini temsilen itirazda bulunan bir kimse) hükmü de ilâve edilmiştir.

68 nci madde itirazın muhtelif hallerini tesbit eylemiş ve ilâve olunan fıkra ile mercie bu hususta salâhiyet verilmiştir. Filhakika alacaklı;

A - Ya imzası ikrar olunmuş veya noterce tasdik olunmuş bir sened veya resmî bir daire tarafından verilmiş bir vesikaya müsteniden takibde bulunur.

a) Bu takdirde borçlu itirazı varid gösterecek hiç bir vesika ibraz etmezse mercie borçlunun itirazını sureti katiyede refeder.

B - Alacaklımın elindeki sened veya vesika (A) bendinde mahiyeti tayin ve tavsif edilen evraktan değilse meri hükme göre borçlu imzayı inkâr ettiği takdirde alacaklı umumî hükümler dairesinde aid olduğu mahkemeden tahsil davasında bulunacaktır. İlâve olunan 6 nci fıkra mucibince şimdi merciden itirazın muvakkaten refini isteyecektir. Ancak mercie hâkiminin bu husustaki salâhiyeti mahduddur. Yalnız inkâr olunan imzanın borçluya aid olup olmadığını tahkik edecektir. Esasen hukuk usulü muhakemeleri kanununun 308 ve 309 ncu maddeleri mucibince hâkim ancak kanaat getirmediği ahvalde ehli vukuf intihab edeceği cihetle mercie hâkimi imzayı tedkik ve münker imzanın borçluya aid olduğuna kanaat getirdiği takdirde itirazı muvakkaten refedecek kanaat getirmediği takdirde ehli vukuf intihab etmeyecek ve refi itiraz talebini redde-

decektir. Hâkim ne şahid dinleyecek, ne de yemin teklif edebilecektir. Bu sebebdan dolayıdır ki, borçlu itirazın refine rağmen 69 ncu madde mucibince borçtan kurtulma davasını açmak hakkını haiz olacaktır.

Dördüncü bab

60 nci maddeye mütenazır olarak 75 nci maddede borçlunun mal beyanında bulunmak mecburiyetini alacaklının talebine muallak bırakılmıştır. İtiraz etmeyen veya itirazı katği veya muvakkat surette ref edilen borçlu ancak alacaklının talebinden itibaren üç gün zarfında mal beyanında bulunmağa mecburdur. Kanun bu hususta alacaklı için bir müddet tayin etmemiştir. Artık 67 nci maddenin 4 neü fıkrasile itirazın refi talebinde bulunmayan borçlunun 6 ay sonra bir daha ilâm-sız takibde bulunamayacağına nazaran burada da bu müddetin tatbiki lâzımgelir.

Birinci fıkrada böyle bir tashih yapıldığına göre artık ikinci fıkraya lüzum kalmadığından o fıkranın tayyi lâzım gelecektir.

Bazı haller vardır ki icra memuru hacze gittiği zaman borçlunun üzerinde para ve meselâ borçlu kadının parmağında yüzük, boynunda inci taşıdığına gördüğü halde haczi tatbik edememek iztirarında kalır. Halbuki kanunumuzda yalnız Kilitli yerlere dair hükümler mevcuttur. Profesör bu surette adli muameleleri istihdaf eden borçlunun şahsına karşı kuvvet istimal edilmesini tavsiye etmiş ve 80 nci maddeye bir fıkra ilâvesi hakkındaki temennisi kabul edilmiştir.

82 nci maddeye ilâve edilen yenilikler şunlardır: Borçlunun elinde bazı eşya vardır ki borçlu veya ailesi için bir kıymeti haiz olduğu halde satıldıkları takdirde hâsılatı bu kıymetten ehemmiyetli surette aşağı olacağı muhakkak görülebilir. Meselâ fersude bir yatak takımı borçlunun ihtiyacını temine kâfidir. Fakat satıldığı takdirde borcun bir kısmını olsun kapamıyacaktır. Bu gibi şeylerin de haciz olunamaması esası kabul edilmiştir. Kezalik yalnız borçlu ve ailesinin iki aylık yiyecek ve yakacakları değil bu ihtiyaçları temin için lüzumlu olan parada haciz olunamıyacaktır. Bu maddeye dair gönderilen mutalealar arasında Giresun ve Samsun baroları borçlu çiftçi ise yalnız iki aylık değil fakat gelecek mahsule kadar yiyeceklerinin de haciz olunamamasını teklif etmiş ve haciz edilemeyen kısımda asgarî maişet esası kabul edildiğine göre köylünün kaldırdığı mahsulden başka bir geliri yoksa onun gelecek mahsule kadar geçinmesi için zarurî olan buğday, arpa ve sairinin de haciz edilememesi madelete muvafık görülmüştür. Yine bu mülâhazaya binaen, geçinmeleri için askerî malûllerle şehid yetimlerine verilen terfih zamları ile inhisar beyiye hisse-leri ve Millî Müdafaa vekâletinin teklifile ordunun hava ve deniz mensublarına verilen uçuş ve dâ-ış ikramiyesi hacizden istisna edilmiştir.

Yine ziraat vekâletinin teklifile bu maddenin 4, 5, 6 nci fıkralarında tadiller yapılmıştır.

83 neü maddede profesör tarafından tayyi teklif ve kabul olunan fıkra şudur : (Ancak haciz olunacak mikdar bunların dörtte birinden aşağı olamaz.) Bu maddenin aslına tekabül eden İsviçre icra ve iflâs kanununun 93 neü maddesinde bu fıkra yoktur. Bizde de bu hüküm sonradan ilâ-ve edilmiştir. Fîlhakika bu hüküm bir takım haksızlıkları intaç edebilecektir. Çünkü mademki haciz prensiblerine göre borçlunun haddi asgarî maişetine lâzım olan eşya haczedilemez. Şu halde 5 lira nafaka alan bir kimsenin borcu için (125) kuruşu haczetmek bu prensibe ve madelete uygun düşmez.

Binaenaleyh bu maddede yazılı gelirlerin haczinde icra memuru serbest takdir hakkına malik-tir. Borçlunun maişetini temine kâfi olandan fazlasını haczedecektir. Bu haddi asgarî maişeti takdir ederken borçlunun mevkiini değil fakat alelâde yaşamak için lâzım olan asgarî parayı na-zarı itibare alacaktır. Borcunu ödeyemeyen kimse kaloriferli bir evde oturamayacağı gibi bir hiz-metçi de tutamaz. Fakat bunu takdir ederken borçlunun sanat ve mesleğine devam edebilme-sine mâni olacak ve ailesine karşı vecibelerinin ifasını imkânsız bir hale getirecek kadar ileriye gitmeyecektir. Bunda daha ziyade borcun mahiyeti nazarı itibara alınmalıdır. Meselâ nafaka borç-larında daha şiddetli davranmalıdır. İsviçre federal Konseyi 21 K. sani 1910 tarihinde neşrettiği bir emirnameye şehirlerde bir kadın için günde 3 frank çocuklar için 70 santim kabul etmişti. İcra

memuru asgarî mâişet mikdarını tayin ederken Belediyelerden ve ticaret odalarından keyfiyeti tahkik edebilir.

Profesör Leeman 85 nei maddeye son fıkradan evvel bir hüküm ilâvesini teklif eylemiştir ki kabul edilen diğer maddelerle mütenazır bir hüküm teşkil eder. Filhakika ileride menkul ve gayrimenkul-lerin paraya çevrilmelerine dair 115, 116 nei maddelerde beyan edileceği ve hile arttırma bedelinin ayrıca paraya çevirme ve paylaşma masraflarını tecavüz etmesi şarttır. Binaenaleyh satıştan evvel bunu karşılamak için hasılâtı paraya çevirme masraflarını ve icabında muhafaza ve idare masraf-larını tecavüz etmeyeceği muhakkak olan şeylerin de haciz olunamayacağı tabii görülmüştür. Fil- hakika modeli çok eskimiş ve makinaları yıpranmış ve satılığa çıkarıldığı takdirde hiç bir müşteri bu- lamayacağı muhakkak olan bir otomobili haciz ederek ayda on beş yirmi lira garaaj kirası vermek ya- hud borçlunun sergide bir çuvalı geçmeyen üzümünün kurumasına intizaren sergi yerinde elli kuruş ücretle bekçi koymak ne borçlunun ne de alacaklının menfaatine uygun değildir.

94 neü maddenin ikinci fıkrasına ilâve olunan kayid komisyonun ve 3 neü fıkrası İstanbul İera hâkimlerinin teklifi üzerine kanuna konmuştur. Bu tatbikatın doğurduğu bir zarurettir. Filhakika ta- kib edilen borçlunun haciz edilecek malı bulunmamakla beraber kendisine murislerinden bir mal in- tikal etmiş, üzerine tefviz edilecek bir gayrimenkul bulunmuş ve yahud Hazineden eytam ve tekaüd maaş istemeğe hak kazanmış olabilir. Bazı kötü niyetli borçlular, mücerret alacaklılarını izaç etmek maksadile kendilerine intikal eden bu emvalden veya istifa edebilecekleri menfaatlardan vazgeçmeğe kadar gidiyorlar. Üzerine intikal muamelesi yapılmamış bir mal üzerinde tasarruf ve yoklaması ik- mal edilmemiş maaş tahsil edilemeyeceği cihetle bu gibi hallerde borçlunun bu kötü niyetini önle- mek ve alacaklının intikal muamelesini takib edebilmesini temin etmek için tapuya bildirildiği gibi onun borçlu namı hesabına böyle bir dava açmağa veya yoklamasını yaptıрмаğa salâhiyettar oldu- ğuna dair mahkemeye veya maliye şubesine bildirilmesi veya bu maksadla istediği takdirde alacaklı yedine böyle bir vesika verilmesi alacaklının hakkının istifasına yarayacağı düşünölmüş ve kanuna bu fıkralar ilâve olunmuştur.

İstihkak davası: (Madde 97)

Alacaklıların bütün derdi burada toplanır. «Hiç bir haciz yokturki kendisini bir istihkak davası takib etmesin» demek belki mübalâğalı olur. Fakat hiç bir alacaklı yokturki iera dairesi kapısından girerken müstehik denilen üçüncü şahsın müziç tehdidini tasavvur ederek irkilmesin. Bu müessese iera kanununun en zayıf noktası ve yapılan tenkidlerin en hassas cebhesidir. Bundan istihkak iddia- sında bulunan bütün şahısların haksız olduğu zehabına varılmamalıdır. Adliye vekâletinin bu tadil münasebetile mahkemelerden yaptığı anket neticesinde elde ettiği istatistiklere göre mahkemelerde ikame olunan istihkak davalarının az çok bir farkla yüzde ellisinin müstehik lehinde ve diğer elli- sinin onun aleyhinde netice verdiği anlaşılmıştır. Şu rakam bu müesseseyi büsbütün ortadan kaldır- mak imkânını selbeder. Esasen bu hak medenî kanunlarımızca tanınmış bir haktır. Fakat kazanı- lan bu yüzde elli davanın sübut sebepleri tahdid edilirse hiç şüphe yokki bu rakam çok küçülecek- tir. Çünkü mahkemelerdeki istihkak davalarının hemen yüzde doksanı şahidle isbat edilmektedir. Binaenaleyh davanın talii şahidin ahlâkî akidelerine bağlı kalmaktadır.

İstihkak davaları hukukçularımızı ve pratik ieraacıları epeyce işgal etmiş ve onları bir çok mü- talealar hazırlamağa sevk etmiş olmasına rağmen esaslı bir neticeye varılamamıştır. Çünkü esasta yapılaacak her nevi tahdid medenî kanunumuzla, sübut sebeplerinde vukubulacak her türlü takyid hukuk usulü muhakemeleri kanunile tearuz edecektir. Diğer taraftan konacak ağır hükümlerin üçüncü şahısların pek haklı olarak ileri sürdükleri davalarda kendi haklarının tezahürüne mâni olacaktır.

Nihayet itiraf etmek lâzımdırki istihkak davasının doğurduğu bu müşkülât bizim mahkemelerde daha fazla hiss olunmaktadır. Filhakika İsviçre kanununun 107 nei maddesinin aynen tereümesi olan eski 1424 numaralı kanunun 86 nei maddesine göre istihkak davası açılınca dava neticesine kadar mü- nazaalr mal hakkında takib mahkemece her halde talik olunurdu. Bu hüküm kâfi gelmedi. Yeni ka- nunda davacı ileride haksız çıktığı takdirde alacaklının muhtemel zararına karşı kâfi teminat verme- dikçe mahkemenin takibin talikına karar veremeyeceğine dair olan hüküm kondu. Bu hükümde şikâ- yetleri önleyemedi.

Mütehassis olarak davet olunan profesör Leeman şöyle bir teklifte bulunmuştur :

« Mahkemeye müracaat olundukta, davaçıdan ya peşin para veya sağlam, kıymetli evrak ve yahud muteber bir banka teminat mektubu halinde alacak miktarına muadil teminat alınmak şartı ile mahkeme takibin talikine karar verir. Bununla beraber istihkak iddiasının sırf satışı tehir etmek gayesiyle suiistimal edildiğini kabul etmek için ciddi sebepler bulunduğu takdirde mahkeme takibin talikı talebini reddedebilir. İstihkak iddiası ancak haczedilen şeyin satışının tesbitinden sonra ileri sürülürse iddiadaki tehir sebebi ne olursa olsun yine satış yapılacaktır. Bu takdirde üçüncü şahıs paralarının dağılmasınakadar satış bedeli hakkında istihkak iddiasında bulunabilir ».

Profesör bu teklifi ile kendi memleketi kanunundan çok uzaklaşmıştır. İstihkak davası zilyedlik karinesine istinad etmektedir. Bu itibarla üçüncü şahıslar tapu sicilinde mukayyed olan gayri menkulün tescil edilen şahsa ve menkulün de onu elinde bulunduran kimseye aid olduğunu zannetmekte haklıdırlar.

Anca bu maddedeki zilyedlik, ferî zilyedliktir. Vekâleten emaneten bir malda tasarruf gibi filen tesahüb hakkıdır. Binaenaleyh, mücerred bir mala zilyed bulunmak alacaklıya karşı bütün defileri ortadan kaldırmaz ve kaldırmamalıdır. Emaneten komşusuna bıraktığı halının komşusunun borcundan dolayı satılmasına asıl mal sahibi niçin itiraz edemesin? Binaenaleyh, büsbütün kaldırmak esas hakkı inkâr etmektir. Profesörün teklifi gibi ağır bir şart koymakta bir çok hallerde bu hakkı kaldırmanın neticelerini tevli eder. Samanını taşımak için komşusunun arabasını ariyet alan çiftçinin borcundan dolayı, arabasını vermek insanîyetinde bulunan çiftçinin kendi malı olan arabasının bedelini nasıl tedarik ederek onu hacizden kurtarabilecektir. Binaenaleyh bu takdir hakkını tamamen iera hâkimine vermek münasib görülmüştür. Bilfarz yirmi senedenberi vekâlet iera eden bir avukatın yazıhanesinin karısına aid olduğunu iddia etmesi yahud senelerdenberi doktorluk yapan bir bakteriyoloğun hurdebinini babasına aid göstermesi kadar gülünç ve suîniyete hariz misal teşkil edecek bir şey olamaz. Fakat genç bir avukatın bu yazıhaneyi karısının parası ile açmış olması yahud babası da doktor olan genç bir bakteriyoloğun meslekten çekilen babası yerine geçmiş bulunması da çok variddir. Binaenaleyh iera memuru ve hâkim tarafların münasebetlerine bakarak meseleyi takdir etmelidir.

Yeni tadil projesinde esas ve usul kaideleri dahilinde kalmakla beraber istihkak davalarının süratle intaamı temin edebilecek mutavassıt bir şekil düşünülmüştür.

İera memuru borçlunun elinde bir malı haczederken borçlu o mala üçüncü bir şahsın aynı bir hakkının taallûk ettiğini beyan ettiği takdirde malı haciz etmekle beraber evrakı tedkik mercii-ne sevkedecektir. Mercei dosya üzerinde tarafların itirazlarını tedkik ederek bir karar verecektir. Mercei hâkimi işin mahiyetine göre tarafları davet edip etmemekte muhtardır. Fakat taraflar aynı şehirde buldukları takdirde onları dinlemek üzere davet eylemek ve bilcümle delillerini beraber getirmelerini tenbih etmek daha doğru olur. Mercei takibin ya talikine veya devamına dair bir karar ittihaz edecektir. Bu kararın taraflar hazırısa tefhim, edğilse tebliğ tarihinden itibaren üçüncü şahıs yedi gün içinde istihkak davası açmağa mecburdur. Takibin talikine ve binaenaleyh alacaklının iddiasının reddine taallûk eden bu karar kabili temyizdir. Mercei hâkimi takibin talikine karar verdiği takdirde iki şarta dikkat edecektir. Biri üçüncü şahsın suîniyet sahibi olmaması, ikincisi ondan teminat alınmasıdır.

Takibin devamına karar verdiği ahvalde üçüncü şahıs için temyiz hakkı tanınmış ise de ona asliye mahkemesinde itirazlarını tekrar demeyan imkânı verilmiştir. Filhakika takibin devamına dair verilen karar bir ay infaz edilemez. Üçüncü şahıs bu müddet içinde vaktin darlığı sebebiyle tedarik edemediği delillerini salâhiyettar mahkemeye ibraz imkânını bulabilecektir. Bu müddet geçtikten sonra artık takib hiç bir suretle talik edilemez. Fakat üçüncü şahıs haczolunan mala nazaran alacaklının alacağını tesviye ederek mahcuz malı her zaman kurtarabilir. Sonra umumî hükümler dairesinde zararı sebebiyet verenler aleyhinde tazminat davası açabilir.

İstihkak davası müddeisinin muhtemel suîniyetine karşı üç türlü müeyyide konmuştur :

1 — Borçlu hacizden malı kaçırmak için merci huzurunda ziyedi bulunduğu malın başkasına aid olduğunu beyan ettiği takdirde artık bu iddia ve ikrarile mülzemdir. Bu ikrardan mukaddem tarihli bir senedi sonradan lehinde ikrar ettiği kimseye karşı istimal edemez. Meselâ karısına aid olduğunu iddia ettikten sonra istihkak davasının rüyeti sırasında karısı ile arasındaki nikâh münfesih olsa karının o mallar üzerinde tasarruf iddia etmesine mukabil daha evvel karısından aldığı senedi ibraz ile karısının muarızasının menini isteyemez.

2 — İstihkak davasında haksız çıkan taraf şimdiye kadar meri hükümden farklı olarak alacaklının alacağından bu dava dolayısıyla istifası geciken mikdarının yüzde onundan aşağı olmak üzere tazminat alınmakla beraber senedi inkâr edenler hakkındaki hukuk usulü muhakemeleri kanununun 313 nci maddesine kıyasen ayrıca yirmi liradan yüz liraya kadar cezayı nakdî tahsiline mahkûm edilecektir.

Kanunun bu hükmünü hâkim resen tatbik edecektir. Diğer tarafın taleb etmesine lüzum yoktur.

3 — İstihkak davacısının mahez mal üzerindeki iddiasına mukabil alacaklı da üçüncü şahsın lehinde mülkiyet veya réhin iddiasında bulunduğu şahıslar ile aralarındaki tasarrufları mukabil dava şeklinde iptal ettirecektir. Fakat 277 nci maddenin birinci fıkrası mucibince ibtal davası müddeisinin evvel emirde muvakkat veya katî aciz vesikası ibraz eylemesine lüzum olduğu halde yalnız istihkak iddiası zmnında ikame olunacak ibtal davasında alacaklı için bu kaydı de aramıyor. Bu davalarda hâkim umumî hükümler dairesinde dermeyan edilen delilleri serbestçe takdir eder. İcabında resen yemin de teklif edebilir.

Nihayet son fıkra ile bu davanın süratle intacı düşünülmüştür. Binaenaleyh Temyiz mahkemesi istihkak davası gelir gelmez diğer işlerden evvel bu davayı intaç edecek asliye mahkemesi de her gün görebileceği dava listesinin ilk boş kısmına bu davayı koyacaktır.

78 nci maddedeki altı ay müddet bir seneye çıkarılmış olduğundan onunla mütenazır olmak üzere 106 nci maddedeki altı ay da bir seneye çıkarılmıştır. Zaten bu maddeye tekabül eden aslının 116 nci maddesinde de menkuller için bir sene gayri menkuller için iki sene kabul edilmiş ve fakat bu madde iktibas edilirken menkuller için bir sene altı aya indirilmiş ve aradaki nisbet bozulmuştur. Profesör alacaklının menfaatlerini olduğu kadar alacaklının borçluyu gözetmek istediği hallerde borçlunun da menfaatini nazarı dikkate alarak altı ayı az görmüştür.

Kanunumuz 109 nci maddede haciz üzerine paraya çevrilecek malın satış bedeli haklarında haciz katılmış olan alacakların mecmu mikdarına baliğ olduğu takdirde satışın tatil edileceğini beyan ederken ikinci fıkrada muvakkaten haczedilmiş olan malların ancak kıymeti süratle düşmesi ve yahud muhafazası masraflı olduğu hallerde satılabileceğini bildirmektedir. Tatbikatta bu ikinci fıkra hükmünün 257 nci madde mucibince ihtiyaten haczedilen mallara da şamil olub olamayacağı noktasında tereddüd hâsıl olmuş ve profesör İsviçre Federal mahkemesinin içtihadına tebaan ve borçlunun emvali üzerinde tasarruf edildiği müddet zarfında bu malların heder olmaması ve icra dairesinin onun menfaatlarını koruması lâzım geldiği mülâhazasıyla bu fıkraya bir (ihtiyaten haczedilen mallar) kaydının ilâvesini teklif etmiş ve bu hüküm maddeye idhal edilmiştir.

Tadilen teklif olunan 110 nci madde ile eskisi arasındaki fark mahez bir malın satılması hacizden itibaren menkulde bir sene gayrimenkulde iki sene zarfında istenilmezse merî kanuna göre o mal üzerindeki haciz düştüğü halde yeni maddeye nazaran takibin düşmesinden ibarettir. Profesörün teklifi asıl İsviçre İcra ve iflâs kanununun 121 nci maddesine uygundur. Profesör 78 nci maddeye (haciz talebi kanunî müddet içinde yapılmaz veya geri alındıktan sonra bu müddet içinde yenilenmezse takib düşer) diye bir fıkra ilâvesini istemiş ve komisyonda münakaşa sırasında takibin hacizsiz devam edebileceği ve bizde çok kerre tarafların muvafakatile borç bir, bir buçuk sene gibi aylık taksitlere bağlanabileceği ve borçlu taksitleri verib dururken mücerred haciz istemekteki tereddüd ve ihmalin takibi düşürmesi ve alacaklının yeniden harç vermesine mecbur edilmesi doğru olamayacağı mütaleasıyla profesörün teklifi reddedilmiş ise de eski hükmün muhafazasını istihdaf eden bu noktai nazar merî kanunda takibin altı ay zarfında düşeceği kabul edilmesine ve halbuki satış istemek hakkı sabit olduğu zaman takibin kendiliğinden düşmüş bulun-

masına göre esasen tatbikatta menkul mallar hakkında müşkülât tevliid eylemekte idi. Bu madde ile bu mahzur bertaraf edilmiş oluyor.

Madde 111 ne İsviçre kanununda ne de 1424 numaralı kanunda yoktur. İkinci tadil sırasında 2004 numaralı kanuna ilâve edilmiştir. Profesör projesinde (artık hali hazır hâdiselerine uymayan 111 nci maddeyi ilga etmek lâzımdır) diyor. Komisyon teklifi kabul etmemiş ve fakat bir çok icra hâkimleri mütaleası kabul lehinde görülmüştür. Yalnız vekâlet projenin birinci fıkrasındaki bir senelik müddeti altı aya tenzil ederek maddeye şu şekli vermiştir. Yeni teklif olunan yeni maddenin meri 111 nci maddeden farkı şudur: Meri kanuna göre icra muamelesinin durması için şu şartlar lâzımdır.

- 1 — Borçlunun boreunu muntazam taksitlerle ödemeyi taahhüd etmesi,
- 2 — Bu talebin satış talebinden evvel vaki olm ası,
- 3 — Birinci taksitin derhal verilmesi,
- 4 — Taahhüd edilen her taksitin boreun dörtte biri mikdarından aşağı olmaması,
- 5 — Taksitin her ay verilmesi,
- 6 — Bu müddetin üç aydan fazla olmaması,

Bu şartlar tahakkuk edince icra memuru muameleyi durdurmağa mecburdur.

Yeni projeye göre icra memuru muameleyi durdurmakta muhtardır. O aneak müddetle mukayyedir. Altı aydan fazla tehir edemez. Artık yukarıda yazılı şartlardan 2, 4, 5, 6 nci şartları ve asgarî taksit mikdarını aramıyoruz. İcra memuruna bu hususta yeni taksitlerin mikdarını ve tediye tarihlerini tesbitte serbest bırakıyoruz. Yalnız borçlunun ahlâkî ve içtimaî vazifeleri arasında en önde gelen karısına ve evlâdlarına karşı nafaka boreu için yukarıda yazılı 4, 5, 6 nci şartları arıyoruz.

Borçluya tediye imkânları hazırlayan ve ona kolaylık temin eden bu madde zâhiren alacaklı aleyhine görünüyor ve bu projenin umumî esas ve hedeflerine mugayir bulunursa da hakikatte borçlu ikinci fıkra ile daima tehdid altında bulunmaktadı. Filhakika taksitlerden biri verilmezse bu tehir kendiliğinden hükümsüz kalabileceği gibi her iki fıkroda yazılı şartlardan biri yerine getirilmez yahud borçlu teahhüd tarihinden sonra başkaca mal iktisab etmiş veya merceie makbul sair sebebler mevcud olmuş bulunursa alacaklının şikâyeti üzerine tedkik mercii borçluyu dinledikten sonra her vakit tehir kararını bozabilir. Yahud satışın tehirini daha yüksek taksitlere bağlayabilir. Gerek alacaklı ve gerek borçlunun icra memurunun icranın tehiri veya mikdarını ve tediye tarihlerini tesbit hakkındaki kararlarma karşı merceie şikâyet hakları mevcud olduğunu tasrihe lüzum yoktur. Merciin bu hususta ittihaz edecekleri karar katğidir.

İthalenin aneak arttırma bedeli malın tahmin edilmiş kıymetinin yüzde yetmiş beşini bulmuş ve satış isteyeninin alacağına rüçhanı olan diğer alacaklar o mal ile temin edilmiş ise bu suretle rüçhanı olan alacakların mecmuundan fazla olduğu takdirde değil fakat paraya çevirme ve paraların paylaştrılması masraflarında da taşkıu olduğu takdirde yapılabilmesini temin için 115 nci maddenin birinci fıkrasına (ve bundan başka paraya çevirme ve paraların paylaştrılması masraflarını tecavüz etmesi) kaydı ilâve olunmuştur. Bu fıkra mevcud hükümleri değıştiren bir kayid değildir. Filvaki kanunun 138 nci maddesinin 2 nci fıkrası mucibince) paraya çevirme ve paylaştrıma gibi bütün alacakları alâkadar eden masraflar önce satış tutarından alınacağına göre «ihalede bu masrafın da nazarı dikkate alınması lâzımgelmekte ise de icra memurlarının te-reddüdü maddenin şu suretle tafsil edilmesine âmil olmuştur.

Aynı mülâhaza ile 116 nci maddenin birinci fıkrasında ayu kayid ilâve olunmuştur. Bu maddenin ikinci fıkrasında eacemiyetli bir tebeddül vardır. Meri kanunda «böyle fazla bir bedel ile alıcı çıkmazsa satış talebi düşer» denilmektedir. Aslı olan İsviçre kanununun 127 nci maddesinde ve 1424 numaralı kanunda (satılığa çıkarılan mal hakkında takib düşer) diye yazıdır. Aslının muhafazası daha doğru netice verecektir. 110 ncu maddedeki mucib sebebler burada da variddir. Kaldı ki eğer satış talebi düşerse artık alacaklı başka bir mal bulduğu zaman yeniden satış talebinde bulunması icab edecektir. Halbuki yeni hükümler icra memuruna kendiliğinden mütemmin hacizler yapmak imkânı vermiş olacaktır.

129 neu maddeye ilâve olunan (bundan başka paraya çevirme ve paylaşırma masraflarını te-cavüz etmek şarttır) fıkrası 115 nei maddedeki mucib sebebler tahtında buraya konmuştur. Bu itibarla aynı mülâhazalar burada kıymetlerini muhafaza ederler.

Asıl kanundaki birinci, ikinci fıkralar bir fıkrada cem edilmiş ve ikinci fıkranın son cümlesine daha vuzuh verilerek ikinci artırma bedelinin (satış isteyen alacağına rüçhanı olan alacakların mecmuundan fazla olması ve bundan başka paraya çevirme ve paylaşırma masraflarını tecavüz etmesi) şartı ilâve ve tekrar edilmiştir. Bu maddeevvelki maddeden iki esasla ayrılıyor. Biri meri kanunun 3 neü fıkrasına göre gayrimenkul en çok arttırana ihale edilirken bu suretle arttıran kimsenin taahhüdü baki kalıyor ve birinci ikinci fıkralardaki yekûnu kapamadığı takdirde satış talebi düşüyor. Bu tadil ile en çok arttıranın taahhüdünün baki kalmamasına lüzum görmüyoruz. Çünkü aslında olmayan bu fıkra arttırma teşebbüslerinin önünü alır. İlk arttırmada en yüksek tek-lifte bulunduğu halde kendi üzerine ihaleyi temin edemeyen kimseyi ikinci arttırmada bir ihale vaki olmasa dahi birinci taahhüdü ile mukayyed kalmak umumî satış kaidelerine muhaliftir.

Menkul mallar için 118 nei maddede mevcut kaide 1424 numaralı kanunda yer bulunduğu halde 2004 numaralı kanunla tadil edilmiştir. Tadili mucib sebep olarak çok kere ikinci arttırmanın mu-hammen kıymeti bulmadıktan başka birinci arttırma tutarının dünuna düştüğü ileriye sürül-müştür. Halbuki mevcut hüküm borçlar kanununun 228 nei maddesine mugayirdir. Filhakika bu maddenin ikinci fıkrasına göre pey süren kimsenin müzayededen sonra mülzemiyyetinin imtidadını mutazammın şart batıldır. Üçüncü fıkrada icra işlerinde bu hükmü bertaraf edecek bir şümulde de-ğildir. Tedkik ettiğimiz tadilde ikinci fark satış talebinin değil satışa çıkarılan mala nazaran taki-bin düşmesidir.

130 neu maddedeki satış bedelini tesviye etmek üzere alıcıya verilecek yedi günlük mühlet çok az görülmüş ve bu günkü iktisadî buhranlara göre para tedariki müşkülâtı nazara alınarak bu müd-det 20 güne çıkarılmıştır.

Gayrimenkul üzerine ihale olunan alarının parayı tedarik edememesi sebebiyle yapılacak arttırma için kanun 15 gün tayin etmiştir. Bu müddet çok görülmüş ve yedi güne indirilmiştir.

143 neü madde mucibince alacaklının alacağını tamamen alamaması üzerine kendisine verilecek aciz vesikasının bu kanunda yazılı diğer vesikalar da olduğu gibi parasız pulsuz verilmesi muvafık görülmüş ve o suretle birinci fıkraya (bedava ve pulsuz) kaydi ilâve olunmuştur.

Beşinci bab

149 neu maddenin birinci fıkrasında atfedilen 81 nei madde esasen bir fıkradan ibaret bulun-duğu eihetle mezkûr maddedeki (81 nei maddenin birinci fıkrası kaydi 81 nei madde olarak) ta-dil edilmiştir.

Altıncı bab

158 nei maddedeki tadil biri müddetin tenkisine diğeri de (umumî hükümler dairesinde) fır- rasının ilâvesine inhisar eder. Birinci tabirin sebepleri esas hatlarda izah olundu. İkinci nokta, komisyon tarafından teklif olunan bir tavzihten ibarettir. Bununla mahkemenin iflâs davasını tedkik ederken esas hakkı da tedkik etmesi lâzımgeldiği işaret edilmek istenmiştir. Mahkeme borcun esas ve borçlunun bütün defterini adi bir alacak davasında olduğu gibi inceleyecek ve bu hususta usulün umumî hükümlerini tatbik edecek ve ancak borcun vücudu sabit ve borçlunun itirazları gayri varid olduğu tahakkuk edince sabit olan alacağın depo edilmesi zımında borçluya ye-di günlük mehil verildikten sonra iflâsına hükme **decektir**.

177 nei maddenin dördüncü bendi, 32 nei maddedeki tadil ile mütenazır olarak (alacak ilâma m-üstenid ise veya ilâm mahiyetindeki vesikaya müstenid olubda icra emrile istenildiği halde ödenme-miş ise) şeklinde değiştirilmiştir.

Yedinci bab

206 nci maddedeki alacaklılar sırasında parça üzerine çalışan Fabrika işçileriyle sair işçilerin iflâsın açılmasından evvelki ücretlerinin yalnız üç aylığma imtiyaz verilmesi Profesör Leeman tarafından az görülmüştür. Mumaileyhin mütaleasına göre işçiler çok defa işlerinden çıkarılmamak veya başka tarafta iş bulamamak korkusile ücretlerini istemezler. ve ücret alacakları daha fazla müddet tedahülde kalabilir. Patron iflâs edince bu alacakları imtiyazsız kalır, Mağdur olurlar. Bunu altı aya çıkarmağı teklif etmiş ve komisyonun da iştirakile madde o suretle tadil edilmiştir.

Sekizin ci bab

Alacaklılar toplantısının haiz olduğu hududsuz salâhiyet birçok borçluları felâkete sürüklemekte ve sui istimala yol açmaktadır. İflâs masası teşekkül edince masayı ellerinde tutmak ve toplantılara istedikleri veçheyi vermek hususunda mütehassıs ve yalnız bu işden büyük menfaatler temin edebilen kimseler derhal iş başına geçerler. Bir takım vaidlerle bir çok senedleri kendilerine ciro ettirirler. Şu suretle ekseriyet temin ettikten sonra artık muvazaalı sened sahipleri için endişe yoktur. Bu mütehassıs kimseler temin ettikleri cüzî menfaat mukabilinde masaya derhal kaydolunurlar. Müflisin konkordato yapabilmesi bu mümellekûnleh vekillerin arzusuna tâbidir. Bir taraftan hüsnü niyetine kani olduğunuz müflis yüzde kırk ile konkordato yapmağı muvaffak olamazken diğer taraftan sui niyeti açık bir müflisin yüzde on ile ekseriyet temin ettiğine şahid olursunuz.

Nazariyatta da alacaklılar toplantısına artık eski hâkimiyeti tanınmamaktadır. 1937 senesi ağustosunda Lâheyde içtima eden beynelmilel mukayeseli hukuk kongresine verilen raporlarda alacaklılar toplantısının salâhiyetlerinin tahdidine doğru olan bu temayül açıkça görülmektedir. İtalya, Fransa, Polonya, Portekizde alacaklılar tahkik salâhiyeti daha basit bir usul ile sendik denilen memura verilmektedir. İsviçrede de artık alacaklılardan müteşekkil bir hususî idarenin lüzumsuz bir müessese olduğü kanaati izhar edilmektedir. Mevcud hükümlere göre alacaklılar toplantısı gayet vâsi salâhiyetleri haizdir. Masanın nefine hadim gördüğü bütün tedbirleri itti-haza salâhiyettardır. Şimdiki halile bu salâhiyet mutlakdır. Yani mürakabe makamlarının kontrolünden azadedir. Teklif edilen 217 nci madde alacaklılar toplantısının hakkını kabul ile beraber bunların kararlarının mutlakiyeti tanınmamaktadır. İflâs idaresine ve alâkadarlara bu kararlar aleyhine tedkik merciine müracaat hakkını kabul ediyoruz. Mercie tanıdığımız bu salâhiyet cümlesinden olarak 228 nci madde mucibince istihkak iddiasına karşı eşyanın müstehik olanlara verilip verilmeyeceğini merciin muvafakatile iflâs idaresi karar verecektir.

Kanunu medeninin 576 nci maddesi mucibince reddedilen bir mirasda mevcudu borca yetişmeyen terekenin tasfiyesi mahkemece iflâs kaidesine göre yapılır. Halbuki 220 nci maddede (reddedilen bir mirasın ölünün sıfatına göre iflâs idaresince tasfiyesi lâzımgeldikte) diye bir fıkra mevcuttur. Kanunu medenî ile terekenin tasfiyesi mahkemeye verilmiş olmasına göre böyle bir tefrik yapmağı mahal yoktur. Bu itibarla (ölünün sıfatına göre iflâs idaresince tasfiyesi lâzımgeldikte) fıkrası bu tadil ile kaldırılmıştır.

Dokuzuncu bab

haczi ihtiyatî babında yapılan tadiller bir kaç tavzihe inhisar eder. 262 nci madde mucibince icra memuru haczi tatbik ettikten sonra buna aid zabıt varakasını alacaklı ve borçluya tebliğ etmesi lâzımgelirken kanunda «haciz kararnamesi denmiştir» halbuki haciz kararnamesi alacaklının elinde bulunduğu için ona tebliğe lüzum yoktur. Kezalik 264 nci maddenin birinci fıkrasındaki karar kelimesi de (zabıt varakası) olarak tashih edilmiştir. Yine bu maddenin 10 nci fıkrasındaki ihtiyatî hacizden sonra verilecek hükmün tefhim veya tebliğini müteakib alacaklıya verilen iki aylık takib müddeti çok görülmüş ve on güne indirilmiştir.

Burada tatbikatta muhtelif tefsirlere sevkeden ve şu tadil ile tavzih edilmiş bulunan madde de

265 dir. Bu maddede kendisi dinlenmeden verilen ihtiyatî haczin istinad ettiği sebebi kabul etmeyen borçlunun mahkemeye müracaat edeceği yazılıdır. 257 nei maddedeki ihtiyatî haciz sebepleri borcun muaccel olub olmadığına göre değiştiği için bu sebeble muaccel borca da teşmil ediliyordu. Halbuki vazı kanunun maksadı vadesi gelmemiş borçlardan bâhis olan mezkûr maddenin ikinci fıkrasındaki sebeplerdir. Bu nokta 265 nei madde ile açıkça yazılmıştır. Diğer bir nokta da mahkemenin tedkik edeceği cihettir. Kanunda mevcut olmayan sarahat yeni tadil ile (mahkeme sebepler üzerinde tedkikat yaparak itirazı kabul veya reddeder) cümlesile ifade olunmuştur.

Alacaklı katgileşmemiş olan ilâma müsteniden 32 nei madde mucibince teminatsız olarak icraî haciz yaptıracağına göre 259 neu maddenin ikinci fıkrasındaki katgileşmiş kelimesi kaldırılmıştır.

Onuncu bab

Kiralanan gayrimenkullerin tahliyesine dair 269 neu madde eski şekline konmuştur. Profesör Leeman borçlunun tahliyesini tedkik merciinden istenmesini teklif eylemiş fakat esasen diğer maddelerle mercie verilen salâhiyetler tevsi edilmiş olduğu cihetle merciin işlerinin çoğaltılmasına mâni olmak maksadile maddeye komisyonun teklifile (salâhiyetli mahkeme) kelimesi ilâve olunmuş ve yine onun teklifile ikinci ve üçüncü fıkraları tayyedilmiştir.

278 nei maddenin bağışlama gibi addolunan akidlerden bâhis ikinci bendi mucibince iki tarafın vecibelerine mevzu teşkil eden şeyler arasında nisbetsizlik bulunduğuna hükmetmek için âkidin yapıldığı andaki değerleri nazarı itibare almak icabbeder. Vecibeye mevzu teşkil eden şeylerin ifa edildiği zamanı hesaba katmamak icabettiği gibi evvelece haiz oldukları ve bilâhare haiz olabilecekleri kıymeti de nazarı itibare almamak lâzımgelir. Kanuna daha vuzuh vermek için İsviçre Federal mahkemesinin içtihadına muvafık olarak bu bend (kendi verdiği için akdin yapıldığı sıradaki değerine göre borçlunun ivaz olarak pek aşağı bir fiat kabul ettiği akidler) diye tavih edilmiştir.

İptal davasına müteallik mesailde vakiaların serbestçe takdiri prensibinin kanunda daha vazih şekilde beyanı münasib görülerek 281 nei madde ile hâkimlere serbest takdir hakkı tanınmıştır.

284 neu maddeye göre iptal davası hakkı batıl tasarrufun vukuu tarihinden itibaren üç sene geçmekle sakıt olur. Halbuki batıl tasarrufun alacaklının aciz vesikası istihsal etmesine kadar üç seneden fazla sürmesi ihtimali vardır. Bu takdirde iptal davası düşebilir. Buna mâni olmak için üç sene beşe çıkarılmıştır.

On altıncı bab

İera ve iflâs kanunile hapis kalktıktan sonra bu müeyyidenin yerine kaim olmak üzere iki hüküm kondu. Biri borçlunun mal beyanında bulunması ve 76 ncı madde mucibince mal beyanında bulununcaya kadar icra memuru tarafından bir defaya mahsus olmak üzere hapis ile tazyik olunması diğeride 337 nei madde ile müddeti içinde beyanda bulunmayan borçlunun bir aya kadar hafif hapis cezasile cezalandırılmasıdır. Zahirde mal beyanında bulununcaya kadar borçlu hapis ile tazyik olunduktan sonra birde 337 nei maddeye tevfikanyrica hapis cezası vermek adalete mügayir görünür. Fakat tatbikatta 76 ncı madde hiç istimalolunmamaktadır. Çünkü mal beyanında bulunmayan her borçluyu zabıta marifetile arayıp hapis etmek ve geldikten sonra beyanda bulunursa derhal serbest bırakmak icab ediyordu. Bu müşkilâtı mucib ve adeta her borçlunun arkasına bir zabıta memuru koymağa müncer olmaktadır. Fakat beyanda bulunmayan her borçluyu hapis cezasına düşürmek de bir takım şeref ve haysiyet sahibi vatandaşları telâfisi kabil olmayan zararlara mahkûm etmeği intaç ediyor. Bu mahzurların önüne geçmek için komisyon ve vekâlet 76 ncı maddeyi icabında kullanılabilecek bir tehdid vasıtası olarak muhafaza etmekle beraber hapis cezasile mahkûmiyeti şikâyete tâbi kılmıştır. Binaenaleyh 354 neu madde mucibince müşteki ferağat eder veya borcun itfa edildiği sabit olursa dava ve bütün neticelerile düşecektir. Artık hâkim her halde hapis cezası vermeğe mecbur olmayacak ve borcun ödendiği sabit olduğu veya alacaklı vazgeçtiği takdirde borç-

luyu affedebilecek ve şu suretle ihmal dikkatsizlik yüzünden vukua gelen mahzurlar bertaraf edilmiş olacaktır.

344 ncü madde birinci fıkrası ile nafaka vermeğe mahkûm olub da ilâmda gösterilen ödeme şartlarına riayet etmeyen borçlunun alacaklının şikâyeti üzerine tedkik merci tarafından bir aya kadar hapis cezasile hapse mahkûm edebileceğini nâttır. Buradaki bir aylık ceza çok hafif görülmüş ve nafaka borcunun mahiyeti nazarı itibare alınarak on günden üç aya çıkarılmıştır. Ancak borçlu nafaka borcunu veremeyecek bir vaziyette bulunabilir. Bu takdirde borçlunun hapsedilerek aile varidatının azalması ve alacaklının vaziyetinin vahimleşmesi mümkündür. Bu itibarla hâkime asgarî cezayı verebilmek imkânını temin için fıkra (tarafının hal ve vaziyetlerine göre) kaydı ilâve olunmuştur. Ancak maddenin şu şekline göre nafaka borçlusu dava etmek suretile her zaman cezadan kurtulabilir ve birinci fıkra hükmü tesirsiz kalır. Binaenaleyh kabili icra ilâm mucibince vadesi hülûl etmiş nafakaların ödenmemesi halinde borçlu nafakanın kaldırılması veya azaltılması hakkında mahkemeye müracaat etmiş olsa bile cezasını çekmesi muvafık görülerek ikinci fıkra tayyedilmiştir.

Son maddeler

364 ncü maddenin üçüncü fıkrasına göre temyiz ancak satışı durdurur. Halbuki temyiz mahkemesinin takarrür eden içtihadına göre gayrimenkullerin tahliyesine dair verilen merci kararları da temyiz edilince infazı tehir olunur. Halkın ihtiyacına uygun olan bu kaydı kanuna idhal edilmesi muvafık görülerek üçüncü fıkra o suretle tashih olunmuştur.

İcra muamelelerinin süratle intacını temin için kanunumuz esas olan İsviçre icra kanunundan ayrılarak 366 ncı maddenin üçüncü fıkrasile temyiz icra ve iflâs dairesinin kararlarına karşı ısrar ve tashihi karar kabul edilmemişti. Profesör Leeman tashihi karar hakkının verilmemesi haksızlıklar doğurabileceğini beyan etmiş ve Adliye vekâletinde müteşekkil komisyonda temyiz icra ve iflâs dairesi reisi Bay Abdullah da temyiz mahkemesine arzolan bir çok hâdiseler ile tashihi karar hakkının tesisine zaruret hissedildiğini ve bu müessesenin takib hukukunda da kabulünü müdafaa eylemiş ve yalnız tedkik merciinin vereceği kararlar temyizen tedkik edildikten sonra tashihi karar hakkı kabul edilmiştir. Bundan başka yine tatbikatın doğurduğu zaruretle ticaret mahkemelerine iflâs veya konkurdatoya dair verdikleri kararlarda ısrar hakkı tanınmıştır. Filhakika iflâs talebinin kabul veya reddine, konkurdatonun tasdik veya reddine dair verilen kararlar müflisin şeref ve haysiyetine tealîk ettiği kadar alacaklıları bir takım fedakârlıklara mecbur eden ve hatta intizamı ammeyi de alâkadar edebilen kararlardır. Yirmi beş lirayı mütecevaz bir sulh içinde sulh hâkimine verilen ısrar hakkının bundan çok büyük fedakârlığı iltizam eden davada tanınmaması bir çok haksızlıklara sebebiyet veriyor. Ancak sıraya itiraz davaları bunun şumulüne girmez. Fakat ne temyiz hususî dairesi kararının ne de Heyeti umumiye kararının artık tashihi karara tâbi olamayacağını ilâveye lüzum yoktur. Bu tevsi bir zaruret mahsulü olduğu için hükmün şumulü ancak tasrih edilen hale munhasırdır. Temyiz dairesi hususiyesi hakkındaki kanunun 364, 365, 366 ncı maddeleri hükümleri temyiz heyeti umumiyesi hakkında da kabili tatbiktir ve temyiz dairesi hususiyeye ve umumiyesine tedkik imkânını vermek için on günlük müddet on beşe çıkarılmıştır.

Temyiz icra ve iflâs dairesinin ceza hükümlerine müteallik kararları aleyhine baş müddeiumumilikçe itiraz olunabileceği hükmü 366 ncı maddenin 5 ncı fıkrasına konulmuştur.

Adliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Adliye encümeni

Esas No. 1/297

Karar No. 52

24 - VI - 1940

Yüksek Reisliğe

İera ve iflâs kanununun tadiline dair Adliye vekâleti tarafından hazırlanarak İera Vekilleri Heyetinin 5 - I - 1940 tarihli toplantısında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihasının Encümenimize havale ve tevdi buyurulması üzerine ihtiva etmekte olduğu hükümler Adliye vekili Fethi Okyarın ve Hukuk işleri umum müdürü İ. Hakkı Törün huzurile tedkik ve müzakere olundu.

Adliye vekili Fethi Okyar tarafından verilen izahata ve Hükümet esbabı mucibesinde dermeyan edilen sebeblere nazaran tadil teklifini Heyeti umumiyesi itibarile kabule şayan gören encümenimiz maddelerin ayrı ayrı müzakeresinde aşağıda arz ve izah olunan neticelere varmıştır.

İera ve iflâs dairelerinin muamelelerine karşı yapılan şikâyet ve itirazların tedkik mercii mahkeme reis veya hâkimini ve bulunan yerlerde müstakil icra hâkimleriyle muavinleri yahud kanun mucibince bu vazife kendilerine verilmiş olan hâkimlerdir. Ancak çekler, poliçeler ve emre muharrer senedler hakkında takibe taallük eden hususlarda bu esastan ayrı olarak 172 nci maddede beyan edilen itirazların tedkiki Ticaret mahkemelerine tevdi edilmiş bulunmaktadır. Ticaret mahkemelerinin bir iki merkeze inhisar etmesi bakımından tatbikat bu ayrılığın amelî bir kıymeti haiz olmadığını ve bununla beraber bazı gecikmelere meydan verdiğini göstermiştir. Bu kabil itirazları tedkik salâhiyetinin icra tedkik merciiine verilmesi hakkındaki teklif encümenimizce de muvafık görülerek dördüncü madde bunu teğmin edecek şekilde yeniden tanzim edilmiş ancak tedkik mercinin vereceği kararlardan temyizi kabil olanlara taallük eden fıkralarının teşkilâttan bâhis olan birinci babla alâkaları görülmüyük bu hususun 363 ncu maddeye ilâvesi karar altına alınmıştır.

13 ncu maddenin tadilini icab ettiren sebebler arasında icra dairelerinin müddeiumumî ve tedkik mercii tarafından müessir bir şekilde murakabeye tâbi tutulamadıkları beyan edilmekte

ve daimî bir murakabenin ifası için ayrı bir müfettişliğin ihdası teklif olunmaktadır. Her icra dairesinin bulunduğu mahalle ayrı bir müfettişin ikamesi mümkün olamayacağına nazaran devamlı bir murakabenin teğmini ve icra dairelerinden vukubulacak şikâyetlere mahallinde bir merci göstermek zarureti karşısında müddeiumumiliklerin icra daireleri üzerindeki murarakabesinin muhafazası faydalıdır. Encümen icra dairelerinin murakabesi için ayrı bir müfettişliğin ihdası hakkındaki teklifi iki sebebdan dolayı varid görmemiştir:

İera dairelerinin teftiş ve murakabesi mevcud teşkilâta göre Adliye müfettişlerine tevdi edilmiş olan vezaif arasındadır. Adliye cihazının icra kısmı teftişlerde ihtisası icabettirecek bir mahiyeti haiz olmamakla beraber muayyen merkezlerde yalnız icra işleriyle iştiğal etmek üzere ayrı müfettişlerin tefriki icabettiği takdirde maddeye bu imkânı bahşeden bir fıkranın ilâvesile maksad teğmin edilmiş olur.

Bu itibarla 2004 sayılı kanunun 13 ncu maddesinde mevcud olan murakabeden başka icra dairelerinin lüzumunda tefrik olunacak Adliye müfettişleri vasıtasile de devamlı olarak teftişe tâbi tutulacaklarına dair bir fıkra ilâve edilmiştir. Müfettişler tarafından yapılacak teftişin icra dairelerinin idarî işlerine münhasır olub kazaî mahiyetteki muamelelerine teşmil edilmemesi Adliye teşkilâtımızın umumî esaslarının zarurî bir icabı olduğuna göre bu hususta madde metnine ayrı bir kayid ve sarahat ilâvesine mahal görülmemiştir.

İera dairelerine aid tebliğlerin yazı ile yapılacağına dair olan yirmi birinci maddeye bu tebliğlerin taahhüdü bir mektubla da yapılabilmesi hakkında ilâve edilen fıkra, posta ile tebliğat usulünün ahiren kabul ve tatbik edilmiş olmasına göre taahhüdü mektubla tebliğin daha fazla bir sürati teğmin edemeyeceği aşikâr olmakla beraber tebliğatta riayeti zarurî olan muameleleri bertaraf etmesi usul hukukunun takib ettiği esas

lara muhalif ve tatbikatta bir çok müşkülâtı tevliid edecek mahiyette görüldüğünden bu hükümün maddeden çıkarılması ve makbuz mukabilinde doğrudan doğruya tevdi suretile yapılacak tebliğlerin mübelleğünileyhin muvafakatine tâbi tutulması ekseriyetle karar altına alınmıştır.

32 nei maddeye dair olan tadil, alacağı para veya teminat hakkındaki bir ilâma müstenid olan alacaklının icra emri tebliğine hacet olmadan ilâmın aslını ibraz etmek suretile derhal ya haciz veya iflâs yolile takibde bulunulabilmesi teklifini tazammun etmektedir. İcra ve iflâs kanunumuz, 257 nei maddesinde İsviçre hukukundan ayrılarak rehinsiz ve muaccel her alacaklı için ihtiyatî hacze müsaade etmiş olmak itibarile teklif esbabı mucibesinde izah edilen sebepler böyle bir değişiklik istilzam eder mahiyette görülememiştir. Usulde sürat ve bilhassa borçlunun yakın zamanda bir haciz vukua geleceğinden haberdar edilmemesi ve mallarını kaçırmaya inkân bulamaması hakkında ileri sürülen faydalar encümenimiz ekseriyetine göre bilâkis bazı mahzurlar tevliid edecek mahiyettedir. Filvaki bir para alacağı hakkında verilmiş olan mahkeme kararlarını zorla icrasından önce borçluya münasib bir mühlet vermek bazı hallerde bizzat alacaklının da menfaati icabındandır. Çünkü borçlu borcunu ödeyebilmek için ekseriya muhtelif teşebbüslerde bulunmak, mallarını normal şartlar altında satmak ihtiyacındadır. Vakitsiz bir haciz borçlunun kolaylıkla para bulmasına da mâni olabilir. Bundan başka haysiyet ve şerefini muhafaza eden bir borçlunun katği bir mahkûmiyet kararından sonra bile mallarını kaçırmaya dair şüpheyi mucib bir hali yok iken habersizce hacze maruz kalması faydadan ziyade zararı tevliid edebilir. Malların kaçırılması meselesine gelince : Takib bir ilâma müstenid olduğuna göre buna azmetmiş olan borçlu muhakemenin son safhalarında meselâ ilâmın tebliğine kadar geçecek olan müddet zarfında dahi bu inkânı muhafaza edeceğinden, teklif gerek sürat ve gerek mal kaçırmak bakımından her hangi bir faydayı teğmin edecek mahiyette bulunmamıştır. Buna mukabil yukarıda izah olunan mahzurlar ve kanunun takib ettiği umumî sistemi itibarile kabule şayan görülmeyerek üç reyî muhalifle ekseriyetle reddedilmiştir.

İşi uzatmak maksadile yapılan temyiz taleplerine mâni olmak için borçlunun ancak nakid veya mercice kabul edilecek menkul rehin veya esham, tahvilât ve gayrimenkul rehin yahud muteber bir banka kefaleti iraesî halinde temyiz yoluna müracaat edebileceği hakkında 33 neü maddeye yapılan tadil ile icramın geri bırakılması için mühlet verilmesine mütedair olan 36 nei maddede beyan edilen teminat encümen ekseriyetince de muvafık görülmüş ise de borçlunun, takib mevzuu olan meblâğın tahsiline yetecek malı mahez bulduğu takdirde teminat veya kefalet iraesine lüzum olmayacağı neticesine varılmış ve bu itibarla 33 ve 36 nei maddelere bu yolda bir hüküm ilâvesine lüzum hâsıl olmuştur.

Para ve teminat verilmesi hakkındaki ilâmların icrası için bir icra emri gönderilmesi mecburiyetinin 32 nei madde ile ortadan kaldırıldığı nazara alınarak tadil edilen 37 nei maddenin, 32 nei maddeye müteallik teklifin kabul edilmemesi üzerine, eski şeklinde ipkası zaruridir.

60 nei maddeye yapılan tadil teklifi ödeme emrinin iki nüsha olarak tanzimi ve borçlunun ancak alacaklının talebi halinde mal beyanına davet edileceği hususlarını ihtiva etmektedir. Ödeme emrinin iki nüsha olarak tanzimi, müteakib muamelelerde kolaylığı teğmin edeceğinden maddeye bu hususta bir fıkra ilâvesi yerindedir. Ancak 74 neü madde mucibince mal beyanında bulunmanın alacaklının talebine bırakılması gerek alacaklıya, gerek icra dairelerine munzam bir külfet tahmil eder. Alacaklının borçlu ile anlaştığı ve matlubunu haricen istifa eylediği hallerde icra dairesinin bundan haberdar edilmemesi yüzünden borçlunun borcunu ödemiş olmasına rağmen hapsile tazyik cihetine gidilmekte olduğu hakkında ileri sürülen mahzur 76 nei maddede yapılan tadil ile ortadan kaldırdığına göre 60 nei maddeye taallük eden Hükûmet teklifinin 3 neü fıkrasında yazılı (bildirmediği ve alacaklı istediği takdirde) kelimeleri metinden çıkarılmış ve 75 nei maddeye mütedair olan teklif aynı sebebe binaen kabule şayan görülmüştür.

Alacaklıya verilen ödeme emri nüshasının hiç bir harca ve resme tâbi tutulmaması 60 nei maddeye ilâve edilen bir fıkra ile teğmin edilmiş 64 neü madde, ödeme emrinin iki nüsha tanzim edildiğine nazaran yeniden kaleme alınmıştır.

Takib talebine itiraz eden alacaklı itirazın refi talebinde bulunmak istemezse hakkını almak için umumî hükümler dairesinde mahkemeye müracaat edebilir. Bu takdirde borçlunun haksızlığına karar verilirse iki tarafın vaziyetine, davanın ve hükmolunan şeyin tahammülüne göre % 10 dan aşağı olmamak üzere alacaklı lehine münasib bir tazminat takdir edilmesi bu gün meri olan hükümler icabındandır. Şu kadar ki itiraz eden veli, vasi veya mirasçı ise borçlu hakkında tazminat hükmolunması sui niyetin subutuna bağlıdır. Amme hukuku hükümî şahıslardan birini temsilen yapılan itirazlarda da tazminat hükmolunmasını sui niyetin subutuna bağlı tutan teklif (Madde : 67, fıkra : 3) zikri geçen hükümî şahısların icra dairelerinde takibe maruz kalan borçlarının mahiyet itibarile hususî hukuk hükümlerine tâbi vecibelerden bulunmasına ve veli, vasi veya mirasçı hakkında vazedilen istisnânın bu hükümî şahıslara teşmiline mahal görülmediğinden buna aid ilâvenin teklif metninden çıkarılmasına ekseriyetle karar verilmiştir. İlâmsız takiblerde alacaklı borçlunun itirazını öğrendiği tarihten itibaren altı ay zarfında ref talebinde bulunmadığı takdirde bir daha ilâmsız takib yoluna müracaat edemeyecektir. 67 nci maddeye bu husus teğmin maksadile ilâve edilen fıkra itiraz halinde borçluya, alacaklıya merci huzuruna davet etmek imknânın verilmemiş olmasından dolayı encümen ekseriyetine kabule şayan görülmüştür.

İlâmsız takiblerde itirazın refine dair olan 68 nci madde Encümenimizin, üzerinde ehemmiyetle durduğu tadil tekliflerinden birini teşkil etmiştir. Adliye vekâleti tarafından tanzim olunan esbabı mucibe lâyihasında tadili icab ettiren haller şu suretle izah olunmaktadır :

«68 nci madde itirazın muhtelif hallerini tesbit eylemiş ve ilâve olunan fıkra ile mercie bu hususta salâhiyet verilmiştir. Filhakika alacaklı :

A - Ya imzası ikrar veya noterce tasdik olunmuş bir sened veya resmî bir daire tarafından verilmiş bir vesikaya müsteniden takibde bulunur. Bu takdirde borçlu itirazı varid gösterecek hiç bir vesika ibraz etmezse merci borçlunun itirazını sureti katğiyede refeder.

B - Alacaklının elindeki sened veya vesika A bendinde mahiyeti tayin ve tavsif edilen evraktan

değilse meri hükme göre borçlu imzayı inkâr ettiği takdirde alacaklı umumî hükümler dairesinde aid olduğu mahkemeden tahsil davasında bulunacaktır. İlâve olunan 6 nci fıkra mucibince şimdi merciden itirazın muvakkaten refini ister. Ancak merci hâkiminin bu husustaki salâhiyeti mahduddur. Yalnız inkâr olunan imzanın borçluya aid olup olmadığını tahkik edecektir. Hükümet teklifinde hukuk usulü muhakemeleri kanununun 308 ve 309 ncu maddeleri ileri sürülerek «hâkimin ancak kanaat getirmedığı ahvalde ehli vukuf intihab edeceğinden bahsile merci hâkimi imzayı tedkik ve münker imzanın borçluya aid olduğuna kanaat getirdiği takdirde itirazı muvakkaten refedecek aksi halde ehli vukuf intihab etmeyerek refi itiraz talebini reddedecektir» denilmektedir. Encümen ekseriyetine göre borçlu kendisine nisbet olunan senedde muharrer yazı ve imzayı inkâr ettiği takdirde merci hâkimine tanınan, imzanın tatbik ve tedkiki salâhiyetinin tatbikatta faydalı bir netice veribilmesi ancak aynı hâkime icabında ehli vukufun rey ve mütaleasını da almak imknânının bahşedilmesi mümkün olur. Çünkü imzanın borçluya aid olup olmadığını tedkik için teklif metnine nazaran şahid dinlenemeyeceğine göre mücerred imza kendisine isnad olunan şahsın istiktabından senedin vusuk ve ademi vusuku hakkında kanaat istihsali müşkil ve bu itibarla tadilden beklenen fayda aşğarı bir hadde inmiş olur. Bu mülahazalara binaen itirazın refi sadadında merci hâkimi tarafından yapılacak imza tedkik ve tatbikinde ehli hibreye de müracaat imknânını zarurî gören Encümen maddenin bu esas dairesinde yeni baştan tanzimine ve borçlu tarafından ibraz edilen vesikanın aynı veçhile tedkike tâbi tutulmasına ekseriyetle karar verilmiştir. Ekalliyet reyine göre ilâmsız takiblerde talebine itiraz edilen alacaklının takibi imzası ikrar veya noterlikçe tasdik edilen bir senede veya 68 nci maddenin birinci fıkrasında yazılı vesikalardan birine müstenid olduğu takdirde mercinin itirazın refi ve binnetice cebrî icranın devamı hakkında bir karar vermesi ne derece doğru ise takib hukukuna müteallik ihtilâfların halli için tesis edilen tedkik mercinin ilâmsız takiblerde muvakkat mahiyette dahi olsa ihtilâfın esası hakkında bir karar vermesi cebrî icralardaki takib hukukunun umumî sistemine muğayir olduğu gibi imzanın kendisine nisbet olunan tarafa aid olup

olmadığını tedkik hususunda usul mevzuatımızın esaslarından da ayrılarak yalnız bir geçid delilin ikamesine cevaz vererek hâkimi bu suretle takyid etmek hakikatin tecellisi için o mertebe mahzurlu bir usuldür.

Tadili teklifi olunan 78 nci maddenin 2 nei fıkrasında haciz istemek hakkının ödeme emrinin tebliği tarihinden altı ay geçmekle düşeceği yazılıdır. Teklifte bu müddet bir seneye çıkarılmakla beraber haciz talebinin kanunî müddet içinde yapılmadığı veya geri alındıktan sonra bu müddet içinde yenilenmediği takdirde metne takibin düşeceğine dair bir fıkra ilâve edilmiştir. 78 nei maddeye ilâve edilen bu hükmün, bir malın satılması kanunî müddet içinde istenmez veya talep geri alınmıpta bu müddet içinde yenilenmez ise takibin düşeceğini mutazammın olan 110 neu maddenin tadili ile birlikte tedkiki icabeder. Vekâlet mümessili tarafından bu hususta verilen izahata nazaran her iki maddede zikredilen müddetin mürurundan sonra o ana kadar yapılmış olan bütün muamelelerin keenlemyekûn ,addedilerek, alacaklının yeniden bir takib talebinde bulunmağa ve ödeme emri tebliğ ettirmeğe mecbur olduğu ve mercide sureti katğiyyede halledilmiş hususların hiç bir muamele cereyan etmemiş gibi yeniden dermeyanına ve müteakib tedkiklerin icrasına cevaz verildiği anlaşılmıştır. Bu şekilde bir tadilin işlerin gecikmesini intaç ve bir çok mahzurlara yol açacağı aşikârdır. Maksad, Hükûmet esbabı mucibesinde zikredildiği veçhile takibde ihmal eden alacaklıyı yeniden harç vermeğe mecbur etmek ise bunun ayrı bir fıkra ile teğmini mümkündür. Ancak alacaklının ihmali sebebiyle ikinci defa alınan harç ve masrafların borçluya yükletilmesi doğru olmadığından bu cihetin ayrıca tasrihine lüzum hâsıl olmuştur. Bundan başka takibin hacizsiz devam ve ezcümle tarafların muvafakatile tediyenin uzun taksitlere raptedilebileceği hallerde takibi düşürmek mahzurludur. Bu sebeblere binaen (78) nei maddeye ilâve edilen fıkrada haciz talebinin kanunî müddet içinde yapılmadığı veya geri alındıktan sonra bu müddet içinde yenilenmediği takdirde dosyanın muameleden kaldırılacağı ve yeniden haciz istemek hakkını istimalin alacaklı tarafından vukubulan yenileme talebinin borçluya tebliğine bağlı bulunduğu esas kabul edilmiştir.

İlâma müstenid olmayan takiblerde bu ta-

lebin tebliği için ilk takibde harç kanununa tevfikân peşin alınması icabeden tahsil hareci ikinci defa olarak istifa olunur. Yenileme muamelesinin mucib olduğu masraf ve harç borçluya tahmil edilemez. Bu hüküm 15 nei maddeye bir istisna teşkil etmektedir. 78 nei maddeye yapılmış olan bu ilâve (110) neu maddeye taallük eden tadil teklifinin reddini istilzam eder.

Bazı hallerde hacze giden icra memurunun, üzerinde yüzük, bilezik ve altın tabaka gibi kıymetli eşyalar taşıdığını görmesine rağmen bunlara vaziyet etmek inkânını bulamadığından haczi tatbik edememek ıstırasında kaldığı anlaşılmış ve 80 nei maddeye, haczi yapan memurun borçlunun üzerinde para, kıymetli evrak, altın, gümüş veya buna mümasil kıymetli şeyler taşıdığını gördüğü takdirde bunların kendisine tevdiini talep etmesine rağmen borçlu bu eşyayı sakladığı takdirde şahsına karşı kuvvet istimali hususunda bir fıkra ilâvesine ekseriyetle karar verilmiştir. Ekalliyet reyinde bulunanların bir kısmı icra memurunun bu muameleyi tatbik edebilmesi için kıymetli eşyanın mevcudiyetinden haberdar olmasının kifayet edeceği diğer bir kısım ise bu hükmün lüzumsuz yere ferdi hürriyeti takyid eder şekilde bir mahiyet almamasına itina edilmesinin zarurî bulunduğu mütaleasını serdetmişlerdir.

Lâyihanın 82 nei maddesinin haczi caiz olmıyan eşya ve alacaklar hakkında yaptığı değişiklikler şunlardır:

1 — Bir sayılı bende Devlet memurları ibaresinden sonra belediye ve köy kanunlarında haczi caiz olmadığı gösterilen mallar ibaresi ilâve edilmiştir. Haczi caiz olmıyan mallar, bu mevzuda umumî kanun addedilmesi icab eden icra kanununda tayin ve tesbit edilmiş olmakla beraber diğer kanunların da kendi bünyelerinin icabı olan bazı istisnaları ihtiva edebileceklerine nazaran birinci bendin «Devlet mallarile mahsus kanunlarında haczi caiz olmadığı gösterilen mallar» şeklinde tanzimi daha doğru olur.

2 — İki sayılı bende satışlarının tutarı borçlu ve ailesi için haiz olduğu kıymetten ehemmiyetli surette aşağı olacağı muhakkak gibi görülen ev eşyasının haczolunamıyacağı hakkında ilâve edilen fıkra tatbikatta istihdaf olunan maksaddan çok değişik bir şekilde tecelli edebilecek mahiyettedir. Çünkü ev eşyasının büyük bir kısmı hemen daima muayyen bir müddet istimal-

den sonra borçlu için arzettiği kıymetten çok düşük bir fiata satılır. Borçluyu veya ailesine lüzumlu olmayan ev eşyasının böyle bir mülâhaza ile haciz edilmemesine cevaz verilmesi filyatta bir çok hacizlerin tesirsiz kalmasını intaç edebilir. Bu mülâhazalara binaen ikinci ve üçüncü fıkraların meri kanunda mevcut şekli ile muhafazası tercihe şayan görülmüştür. Borçlu çiftçi ise kendisinin ve ailesinin maişetleri için zarurî olan arazi ve çift hayvanlarının, değil ise sanat ve mesleki için lüzumlu olan alât ve edevat ve kitapların haczedilmemesi tedkik mevzuu olan maddenin dördüncü bendinin hükmü icabındandır. Bu fıkra ile himayesi derpiş edilen çiftçilerin maişetleri için zarurî olan araziye aid nakil vasıtaları ile ziraat aletlerinin de haciz edilememesi için ilâve edilen hüküm yerinde görülmüştür. Bundan başka maişeti bir el arabasına veya hayvanla çekilen bir arabaya veya bizzat kullanmakta olduğu motorsüz bir kayığa inhisar eden bir kayıkcı, arabacı veya hamal, sanat ve mesleki için lüzumlu olan alât ve edevati haczedilemeyen diğer meslek erbabı derecesinde himayeye lâyık görüldüğünden, dördüncü fıkraya bunu teğmin eden kayidlerin ilâvesine ekseriyetle karar verilmiştir. Beşinci bend meri kanunda mevcut şekilde muhafaza edilmiş, altıncı bende, borçlu çiftçi olduğu takdirde gelecek mahsul için lüzumlu olan tohumluğun ilâvesi ve kezalik borçlu bağ, bahçe, meyve veya sebze yetiştirici ise kendisinin ve ailesinin maişetleri için zarurî olan bağ, bahçe ve bunları işlemek ve topladığı mahsulü kıymetlendirmek için lüzumlu olan alât ve edevatin haczolunamaması hakkında yapılan tadil ekseriyeti çiftçi olan ve arazi mahsulleri ile geçinen memleketimizin bünyesine çok uygun bir hüküm olarak telâkki edilmiştir. Bahçe tâbirinin şümüllü manada anlaşılması icab eder. Bu ibare meselâ çiçek bahçesine delâlet edebileceği gibi zeytin ağaçlarını ihtiva eden bir sahaya da şamil olabilir. Yeter ki borçlunun ve ailesinin maişetleri buna inhisar etmiş olsun. Altıncı bendin lâyahadaki şeklinde yalnız hayvan yetiştirimi ile meşgul olan borçlunun mevcut hayvanlarının yüzde yirmi beşinin ve bu hayvanların barınmaları için zarurî olan yerlerle üç aylık yem ve yataklıkların haczolunamaması hakkında bir hüküm vardır. Hayvan yetiştirmeği teşvik ve himaye mak-

sadile kaleme alınan bu hüküm 82 nci maddenin esas mevzuundan uzaklaşmaktadır. Çünkü zikri geçen madde mahiyeti itibarile haczi caiz olmayan mallarla maişet ve geçim vasıtası olan şeylerin haczedilmemesine mütedairdir. Bu itibarla yedinci bendin, geçimi hayvan yetiştirmeğe münhasır olan borçlunun kendisi ve ailesinin geçimleri için zarurî olan hayvan miktarı ile bu hayvanların yataklık ve üç aylık yemliklerinin haczolunamaması şeklinde tanzimi zarurî görülmüştür. Hükümet teklifinin yedinci bendi sekiz numara ve sekizinci bendi dokuz numara altında onuncu, on birinci bendleri aynen kabul edilmiş, dokuzuncu bendi tayyolunmuştur.

Maaşlar, tahsisat ve her nevi ücretler, intifa hakları ve hasılatı, nafakalar, tekaüd maaşları, sigortalar veya tekaüd sandıkları tarafından tahsis edilen iradlar, borçlu ve ailesinin geçinmesi için icra memuru tarafından takdir edilen miktarın tenzilinden sonra haczolunabilir. Ancak haczolunacak miktarın bunların dörtte birinden aşağı olmaması bu gün meri olan hükümler iktizasındandır. İlâma müstenid olan nafakalar esasen lehine hükmolunan tarafın geçimi için hâkim tarafından zarurî addedilen miktara tekabül ettiğine göre 83 nci madde hükmünün ilâma müstenid olan nafakalara tatbik edilmemesi icab eder. Bundan başka, Hükümet tarafından yapılan tadil teklifinde 83 nci maddede yazılı alacakların haczolunacak miktarının dörtte birinden aşağı olmaması hakkında mevcut olan takyidin kaldırılması iltizam edilmektedir. Gerçi bu maddenin aslına tekabül eden İsviçre İcra ve iflâs kanununun 93 nci maddesinde böyle bir tahdid mevcut değil ise de mülga 1424 numaralı İcra ve iflâs kanununun tatbikatında görülen mahzurlar üzerine 2004 sayılı kanuna ilâve edilen bu fıkranın muhafazasına ve maişetini bir iş yapmak suretile kazanmağa muktedir olmayan borçlunun malik olduğu akarm kira bedeli için dahi 83 nci maddede hükmünün cari olacağı hakkındaki fıkranın tayyine ekseriyetle karar verilmiştir.

Menkul ve gayrimenkul malların paraya çevrilmesinde, arttırma bedelinin, satış isteyenin alacağına rüçhanı olan diğer alacaklar o mal ile teğmin edilmiş ise bu suretle rüçhanı

olan alacakların mecmuundan fazla olması ve bundan başka paraya çevirme ve paraların paylaşılması masraflarını tecavüz etmesi şarttır. Binaenaleyh satıştan evvel bu hükmün icablarını yerine getirebilmek için hasılatı paraya çevirme ve icabında muhafaza ve idare masraflarını tecavüz etmeyeceği muhakkak olan şeylerin haczedilememesi tabî görülmek üzere 85 nci maddeye bunu teğmin eden bir fıkranın ilâvesi hakkındaki teklif kabul edilmiştir.

92 nci maddeye yapılan ilâve gayrimenkullerin idare ve işletilmesi hususunda bir nizamname tanzimini amir bulunmaktadır. Halbuki kanunun İcra Vekilleri Heyetinin İcra ve iflâs kanununa dair nizamnameler çıkaracağı hakkındaki 14 nci maddesi bu maksadı teğmin ettiğine göre 92 nci maddeye aid tadil teklifinin reddine ittifakla karar verilmiştir.

İsviçre İcra ve iflâs kanununun bir çok hükümlerinin muhtelif nizamnamelerle daha vazih ve faideli bir şekilde tatbik edilmekte ve bu nizamnamelerin kanunun hemen iki mislinden fazla bir hacim teşkil etmekte olduğu malûmdur. Tatbikattaki müşkülleri halletmek için bu boşluğun doldurulması hususunu Adliye vekâletinden ehemmiyetle temenni etmekteyiz.

Haczedilecek malı bulunmayan bazı borçlulara murislerinden bir mal intikal etmiş olduğu halde mücerred alacaklılarını izrar maksadile kendilerine bu suretle intikal eden gayrimenkullerin tescil muamelesini yaptırmak için mahkemeye müracaata mütevakkıf olan hallerde bundan imtina etmekte oldukları ve bazı borçluların ise almağa hak kazandıkları veya almakta buldukları tekaüd veya eytam maaşını istifa için lüzumlu olan yoklama muamelesini yaptırmadıkları Encümeninde verilen izahattan anlaşılmalı gerek bu gibi hallerde ve gerek tatbikattaki tereddüdlere nihayet vermek üzere 94 nci maddeye yapılan ilâve ittifakla tasvib edilmiştir.

Denilebilir ki, İcra ve iflâs kanununun en geniş tenkidlere maruz kalan ve zaman, zaman bir çok şikâyet ve tekliflerin mevzuunu teşkil eden hükümleri istihkak iddiasına taallük eden maddeleridir. 1929 senesinde neşredilen 1424 sayılı kanunun meriyete girdiği tarihten kısa bir müddet sonra ortaya atılan şikâyetlerin belli başlıları istihkak iddiaları etrafında toplanmış

ve bu kanunun 1932 senesinde tadili için hazırlanmış olan lâyihamın esbabı mucibe mazbatasında (Adliye encümeninin 1/28 esas ve 26 karar sayılı mazbatası) aynen şu ifade kullanılmıştır. «96 nci maddeden başlıyan haczedilen mallara istihkak iddiası keyfiyeti iera muamelelerinde alacaklıların en çok şikâyetlerini mucib ve hakikatte de ekseriya muvazaalı iddialara sebep olmaktadır.» Bu lâyihamın kanuniyet iktisab etmesini müteakib sekiz senelik bir tatbik devresinden sonra tadil için ileri sürülen sebeplerin mevcut şikâyetleri hiç de azaltmamış olduğu ve bilâkis vekâlet esbabı mucibesinde beyan olunan vakıraların daha şümüllü bir mahiyet iktisab ettiği anlaşılır. Filvaki tedkik mevzuu olan lâyihamın 97 nci maddesine taallük eden esbabı mucibesinde de: «Alacaklıların bütün derdi istihkak davasında toplanır. Hiç bir haciz yoktur ki, kendisine bir istihkak davası takib etmesin demek belki mubalagalı olur. Fakat hiç bir alacaklı yoktur ki, iera dairesi kapısından girerken müstehik denilen üçüncü şahsın müziğ tehdidini tasavvur ederek irkilmesin» denilmektedir. İstihkak iddialarının en çok şikâyetleri celbeden bir müessese olduğu şüphe götürmeyen bir hakikattir. Fakat bu şikâyetlerin kâffesini kanuna atfetmek doğru olamaz. Filvaki muayyen bir mal üzerindeki mülkiyet iddialarının subutuna taallük eden bu usulün ortadan kaldırılmasına imkân olmamakla beraber muvazaalara mâni olacak tedbirlerin ittihaz ve tatbikinde hakikî mülkiyet iddialarının da iptal eder gibi bir neticeye varmamak lâzımdır. Bu itibarla haczedilen mala karşı istihkak davası ikame eden üçüncü şahsın takib olunan alacak miktarını depo etmesi şartile icranın tehirine karar verilmesi bazı hallerde adalet icablarına aykırı bir netice verebilir. Üçüncü şahıs teğminat veremediği için ona aidiyeti muhakkak gibi görünen malların alacaklar tarafından haczedilmesine müsaade etmek büyük bir haksızlıktır. Çünkü bu suretle bertaraf edilmek istenilen bir muvazaa yerine alacaklı ile borçlu arasında üçüncü şahısların aleyhine hilekârane bir anlaşmağa meydan verilmiş olur. Binaenaleyh, « mahkemeye müracaat olundukta davacıdan ya peşin para veya sağlâm kıymetli evrak veyahud muteber bir banka teğminat mektubu halinde alacak miktarına muadil teğminat alınmak şartile mahkeme tarafından takibin talikına karar verileceği hakkında yapılmış olan tek-

lifin Hükümetçe kabul edilmeyerek lâyhaya dercedilmemesinde isabet vardır. Filvaki istihkak iddiasında bulunan kimsenin iddiası, şahsiyetine gösterdiği vesikalara nazaran varid olur yahud davacının vaziyeti icranın tehirinden doğması muhtemel zararları tamamilen önleyebileceğini göstermiş bulunursa Tedkik mercisinin takibin talikine karar verebilmesi ve bu takdirde teğminatın cins ve miktarının mevcud delillerin mahiyetine göre takdir edebilmesi lâzımdır. 97 nci maddenin Hükümet tarafından vukubulan tadil teklifi aşağıdaki esaslara dayanmaktadır: İcra memuru borçlunun elinde bulunan bir malı haczederken o mala üçüncü bir şahsın aynı hakkı taallük etmekte olduğu beyan edilirse mal haczedilmekle beraber dosya tedkik mercisine sevk edilir. Mercii dosya üzerinde veya lüzumlu görürse alâkalı olanları davet ederek mürafaa ile yapacağı tedkikat neticesinde tahassül edecek hale göre takibin devamına veya talikine karar verir. Üçüncü şahıs mercii kararının tefhim veya tebliğinden itibaren yedi gün içinde vazifedar mahkemede istihkak davasını açmağa mecburdur. Müddeti içinde açılan dava üzerine mahkeme takibin talik edilip edilmemesi hakkında nihayet yirmi gün içinde karar vermeğe mecburdur. Takibin talikine karar verilen hallerde haksız çıktığı takdirde alacaklının muhtemel zararına karşı davacıdan kavi teğminat alınır. Encümen azasından bir zatın, istihkak davasının umumî hükümlere göre vazifedar mahkeme tarafından tedkik ve hallinden ise bu salâhiyetin tedkik mercisine tanınmasının gerek sürat ve gerek aynı mahiyetteki işlerle işgalin teğmin edeceği ihtisas bakımından faydalı olacağı mülâhazasile dermeyeran eylediği teklif encümen ekseriyeti tarafından kabul ve 97 nci madde metni bu farklar nazara alınmak suretile Hükümet teklifinin esasları dairesinde yeniden tanzim olunmuştur. Yukarıda izah edildiği veçhile maddeye verilen yeni şekilde dahi tedkik mercii istihkak iddiasına karşı itiraz vukuunda dosya üzerinde veya lüzumlu görürse alâkalı olanları davet ederek mürafaa ile yapacağı tedkikat neticesinde tahassül edecek hale göre takibin devamına veya talikine karar verir. İstihkak iddiasının sırf satışı tehir etmek gayesile yapıldığını gösteren ciddi sebepler mevcud olursa mercii takibin taliki talebini reddeder. Talik talebinin kabulü halinde, haksız çıktığı takdirde alacak-

lının muhtemel zararına karşı davacıdan kavi teğminat alınır. Bu teğminatın cins ve miktarı mevcud delillerin mahiyetine göre takdir olunur. Üçüncü şahıs mercii kararının tefhim veya tebliğinden itibaren yedi gün içinde tedkik mercisinde istihkak davası açmağa mecburdur. Bu müddet zarfında dava etmez ise üçüncü şahıs alacaklıya karşı iddiasından vazgeçmiş sayılır. İstihlak davaları basit usulü muhakemeye tevfikan rüyet olunur. Müstakil icra hâkimi bulunmayan mahallerde diğer davalar da kendisine dördüncü madde hükümlerine tevfikan tedkik mercii vazifesi verilmiş olan hâkim tarafından rüyet edilmekte olduğuna göre istihkak davalarının süratle ve diğer davalara takdimen görüleceği hakkında ayrı bir hüküm ilâvesi faydalı görülmüştür.

Hükümet teklifinde, merciee takibin devamına dair verilen kararın tefhim veya tebliğinden bir ay geçmedikçe mahcuz malların paraya çevrilemeyeceği hakkında mevcud hüküm madde metninden çıkarılarak buna mukabil mahcuz malın istihkak davasının neticelenmeden evvel paraya çevrilmiş bulunması halinde mercii hâkiminin malın satışından elde edilen bedelin muhakeme neticesine kadar mevkuf tutulması veya teğminat mukabilinde veya teğminatsız derhal alacaklıya verilmesi hakkında ayrıca karar verilmesi usulü kabul edilmiştir. Akalliyet reyine göre istihkak davalarının rüyeti salâhiyetinin umumî hükümlere tevfikan taayyün etmiş olan mahkemelerden alınarak tedkik mercilerine tevdi, icra mercii mahkemeden farklı bir usul tatbik etmeyeceğine göre gerek sürat gerek işin icabı bakımından hiç bir fayda teğmin etmemekle beraber takib hukukundan mütevellid ihtilâfların hal ve faslı için tesis edilen icra tedkik mercilerine mülkiyete müteallik davaların da rüyeti salâhiyeti verilmesi ve ferdler arasındaki münasebetlerde büyük bir ehemmiyeti haiz olan mülkiyet hakkına müteallik ihtilâfların maddede yazılı neticeleri tevlid ederek basit usule tâbi tutulması usul kanunlarımızın takib eylediği umumî esaslara muhalif ve bu itibarla takibatta bir çok mahzurları tevlid edecek mahiyettedir. Kiralanan yerdeki hapis hakkına tâbi eşyaya müteallik istihkak davalarının borçlar kanununun 268 nci maddesinin birinci fıkrasında yazılı hükümlere muvafık olmadıkça talik emri verilemeyeceği ve dava esna-

sında 106 nci maddedeki müddetlerin cereyan etmiyeceği; yukarıda izah olunan hükümler da-iresinde kendisine istihkak talebinde bulunmak imkânı verilmemiş olan üçüncü şahsın haczedilen şey hakkında veya satılıp da bedeli henüz alacaklıya verilmemiş ise bedeli hakkında istihkak davası açabileceği; ve gerek istihkak davasını açmış olanla gerek istihkak iddiasına karşı itiraz edenden tazminat alınmasına taallûk eden yedinci, sekizinci, dokuzuncu, on ikinci ve on dördüncü ve bundan başka on bir ve on üçüncü fıkralar meri kanunda mevcut olan hükümlerin tekrarından ibarettir. 97 nci maddede yapılmış olan tadilin 99 ncu maddede istilzam ettiği değişiklik bu sonuncu maddenin de tadiline müncer olmuştur.

Borçlunun kâfi miktar malı haczedilmiş ise bu gün meri olan 111 nci madde hükümlerine göre borçlu alacaklının satış talebinden evvel borcunu muntazam taksitlerle ödemeği teahhüd eder ve derhal tediye ettiği ilk taksit borcun dörtte biri miktarından aşağı olmaz ise icra muamelesi üç ayı geçmemek üzere durur. Tadil teklifinde bu müddet altı aya çıkarılmakla beraber muameleyi durdurub durdurmamak hususunda icra memuruna takdir hakkı tanınmış ve yukarıda zikredilen şartların bazıları aranmamıştır. Bu şekilde tadilin, takdir hakkının istimalindeki müşkülât itibarile faydadan ziyade mahzurlar tevliid edeceği ve borcun ödenmesini de uzatacağı aşikâr olduğundan 111 nci maddeye aid tadil teklifinin reddine ekseriyetle karar verilmiştir.

115, 116 nci maddelere aid değişikliklerin sebebi 85 nci maddenin izahında gösterilmiştir. Aneak 116 nci maddenin son fıkrasında takibin düşeceğine aid olan kelimeler tayyedilerek fıkra eski şekliyle muhafaza edilmiştir.

126 ve 129 ncu maddelerdeki tadillere gelince : İhalenin yapılabilmesi için arttırma bedelinin malın tahmin edilen kıymetinin yüzde yetmiş beşini bulması ve satış isteyen alacaklıya rüçhanı olan diğer alacaklar o mal ile teğmin edilmişse bu suretle rüçhanı olan alacakların mecmuundan fazla olması lâzımdır. Bu bedelin bundan başka paraya çevirme ve paraların paylaşılması masraflarını da tecevüz etmesini teğmin için 115 nci maddeye yapılan ilâvenin istilzam ettiği tadilin 129 ncu

maddede yer bulması muvafıktır. Aneak meri hükümlere göre yukarıda zikredilen miktar elde edilmemiş olursa en çok arttırmanın taahhüdü baki kalmamak üzere gayrimenkul arttırma ilânında gösterilen müddet nihayetinde en çok arttırana ihale edilir.

Birinci arttırmada en çok arttırmanın taahhüdünü ifa etmemek için ileri sürülen sebepler encümenimizce varid görülmemiş ve bilâkis bu taahhüdün baki kalması gerek borçlu ve gerek alacaklının hukukunu sıryanet bakımından lüzumlu addedilerek 126 ve 129 ncu maddeler bu hususları teğmin edecek şekilde yeniden tanzim ve 129 ncu maddedeki takib düşer kelimeleri yerine eskiden olduğu gibi satış talebinin düşeceği kelimeleri ikame edilmiştir. Satış bedelinin ödenmesi için alıcıya verilen yedi günlük mühlet tatbikatta pek kısa bir müddette para tedarikine imkân vermediği için bir çok ihalelerin feshine müncer olmaktadır. Bu itibarla 130 ncu maddedeki mühletin yirmi güne çıkarılmasında isabet vardır. 143 ncu maddede yapılan fark borç ödmeden âciz vesikasının harç ve resme tâbi olmayacağı hakkında bir fıkra ilâvesinden 149 ncu maddedeki değişiklik ise 87 nci maddenin birinci fıkrasına yapılan atfın tashihinden ibarettir.

177 nci maddenin 4 ncu bendi encümence kabul edilmeyen 32 nci maddedeki tadil teklifi ile mütenazır olarak kaleme alındığına göre 32 nci maddeye aid tadil teklifinin reddilmiş olması 177 nci maddenin bu günkü şekliyle muhafazasını istilzam eder.

Adı ve rehinli alacaklıların sırasına müte-dair olan 206 nci maddenin birinci sırasının (C) fıkrasında yazılı gündelik veya parça üzerine çalışan fabrika işçileri ile diğer işçi ücretlerine aid intiyazın iflâsın açılmasından altı ay evveline kadar teğmili içtimaî bakımdan faydalı görülerek 206 nci madde teklif edilen şekilde kabul olunmuştur.

Alacaklılar toplantısının haiz olduğu salâhiyetin tatbikatındaki mahzurlarından bahsolan esbabı mucibe lâyihasında 223, 225 ve 228 nci maddelerin tadili şu sebeblere istinad ettirilmektedir. «Mevcut hükümlere göre alacaklılar toplantısı gayet vasi salâhiyetleri haiz ve masanın nefine hadim gördüğü bütün tedbirleri itihaza salâhiyettardır. Bu salâhiyet mutlak olub murakabe makamlarının kontrolünden azadedir.

Teklif edilen 217 nci madde alacaklılar toplantısının hakkını kabul etmekle beraber bunların kararlarındaki katği mahiyeti tanınmamaktadır.» Filvaki alacaklılar toplantısının haiz olduğu bu geniş salâhiyet son seneler zarfında bir çok tenkidlere maruz kalmış gerek nazariyat ve gerek muhtelif memleketlere aid mevzuatta bu salâhiyetin tahdidi eihetine gidilmiştir. Bu itibarla iflâs dairesine alacaklılar toplantısının kararlarına ve alacaklıların menfaatine uygun görmediği bütün tedbirlere karşı tedkik merciine itirazda bulunmak hakkının tanınmasında isabet vardır. Ancak dava ikamesi ve uzlaşma gibi esaslı hakların istimalini munhasıran iflâs dairesinin muvafakatine bağlı tutmak tadilde takib edilen maksadı tecavüz etmiş olacağından 223 nci maddenin 2 nci fıkrasının tayrı suretile ve 228 nci maddenin de teklif veçhile kabulü ittifakla karar altına alınmıştır.

İhtiyatî hacze mütedair olan 9 neu babda yapılan tadillerden 262, 264 ve 265 nci maddeler Hükümet esbabı mucibe mazbatasında izah edildiği veçhile tatbikatta görülen bazı tereddüdüleri izale maksadile yapılan tavzihlerden ibarettir.

259 neu maddede bu gün meri olan hükümlere göre alacak katğileşmiş bir ilâma müstenid olduğu takdirde teğminat aranmaz. Gerçi 259 neu maddenin 2 nci fıkrasından katğileşmiş kelimesinin çıkarılması, tadili teklif edilmiş olan 32 nci madde ile bir tenazur teğmini lüzumuna istinad ettirilmiş ise de Encümen 32 nci maddedeki tadili kabul eylemediğine göre (259) neu maddenin katileşmiş kelimesinin tayrını sadece ilâmların icrasında yeni bir kolaylığa imkân vermek mülâhazasile kabul eylemiştir.

Meri hükümlere göre takib adi kiralara veya hasılât kiralalarına mütedair olub da alacaklı da talep ederse ödeme emri borçlar kanununun 260 ve 288 nci maddelerindeki yazılan ihtarı ve kanunî müddet geçtikten sonra sulh mahkemesinden borçlunun kiralanan şeyden çıkarılması istenebileceği tebliğini ihtiva eder. 269 neu maddeye aid tadil teklifinde zikri geçen sulh mahkemesi kelimeleri yerine salâhiyetli mahkeme ibaresi ikame edilmiş ise de bu maddenin birinci fıkrasında mevzubahs olan salâhiyetin tedkik merciine tevdi muamelede teğmin edeceği sürat bakımından faydalı addedilmiştir. İptal davası müruru za-

manı üç seneden beş seneye çıkararak 284 nci maddeye aid teklif tatbikatta müşkülâtı mucib olacağından kabul edilmemiş madde eski şeklinde ipka olunmuştur.

337 nci maddede beyan olunan ceza müeyyidesinin tatbikını şikâyete bağlı tutan tadil teklifi Hükümet esbabı mucibe lâyihasında izah olunan sebeblere binaen Encümenimizce de varid görülmüş ancak aynı sebeblerin hâkime icabında para cezası hükmetmek salâhiyetinin tanınmasının ve 16 nci babta yazılı cezaların tecil edilemeyeceğine dair olan hükmün kaldırılmasını istilzam edeceği neticesine varılarak 337 ve 346 nci maddeler bu esas dahilinde yeniden tanzim olunmuştur.

Nafaka vermeğe mahkûm olub da ilâmda gösterilen ödeme şartlarına riayet etmeyen borçlunun alacaklı tarafından vukubulacak şikâyet üzerine tedkik merci tarafından on günden üç aya kadar hafif hapse mahkûm edileceği 344 nci maddenin muaddel şeklinde yazılı bulunmaktadır. Bu hüküm yerinde görülmekle beraber borçlunun bazı hallerde bu nafakayı hakikaten veremeyecek hale düşebileceği de teemmüle şayan bir keyfiyettir. Nitekim umumî hükümlerimiz bu hali nazara alarak nafaka borçlusuna nafakanın kaldırılması veya azaltılması hususunda yeniden mahkemeye müracaat hakkını tanımıştır. Böyle bir vaziyete düşen borçlunun hapsen tazyiki hiç bir fayda teğmin etmeyeceği gibi, nafakanın mahkeme tarafından azaltılması halinde kendisinin haksız yere hapsedilmiş gibi bir vaziyet de ihdas eder. İşte bu mülâhazalara binaen maddeye borçlu nafakanın kaldırılması veya azaltılması hakkında dava açmış ve dermeyan ettiği sebebler tedkik merciince cezanın tehiri talebini kabul ettirecek mahiyette bulunmuş olur sa ceza tatbikatının muhakeme neticesine bırakılabilmesi hakkında bir fıkra ilâvesi zarurî bulunmuştur. Bundan başka hapsin mebdei on günden üç güne indirilmiştir.

Tedkik merciinin vereceği kararlardan temyizi kabil olanlar bu gün meri hükümlere göre her kararın taallûk ettiği muameleye aid maddede gösterilmektedir.

Temyizi kabil kararların bir tek maddede toplanması tedkikatı kolaylaştırmak bakımından encümence de muvafık bulunmuş ancak dördüncü maddeye ilâve edilen bu kısım yukarıda da izah

olunduğu veçhile 363 nci madde ile daha ziyade alâkalı görülmüştür. Bu suretle tadil olunan 363 nci maddeye teklifteki dördüncü maddenin takibin düştüğüne veya düşmediğine aid olan dördüncü ve onuncu fıkralarile ihalesi katileşen gayrimenkulün tahliye veya teslimi hakkındaki 12 nci fıkrası tay ve fıkra numaraları ona göre teselsül ettirilerek kabul edilmiş yedi gün olarak tesbit edilen temyiz müddeti on güne iblâğ olunmuştur. Temyizi kabil olmayan bir kararı sui niyetle temyiz edenler hakkında dahi usulü muhakeme kanununun 422 nci maddesi hükümlerinin cari olacağı hususunun aynı maddeye son bir fıkra olarak ilâvesi tatbikata vuzuh vermek bakımından faydalıdır.

366 nci maddede temyiz icra ve iflâs dairesi kararlarına karşı kabul edilen tashihi karar hakkının mezkûr maddenin dördüncü fıkrasında yazılı hallere teşmil edilmemesi doğru görülmemiş dördüncü fıkranın buna dair olan son cümlesi teklif metninden tayyolunmuştur.

Yukarıda izah olunan tadil ve ilâvelerle tan-

zim edilmiş olan lâyihanın müstaceliyet kararile müzakere ve kabul buyurulması hususunun Umumi Heyete arzına Encümence karar verilmiştir.

Yüksek Reislîğe takdim olunur.

Adliye E. Reisi	M. M.	Kâtib
Çorum	Zonguldak	Konya
Münir Çağıl	Şinasi Devrin	G. Gültekin
Ankara	Antalya	Balıkesir
M. Ökmen	N. Aksoy	O. Niyazi Burcu
Bingöl	Bursa	Erzincan
Feridun Fikri	Atıf Akgüç	A. Fırat
İmzada bulunmamıştır		
Hatay	Kastamonu	Kayseri
H. Selçuk	Abidin Binkaya	R. Özsoy
Mardin		Rize
H. Menemencioğlu		Dr. Saim Ali
		İmzada bulunmamıştır.
Rize		Sinob
Fuad Sirmen		C. Atay
İmzada bulunmamıştır.		
Tokad	Trabzon	
S. Atanç	F. A. Barutçu	

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

*İcra ve iflâs kanununun bazı maddelerini değiştiren
kanun lâyihası*

Madde 1 — 2004 numaralı icra ve iflâs kanununun :

4, 13, 16, 21, 24, 25, 26, 31, 32, 33, 36, 37, 50, 60, 62, 64, 67, 68, 71, 75, 78, 80, 82, 83, 85, 89, 92, 94, 97, 101, 106, 109, 110, 111, 115, 116, 126, 129, 130, 133, 142, 143, 148, 149, 155, 156, 158, 170, 172, 177, 206, 220, 223, 225, 228, 235, 259, 262, 264, 265, 269, 272, 274, 277, 278, 281, 284, 288, 299, 301, 302, 337, 344, 353, 364, 366 nci maddeleri aşağıdaki yazılı şekilde tadil edilmiştir :

Madde 4 — İcra ve iflâs dairelerinin muamelelerine karşı yapılan şikâyetlerle itirazların tedkik mercii mahkeme reisi veya hâkimi ve bulunan yerlerde müstakil icra hâkimleriyle muavinleri yahud kanun mucibince bu vazife kendilerine verilmiş olan hâkimlerdir.

Tedkik mercii

İcra salâhiyetini haiz sulh mahkemelerinin muamelelerine karşı vukubulacak şikâyet ve itirazların tedkik mercii o mahkemenin hâkimidir.

Tedkik merciiinin vereceği kararlardan :

(a) Ödeme ve tahliye emirlerine karşı vaki olan itirazların,
(b) Takibin iptali veya taliki taleblerinin kabul veya redleri hakkındaki kararlara aşağıdaki kararlara :

1 - Gerek (33) nci madde sebeblerine müstenid olan gerekse başka bir sebebden dolayı ilâmın icrasının geri bırakılması hakkında vukubulan talebin kabul veya reddine ve ilâmın sureti infazına,

2 - Salâhiyetsizliğe (Madde : 50),

3 - Takibin iptali veya taliki talebinin red veya kabulüne (Madde : 71),

4 - Her hangi bir şekilde olursa olsun takibin düştüğüne veya düşmediğine (Madde : 78),

5 - Gerek bu kanunun (82 nci maddesi) gerek diğer kanun hükümlerine istinadla bir malın haczi caiz olup olmadığına,

6 - Maaş veya ücretlerin haczinde mikdara veya bunun tezyid veya tenzili taleblerine (Madde : 83),

7 - Üçüncü şahıslardaki mal veya alacağın haczinden doğan ihtilâflara (Madde : 89),

8 - Vazifesizlik kararı hariç olmak üzere istihkak iddialarına (Madde : 96, 97, 99),

9 - (100 ve 101) nci maddeler mucibince iştirak taleblerinin red veya kabulüne,

10 - Takibin düşüb düşmediğine (Madde : 110),

11 - Gayrimenkul malların ihale kararlarının feshine veya fesh talebinin reddine (Madde : 134),

12 - İhalesi katęileřen gayrimenkulün tahliye veya teslimine dair olan talebin red veya kabulüne (Madde : 135),

13 - Sıraya taallük eden itirazın red veya kabulüne (Madde : 142),

14 - İhtiyatî tedbir veya ihtiyatî hacız kararlarının kalkıp kalkmadığına (Madde : 264),

15 - Konkordato talebi üzerine verilecek mühlete karşı alacaklılar tarafından vukubulan itirazla konkordato talebinin muvafık olmadığına ve mühletin kaldırılmasına dair olan talebin kabul veya reddine (Madde : 288),

16 — Fevkalâde mühlet talebinin red veya kabulüne (Madde : 320),

17 - Fevkalâde mühletin uzatılması talebinin red veya kabulüne (Madde : 327),

18 - (356 ncı madde) mucibince maaş ve mallardan tazmin suretile yapılacak tahsilât hakkında vukubulan şikâyetlerin red veya kabulüne,

19 - Yedieminden tazminat hakkındaki taleplerin red veya kabulüne,

Müteallik kararlar yedi gün içinde temyiz edilebilir. Bunun haricindeki merci kararları katğidir.

Teftiş, inzibatî tedbirler

Madde 13 — Tedkik mercii vazifesini gören hâkimler icra ve iflâs dairelerini murakabe ederler. Daimî bir murakabenin ifası için daimî bir müfettişlik mevcuttur. Müfettişliğin vazife ve salâhiyetleri bir talimatname ile tesbit ve tayin olunur.

Görülecek hata veya kusurlardan dolayı icra ve iflâs memur ve muavinleri hakkında Adliye vekâletince aşağıdaki inzibatî cezalardan her hangi biri tatbik olunur.

1 - Tevbih,

2 - Dörtte üçünü geçmemek üzere aylıktan kesme,

3 - Altı ayı geçmemek üzere işten el çektirme,

4 - Azil,

Bunlardan tevbih ve aylıktan kesme cezalarına tedkik mercii vazifesini gören hâkim dahi karar verebilir. Bu karar aleyhine Adliye vekâleti memurun inzibat komisyonunda itiraz olunabilir.

Ancak hâkim sınıfından tayin olunan icra ve iflâs memurları hakkında hâkimler kanunu hükümleri caridir.

Adlî takibler izibatî cezalara mâni değildir.

Şikâyet ve şartlar

Madde 16 — Kanunun hallini mahkemeye bıraktığı hususlar müstesna olmak üzere icra ve iflâs dairelerinin yaptığı muameleler hakkında kanuna muhalif olmasından veya hâdiseye uygun bulunmamasından dolayı tedkik merciiine şikâyet olunabilir. Şikâyet bu muamelelerin öğrenildiği tarihten yedi gün içinde yapılır.

Bir hakkın yerine getirilmemesinden veya sebbsiz sürünce-mede bırakılmasından dolayı her zaman şikâyet olunabilir.

İcra tebliğleri

Madde 21 — İcra dairelerince yapılacak tebliğler yazı ile olur. Bu tebliğler teahhüdlü mektublarla veya makbuz mukabilinde doğrudan doğruya tevdi suretile yapılır.

Menkul teslimi

Madde 24 — Bir menkulün teslimine dair olan ilâm icra dairelerine verilince icra memuru bir icra emri tebliği suretile borçluya yedi gün içinde o şeyin teslimini emreder.

İcra emrinde: Alacaklı ve borçlunun ve varsa mümessillerinin isim ve şöhret ve ikametgâhları, hükmü veren mahkemenin ismi ve hükmolunan şeyin neden ibaret olduğu ve olbabdaki ilâmın tarih ve numarası ve tedkik merciinden veya temyiz yahud iadei muhakeme yolile aid olduğu mahkemeden icranın geri bırakılması hakkında bir karar getirilmedikçe cebri icraya devam olunacağı yazılır.

Borçlu, bu emri hiç tutmaz veya eksik bırakır ve hükmolunan menkul veya misli yedinde bulunursa elinden zorla alınıp alacaklıya verilir.

Yedinde bulunmazsa ilâmda yazılı değeri alınır. vermezse ayrıca icra emri tebliğine hacet kalmaksızın haciz yolile tahsil olunur. Değeri ilâmda yazılı olmayıp ta ihtilâflı bulunursa icra memuru tarafından takdir olunur.

Hükmolunan menkulün değer bahası borsa veya ticaret odalarından, olmayan yerlerde icra memuru tarafından intihab olunacak ehli vukuftan sorulup alınacak cevaba göre tayin edilir.

Alâkadarların bu hususta tedkik merciine şikâyet hakları vardır.

Madde 25 — Çocuk teslimine dair olan ilâm icra dairesine verilince icra memuru 24 ncü maddede yazılı şekilde bir icra emri tebliği suretile borçluya yedi gün içinde çocuğun teslimini emreder. Borçlu bu emri tutmazsa çocuk nerede bulunursa bulunsun ilâm hükmü zorla icra olunur.

Çocuk teslimi

Çocuk teslim edildikten sonra diğer taraf haklı bir sebep olmaksızın çocuğu tekrar alırsa ayrıca hükme hacet kalmadan zorla elinden alınıp öbür tarafa teslim olunur.

Madde 26 — Bir gayrimenkul veya bir geminin tahliye ve teslimine dair olan ilâm icra dairesine verilince icra memuru 24 ncü maddede yazılı şekilde bir icra emri tebliği suretile borçluya yedi gün içinde hükmolunan şeyin teslimini emreder.

Gayrimenkul tahliye ve teslimi
1 - Borçlunun elinde ise

Borçlu gayrimenkulü veya gemiyi işgal etmekte iken bu emri tutmazsa ilâmın hükmü zorla icra olunur.

Alacaklıya teslim olunan gayrimenkule veya gemiye haklı bir sebep olmaksızın tekrar giren borçlu ayrıca hükme hacet kalmadan zorla çıkarılır.

Bunların içinde bulunubda ilâmda dahil olmayan eşya çıkarılarak borçluya teslim ve hazır değilse vekiline veya ailesi halkından veyahud müstahdemlerinden reşid bir kimseye tevdi olunur. Bunlardan da kimse bulunmazsa mezkûr eşya masrafı ilerde borçluya ödetilmek üzere peşin olarak alacaklıdan alınıp emin bir yerde veya alacaklının yedinde hifzettirilir. Ve icra dairesince hemen yapılacak tebligat üzerine borçlu eşyanın bulunduğu mahalde ise beş ve değil ise otuz gün içinde eşyayı almaktan veya masrafı ödemekten imtia eder yahud lüzum görülürse icra memuru tedkik merciinin kararile bunları satıp tutarından masrafı ifa eder. Fazla kalırsa borçlu namına sağlam bir bankaya yatırılır.

*İrtifak haklarına
mütedair ilâmlar*

Madde 31 — Bir irtifak hakkının kaldırılmasına yahud öyle bir hakkın tahmiline mütedair ilâm icra dairesine verilince icra memuru 24 ncü madde de yazılı şekilde yedi günlük bir icra emri gönderir. Borçlu muhalefet ederse ilâmın hükmü zorla icra olunur.

İlâma müstenid icradan derhal haciz ve iflâs talebi. İcra emri ve mün-derecatı

Madde 32 — Alacak para veya teminat hakkındaki bir ilâma müstenid bulunursa, alacaklı ilâmın aşını ibraz etmek suretile derhal ya haciz yahud borçlu iflâsa tâbi şahıslardan ise salâhi-yettar ticaret mahkemesinden iflâs talebinde bulunabilir. Alacaklı talepte bulunduğu takdirde borçlu talebin kendisine tebliğinden itibaren 3 gün içinde 74 ncü madde mucibince mal beyanında bulunmağa mecburdur.

Alacak ilâm mahiyetindeki bir vesikaya müstenid ise birinci fıkra mucibince takibat icrası alacaklının icra memurunun takdir edeceği teminatı göstermesine bağıdır.

Teminat göstermediği veya göstermek istemediği takdirde İcra dairesinden borçluya bir icra emri tebliğ edilmesini ister. Bu emirde, 24 ncü maddede yazılanlardan başka alacak ve teminatın cins ve mikdarı gösterilir ve nihayet yedi gün içinde ödemesi ve bu müddet içinde borç ödenmez veya teminat verilmezse tedkik merciinden veya temyiz yahud iadei muhakeme yolile aid olduğu mahkemedan icranın geri bırakılmasına dair bir karar getirilmedikçe cebrî icra yapılacağı ve alacaklı talep ettiği takdirde bu müddet içinde 74 ncü madde mucibince mal beyanında bulunması ve bulunmazsa hapisle tazyik olunacağı ve hakikata muhalif beyanda bulunursa hapisle cezalandırılacağı ihtar edilir.

İcranın geri bırakılması

Madde 33 — Tedkik mercii, borçlunun istidası üzerine borcun itfa veya imhal edildiği resmî veya ikrar edilmiş bir vesika ile anlaşıldığı veya ilâm müruru zamana uğradığı takdirde icranın geri bırakılmasını emreder. Bu hallerin haricinde tedkik mercii icra geri bırakılamaz.

Tedkik mercii, geri bırakılma talebini reddettiği takdirde borçlu ancak nakid veya mercie kabul edilecek menkul rehin veya esham veya tahvilât veya gayrimenkul rehin yahud muteber bir banka kefaleti göstermek şartile temyiz yoluna gidebilir.

72 ncü madde mucibince borçlu olmadığı parayı ödemek mecburiyetinde kalan borçlunun umumî hükümler dairesinde mahkemeye müracaat ederek paranın geriye verilmesini istemek hakkı mahfuzdur.

İcranın geri bırakılması için verilecek mühlet

Madde 36 — İlâmı temyiz eden borçlu hükmolunan para veya eşyanın resmî bir mevkie depozito edildiğini isbat eder yahud hükmolunan para veya eşya kıymetinde mercie kabul edilecek menkul rehin veya esham veya tahvilât veya gayrimenkul rehin veya muteber banka kefaleti gösterirse icranın geri bırakılması için Temyiz mahkemesinden karar alınmak üzere icra memuru tarafından kendisine münasib bir mühlet verilir. Bu mühlet ancak zaruret halinde uzatılabilir.

Borçlu Devlet veya müzaheretli adliyeye nail bir kimse ise yu-

karıdaki fıkrada yazılı teminatın bulunduğunu isbata hacet kalmaksızın kendisine bu mühlet verilir.

Ücreti alâkadar tarafından verilirse Temyiz mahkemesi icraının geri bırakılması hakkındaki kararı icra dairesine telgrafla bildirir.

Nafaka hükümlerinde böyle bir mühlet verilemez.

Madde 37 — 32 nci maddenin üçüncü fıkrasına tevfikân gönderilen icra emrinde yazılı müddet geçtiği halde borcunu ödemeyenlerin malları haczolunur yahud borçlu iflâsa tâbi eşhastan olup ta alacaklı isterse salâhiyetli ticaret mahkemesince iflâsına karar verilir.

Haciz ve iflâs istemek salâhiyeti

Madde 50 — Para veya teminat boreu için takib hususunda hukuk usulü muhakemeleri kanununun salâhiyete dair hükümleri kıyas yolile tatbik olunur. Şu kadar ki takibe esas olan akdin yapıldığı icra dairesi de takibe salâhiyetlidir.

Salâhiyet ve itirazları

Salâhiyet itirazı esas hakkındaki itirazla birlikte yapılır. Tedkik mercii tarafından önce salâhiyet meselesi tedkik ve katği surette karara raptolunur.

İki tedkik mercii arasında salâhiyet noktasından ihtilâf çıkarsa hukuk usulü muhakemeleri kanununun 25 nci maddesi hükmü tatbik olunur.

Madde 60 — Takib talebi üzerine icra dairesi bir ödeme emri yazar.

1 - Ödeme emri ve mündericatu

Emir :

1 - 58 nci madde mucibince takib talebine derci lâzımgelen kayıtları,

2 - Borcun ve masrafların yedi gün içinde ödenmesi, borç teminat itası mükellefiyeti ise teminatın bu müddet zarfında gösterilmesi ihtarını,

3 - Borcun tamamına veya bir kısmına yahud alacaklının takibat icrası hakkına dair bir itirazı varsa yine bu yedi gün içinde bildirmesi ve bildirmediği ve alacaklı istediği takdirde bu müddet içinde 74 nci madde mucibince mal beyanında bulunması ve bulunmazsa hapisle tazyik olunacağı ve hakikate muhalif beyanda bulunursa hapisle cezalandırılacağı ihtarını,

4 - Borç ödenmez veya itiraz olunmazsa cebrî icraya devam edileceği beyanını ihtiva eder.

Ödeme emri iki nüsha olarak tanzim kılınır. Bir nüshası borçluya diğeri alacaklıya verilir. İki nüsha birbirine uymadığı takdirde borçlunun ki muteber addolunur.

Madde 62 — İtiraz etmek isteyen borçlu, itirazını, ödeme emrinin tebliği tarihinden yedi gün içinde istida ile veya şifahen icra dairesine bildirmeğe mecburdur.

İtiraz
1 - Müddet ve şekil

Borcun bir kısmına itiraz eden borçlunun o kısmın cihet ve mikdarını açıkça göstermesi lâzımdır. Aksi takdirde itiraz edilmiş sayılır.

Borçlu isterse itirazda bulunduğu dair kendisine bedava ve pulsuz bir vesika verilir.

3 - Alacaklıya verilecek nüsha

Madde 64 — İtiraz, alacaklıya mahsus ödeme emri suretine kaydedilir. İtiraz vaki olmazsa bu husus dahi işaret olunur.

Bu suret, itirazdan sonra veya itiraz müddetinin bitmesi üzerine alacaklıya verilir. Bu nüshadan damga resmi ve harç alınmaz.

6 - İtirazın iptali
1 - Mahkemeye müracaat suretile

Madde 67 — Takib talebine itiraz edilen alacaklı itirazın refi talebinde bulunmak istemezse hakkını almak için umumî hükümler dairesinde mahkemeye müracaat edebilir.

Borçlunun haksızlığına karar verilirse iki tarafın vaziyetine ve davanın ve hükmolunan şeyin tahammülüne göre yüzde ondan aşağı olmamak üzere alacaklı lehine münasib bir tazminat takdir olunur.

İtiraz eden veli, vasi veya mirasçı veya anne hukuku hükmî şahıslarından birini temsilen itirazda bulunan bir kimse ise borçlu hakkında tazminat hükmolunması sui niyetin subutuna bağlıdır.

Alacaklı itirazı öğrendiği tarihten itibaren altı ay içinde refi talebinde bulunmazsa artık bir daha ilâmsız takib talebinde bulunamaz.

2 - İtirazın refi suretile

Madde 68 — Talebine itiraz edilen alacaklının takibi imzası ikrar veya noterlikçe tasdik edilen bir senede yahud resmî dairelerin veya salâhiyetli makamların salâhiyetleri dahilinde ve usulüne göre verdikleri makbuz veya vesikaya müstenid ise alacaklı itirazın refini isteyebilir.

Borçlu itirazını varid gösterecek hiç bir vesika gösteremezse tedkik mercii itirazın refine karar verir.

Borçlunun gösterdiği vesikanın imzası ihtilâflı ise itirazın muvakkaten refine karar verilir.

İtiraz birinci fıkrada gösterilen sened veya makbuz yahud vesikaya müstenid ise itirazın refi talebi red olunur.

Takib birinci fıkrada yazılan bir vesikaya müstenid değilse alacaklı itirazın muvakkaten refini isteyebilir. Borçlu borcu tanımaz veya imzasını inkâr ederse merci hâkimi iki tarafın verdikleri izahattan ve münker imzanın alacaklının medarı tatbik olarak ibraz edeceği imza ile yahud borçluya yazdıracağı yazılarıyla mukayese ve tedkikinden veya sair delâil ve emarelerden imzanın borçluya aid olduğuna kanaat getirirse itirazın muvakkaten refine karar verir. Hukuk usulü muhakemeleri kanununun 309 ncu maddesinin üçüncü fıkrasile 310, 311, 312 nci maddeleri hükümleri tatbik olunur.

Mercii kararile takibin talik ve iptali

Madde 71 — Borçlu borcun ana ve faizlerinin ve masrafların itfa edildiğini yahud alacaklının kendisine bir mühlet verdiğini noterden tasdikli veya imzası ikrar edilmiş vesika ile isbat ederse takibin ibtal yahud talikını her zaman tedkik merciinden isteyebilir.

Beyan mecburiyeti müddeti başlangıcı

Madde 75 — İtiraz etmeyen veya itirazının kati veya muvakkat surette refine karar verilen borçlu alacaklının bu baktaki talebinin tebliğinden itibaren üç gün içinde yukarıki maddede gösterildiği üzere mal beyanında bulunmaya mecburdur.

Madde 78 — Ödeme emrindeki müddet geçtikten ve borçlu itiraz etmiş ise itirazı refolunduktan sonra mal beyanını beklemeksizin alacaklı haciz konmasını isteyebilir.

Haciz istemek hakkı ödeme emrinin tebliğ tarihinden itibaren bir sene geçmekle düşer. İtiraz vukuü halinde, vukuundan merci kararının kat'ileşmesine kadar geçen zaman hesaba katılmaz.

Alacaklı isterse haciz talebinin vukuuna dair parasız ve pul-suz bir vesika verilir.

Haciz talebi kanunî müddet içinde yapılmaz veya geri alındıktan sonra bu müddet içinde yenilenmezse takib düşer.

Madde 80 — İcra memuru haczi kendi yapabileceği gibi muavin veya kâtiblerinden birine de yaptırabilir.

Borçlu haciz sırasında malın bulunduğu yerde bulunmaz ve hemen bulundurulması mümkün olmazsa haciz, gıyabında yapılır.

Taleb vukuunda borçlu kilidli yerleri ve dolabları açmağa ve sair eşyayı göstermeğe mecburdur. İcabında zorla açtırılır.

Kezalik haczi yapan memur borçlunun üzerinde para, kıymetli evrak, altın veya gümüş veya diğer kıymetli şeyleri taşıdığını ve bunları icra memuruna tevdi etmeği reddettiğini görürse borçlunun şahsına karşı kuvvet istimal olunabilir.

Madde 82 — Aşağıdaki şeyler haczolunamaz:

1 - Devlet mallarile belediye ve köy kanunlarında haczi caiz olmadığı gösterilen mallar.

2 - Borçlunun zati ve mesleki için lüzumlu elbise ve diğer eşyasile borçlu ve ailesine lüzumlu olan yatak takımları, satışlarının tutarı borçlu ve ailesi için arzettiği kıymetten ehemmiyetli surette aşağı olacağı muhakkak gibi görülen mutfak takım ve ev eşyası.

3 - İbadete mahsus eşya ve kitablar.

4 - Borçlu çiftçi ise kendisinin ve ailesinin mâişetleri için zarurî olan arazi ve çift hayvanları ve diğer teferruatı ve ziraat âletleri ve lüzumlu nakil vasıtaları, değilse, sanat ve mesleki için lüzumlu olan âlât ve edevat ve kitabları.

5 - Borçlu ve ailesinin idareleri için lüzumlu ise veya borçlu çiftçi ise borçlunun tercih edeceği bir süt veren mandası veya iki ineği veyahud on keçi veya on koyunu ve bunların üç aylık yem ve yataklıkları.

6 - Borçlu ve ailesinin iki aylık yiyecek ve yakacakları veya iki aya tekabül edecek miktarda yiyecek ve yakacak edinmeğe lüzumlu para ve borçlu çiftçi ise ayrıca gelecek mahsul için lâzım olan tohumluğu.

Borçlu bağcı veya meyva yetiştirici ise kendisinin ve ailesinin mâişetleri için zarurî olan bağ, bahçe ve bu sanat için lüzumlu bulunan alât ve edevatı.

Borçlu yalnız hayvan yetiştirimi ile meşgul ise yahud meşguliyetlerinin galib vasfına nazaran çiftçiden ziyade hayvan yetiştiricisi sayılabilirse mevcut hayvanlarının yüzde yirmi beşi ve bu hayvanların barınmaları için zarurî olan yerler ve bu hayvanların üç aylık yem ve yataklıkları.

Haciz

1 - Taleb müddeti

Haczi yapan memurun salâhiyeti

Haczi caiz olmayan eşya ve alacaklar

7 - Borçlar kanununun 510 ncu maddesi mucibince haczolunmamak üzere tesis edilmiş olan kaydi hayatla iradlar.

8 - Memleketin ordu ve zabıta hizmetlerinde malûl olanlara bağlanan tekaüd maaşları ile bu hizmetlerden birinin ifası sebebiyle ailelerine bağlanan maaşlar ve ordunun hava ve denizaltı mensublarına verilen uçuş ve dalış ikramiyeleri.

9 - Askerî malûller ile şehid yetimlerine verilen terfih zammı ve 1485 numaralı kanun hükmüne göre inhisar beyiye hisseleri.

10 - Bir muavenet sandığı veya cemiyeti tarafından hastalık, zaruret ve ölüm gibi hallerde bağlanan maaşlar.

11 - Vücut veya sıhhat üzerine ika edilen zararlar için tazminat olarak mutazarrırın kendisine veya ailesine toptan veya irad şeklinde verilen veya verilmesi lâzım gelen paralar.

12 - Borçlunun haline münasib evi (ancak kıymetçe fazla ise bedelinden haline münasib bir yer alınabilecek miktarı borçluya bırakılmak üzere haczedilir).

Kanunu medeninun 807 nci maddesi hükmü mahfuzdur.

2, 3, 4 ve 5 numaralı fıkralardaki istisna borcun bu eşya bedelinden tevellüd etmemesi haline munhasırdır.

Kısmen haczi kabül alacaklar

Madde 83 — Maaşlar, tahsisat ve her nevi ücretler, intifa hakları ve hasılatı, ilâma müstenid olmayan nafakalar, tekaüd maaşları, sigortalar veya tekaüd sandıkları tarafından tahsis edilen iradlar, borçlu ve ailesinin geçinmeleri için icra memurunca lüzumlu olarak takdir edilen miktar tenzil edildikten sonra haczolunabilir.

Maişetini bir iş yapmak suretile kazanmağa muktedir olmayan borçlunun malik olduğu bir âkarın cüzî kira bedeli hakkında da bu madde hükmü tatbik olunur.

Menkul ve gayrimenkul malların haczi

Madde 85 — Borçlunun kendi yedinde veya üçüncü şahısta olan menkul mallarile gayrimenkullerinden ve alacak ve haklarından alacaklının ana, faiz ve masraflar da dahil olmak üzere bütün alacaklarına yetecek miktarı haczolunur.

Borçlu tarafından başkasının olduğu beyan veya üçüncü şahıs tarafından ihtiyaten haciz yahud istihkak iddia edilmiş bulunan malların haczi en sonraya bırakılır.

Ancak haczolunan gayrimenkul arttırmaya çıkarılmadan borçlu borcun itfasına yetecek menkul mal veya vadesi gelmiş sağlam alacak gösterirse gayrimenkul üzerinde haciz baki kalmak üzere önce gösterilen menkul veya alacakta haczolunur.

Şu kadar ki bu suretle mahcuz kalan gayrimenkulün idare ve işletmesine ve hasılat ve menfaatlerine icra dairesi müdahale etmez.

Hasılatı paraya çevirme masraflarını ve icabında muhafaza ve idare masraflarını tecavüz etmeyeceği muhakkak olan şeyler haczolunmaz.

Haczi koyan memur borçlu ile alacaklının menfaatlerini mümkün olduğu kadar telif etmekle mükelleftir.

2 - Alacaklar hakkında

Madde 89 — Hâmiline aid olmayan yahud cirosu kabil sene de müstenid bulunmayan alacak veya sair bir hak haczedilirse

icra memuru borçlu olan hakikî veya hükmî üçüncü şahsa bundan böyle borcunu ancak icra dairesine ödeyebileceğini ve aşağıdaki fıkralar hükmünü bildirir.

Borçlunun alacağı veya üçüncü şahıstaki bir malı haczedilip üçüncü şahıs borcu olmadığı veya malın yedinde bulunmadığı veya haczin tebliğinden evvel borç ödenmiş veya mal istihlâk edilmiş, yahud kusuru olmaksızın telef olmuş veya alacak borçluya veya emrettiği yere verilmiş olduğu gibi bir iddiada ise kâfiyeti, haczin kendisine tebliğinden yedi gün içinde icra dairesine yazılı veya şifahî beyanla bildirmeğe mecburdur. Bildirmediği halde mal yedinde ve borç zimmetinde mevcut sayılarak teslimi veya ödenmesi istenir.

Üçüncü şahıs kusuru olmaksızın bir mâni sebeble müddeti içinde itiraz ve iddiasını bildirmediği takdirde 65 nci madde hükmü cari olur. Her halde üçüncü şahsın umumî hükümler dairesinde borçluya karşı müracaat ve tazminat hakkı mahfuzdur.

Malın teslimi mümkün olmazsa alacaklı mahkemeye müracaatla kıymetini ona ödetir.

Haciz isteyen kimse üçüncü şahıs tarafından verilen cevabın hilâfını tedkik merciinde isbatla ceza ve tazminat istemek hakkını haizdir.

Bu madde hükmü memuriyeti hasebile hakikate muhalif beyanda bulunana memurlar hakkında da tatbik olunur.

Madde 92 — Bir gayrimenkulün haczi, kendilerine gayrimenkul rehin edilmiş olan alacaklıların haklarına hâlel getirmeksizin nasılat ve menfaatlerine de şamildir.

İcra dairesi, gayrimenkul kendilerine rehin edilmiş olan alacaklılara ve kiracılara hacizden haber verir.

Daire, gayrimenkulün idare ve işletmesi hususunda gayrimenkullerin cebri paraya çevrilmesi hakkındaki nizamname hükümlerine tevfikân icabeden tedbirleri alır.

Ticaret kanununun 1023 maddesi hükmü mahfuzdur.

Madde 94 — Bir intifa hakkı veya taksim edilmemiş bir miras ya bir şirket yahud iştirak halinde tasarruf edilen bir mal hissesi haczedilirse icra dairesi ikametgâhları malûm olan alâkadar üçüncü şahıslara haber verir.

Borçlunun reddetmediği miras veya başka bir sebeble iktisab eyleyib henüz tapuya tescil ettirmediği mülkiyet ve diğer aynı hakların borçlu namına tescili alacaklı tarafından istenebilir. Bu talep üzerine icra dairesi alacaklının bu muameleyi takip edebileceğini tapu dairesine ve icabında mahkemeye bildirir.

Bu hüküm, almağa hak kazandığı veya almakta bulunduğu tekaüd veya eytam maaşını istifa için icab eden yoklama muamelesini yaptırmayanlar hakkında, salâhiyetli makama bildirilmek suretile tatbik olunur.

Alacaklının bu sebeble yapacağı kanunî masraflar ayrıca takib ve hükme hacet kalmaksızın dairece borçludan tahsil olunur.

Madde 97 — İstihkak iddiasına karşı alacaklı veya borçlu tarafından itiraz edilirse icra memuru dosyayı hemen icra merci-

I - Gayrimenkul haczinin şümülü
II - Alacakları rehinle temin edilmiş alacaklıların mahfuz hakları
III - İdare ve işletme

İştirak halinde tasarruf edilen mallar

II - Üçüncü şahsın istihkak iddiası

ine verir. Merci dosya üzerine veya lüzum görürse alâkalı olanları davet ederek mürafaa ile yapacağı tedkikat neticesinde tahassül edecek hale göre takibin devamına veya talikına karar verir.

İstihkak davasının sırf satışı tehir etmek gayesile suiistimal edildiğini kabul etmek için ciddi sebebler bulunduğu takdirde merci takibin talikı talebini reddeder.

Takibin talikına karar verilirse, haksız çıktığı takdirde alacaklının muhtemel zararına karşı davacıdan kavî teminat alınır.

Teminatın cinsi ve mikdarı mevcut delillerin mahiyetine göre takdir olunur.

Takibin talikına dair verilen kararın temyizi kabildir. Takibin devamına dair verilen merci kararı temyiz olunamaz. Şu kadar ki, takibin devamına dair verilen kararın tefhim veya tebliğinden bir ay geçmedikçe mahcuz mallar paraya çevrilemez.

Üçüncü şahıs, merci kararının tefhim veya tebliğinden itibaren yedi gün içinde vazifedar mahkemede istihkak davasını açmağa mecburdur. Bu müddet zarfında dava edilmediği takdirde üçüncü şahıs alacaklıya karşı iddiasından vazgeçmiş sayılır.

Müddeti içinde açılan dava üzerine mahkeme takibin talik edilip edilmemesi hakkında nihayet yirmi gün içinde karar vermeğe mecburdur. Dava olunan tarafın huzurunun acele temini kabil olmayan hallerde mahkeme bu husustaki kararını huzuru olmaksızın da verebilir. Takibin talikına karar verilirse mahkemece üçüncü fıkra hükmü tatbik edilir.

Kiralanan yerlerdeki hapis hakkına tâbi esyaya müteallik istihkak davaları Borçlar kanununun 268 nci maddesinin birinci fıkasında yazılı hükümlere muvafık olmadıkça tâlik emri verilemez.

Mahkeme tâkibin tâlikına karar verirse dava esnasında 106 nci maddedeki müddetler cereyan etmez.

Yukarıdaki maddeler hükümleri dairesinde kendisine istihkak talebinde bulunmak inkânı verilmemiş olan üçüncü şahıs haczedilen şey hakkında veya satılıp da bedeli henüz alacaklıya verilmemiş ise bedeli hakkında istihkak davası açabilir. Bu halde davacının talebi üzerine mahkeme takibin tâlik edilip edilmemesi hakkında acele karar ittihazına ve takibin tâliki halinde ikinci fıkra hükmünü tatbika mecburdur. Mahkeme diğer tarafı dinlemeksizin de bu kararını verebilir.

İstihkak davası basit usulü muhakemeye tevfikân rüyet olunur.

Maheuz esyaya müteallik olarak icra memuruna dermeyan edilen iddiada üçüncü şahıs ve borçlunun birleşmeleri alacaklıya müessir değildir. Üçüncü şahsın bu iddiasını isbat eylemesi lâzımdır. Ancak üçüncü şahsın maheuz eşyanın kendisinin mülkü veya kendisine merhun olduğu hakkındaki iddiasının borçlu tarafından kabulü kendi aleyhlerinde delil teşkil eder ve ilerde bu ikrar hilâfına hiç bir iddiada bulunamazlar.

İstihkak davası üzerine mahkemece takibin talikına karar verilip de neticede dava reddolunursa alacaklının alacağından

bu dava dolayısıyla istifası geciken mikdarının yüzde onundan aşağı olmamak üzere davacıdan tazminat alınmasına ve ayrıca 20 liradan 100 liraya kadar cezayı nakdî tahsiline birlikte hükmolunur.

Davanın reddi hakkındaki kararı temyiz eden istihkak davacısı icra dairesinden 36 ncı maddeye göre müddet isteyebilir.

İstihkak davası sabit olur ve birinci fıkâ mucibince istihkak iddiasına karşı itiraz eden alacaklı ve borçlunun süniyeti tahakkuk ederse haczolunan malın değer pahasının yüzde onundan aşağı olmamak üzere itiraz edenden tazminat alınmasına asıl dava ile birlikte hükmolunur.

Koca aleyhine yapılmış bir hacizde karı şahsî malları üzerindeki haklarını kanunu medeninin 162 nci maddesi hükmüne tâbi olmaksızın kendisi tâkib edebilir.

İstihkak davasına karşı haciz alacaklı bu kanunun 11 nci babı hükümlerine istinaden ve muvakkat veya katği âciz vesikası ibrazına mecbur olmaksızın mütekabilen iptal davası açabilir. Davaya ve mütekabil davada tarafların ikame edecekleri bilcümle delilleri hâkim serbestçe takdir eder.

Gerek sulh veya asliye mahkemesi ve gerek temyiz mahkemesi istihkak davalarını serian ve diğer davalara takdîmen rüyet ve intaca mecburdurlar.

Madde 101 — Borçlunun eşi ve çocukları ve vasi veya kayyimi olduğu şahıslar evlenme, velâyet veya vesayetten mütevellid alacaklar için önce icrası lâzım gelen takib merasimine lüzum olmaksızın ilk haciz üzerine satılan malın tutarı vezneye girinceye kadar aynı derecede hacze iştirâk edebilirler. Şu kadar ki bu hak ancak haciz, vesayetin veya velâyetin veya evliliğin devamı esnasında veya zevalini takib eden sene içinde yapıldığı takdirde istimal olunabilir. Bir dava veya takibin devam ettiği müddet hesaba katılmaz. Borçlunun reşid çocukları kanunu medeninin 321 nci maddesine müstenid alacaklarından dolayı önce icrası lâzım gelen takib merasimine hacet olmaksızın her zaman aynı derecede hacze iştirâk edebilirler. Sulh mahkemesi dahi küçükler, vesayet altında bulunanlar veya kendilerine kayyım tayin edilmiş olanlar namına aynı suretle hacze iştirâk edebilirler.

İcra dairesi iştirâk taleblerini borçlu ve alacaklılara bildirir. Onlara itiraz etmeleri için yedi günlük bir mühlet verir.

İtiraz vukuunda iştirâk talebinde bulunan kimsenin hacze iştirâki muvakkaten kabul olunur ve yedi gün içinde dava açması lüzumunu bildirilir. Bu müddet içinde dava açmazsa iştirâk hakkı düşer. Bu dava seri muhakeme usulile görülür.

Nafaka ilâmına istinad eden alacaklı önce takib merasiminin icrasına lüzum olmaksızın her zaman aynı derecede hacze iştirâk edebilir. Süniyet hali müstesnadır.

Madde 106 — Haczolunan mal menkul ise hacizden nihayet bir sene ve gayrimenkul ise nihayet iki sene içinde satılmasını alacaklı isteyebilir.

Borçlunun üçüncü şahıslardaki alacağı menkul hükmündedir.

*Önce icrası lâzım-
gelen merasime lü-
zum olmaksızın iş-
tirak*

*Taleb için müd-
detler*

Satışın tatili

Madde 109 — Satış bedeli; haklarında haciz katgileşmiş olan alacakların mecmu mikdarına baliğ olursa satış tatil edilir.

Muvakkaten haczedilmiş olan mallarla ihtiyaten haczedilen mallar ancak 113 nci maddenin son fıkrasında yazılı hallerde satılabilir.

Takibin düşmesi

Madde 110 — Bir malın satılması kanunî müddet içinde istenmez veya talep geri alınıpda bu müddet içinde yenilenmezse takib düşer.

Taksitle ödeme

Madde 111 — Borçlu borcunu icra dairesine muntazam taksitlerle ödemeyi taahhüd eder ve bir taksiti de derhal verirse icra memuru satışı nihayet altı ay tehir edebilir. İcra memuru taksitlerin mikdar ve tediye tarihlerini tesbit eder.

Ancak 206 nci maddenin birinci sırasının (E) bendinde yazılı nafaka alacaklarına müteallik takiblerde satış nihayet üç ay tehir edilebilir. Bu takdirde taksitlerin borcun dörtte bir mikdarından aşağı olmaması ve aydan aya verilmesi şarttır.

Taksitlerden biri zamanında verilmezse tehir hükümsüz kahr.

Alacaklının şikâyeti üzerine ve borçlu dinlendikten sonra tedkik mercii her vakit tehir kararını geri alabilir; veya alacaklı borçlunun borcun tamamını derhal ödeyebilecek yahud daha mühim taksitler tediye edebilecek bir halde bulunduğu dair bir kanaat verebilirse, satışın tehirini daha yüksek taksitler tediyesine tâbi kılabilir.

İhalenin yapılması ve geri bırakılması

Madde 115 — Satılığa çıkarılan mal üç defa bağırıldıktan sonra en çok arttırana ihale edilir. Şu kadar ki arttırma bedelinin malın tahmin edilen kıymetinin yüzde yetmiş beşini bulması ve satış isteyen alacağına rüçhanı olan diğer alacaklar o malla temin edilmiş ise bu suretle rüçhanı olan alacakların mecmuundan fazla olması ve bundan başka paraya çevirme ve paraların paylaşılması masraflarını tecavüz etmesi şarttır.

Arttırma bu mikdara baliğ olmazsa satış icra memuru tarafından geri bırakılır ve arttıranlar taahhüdlerinden kurtulur.

İkinci arttırma

Madde 116 — İkinci arttırma ilk arttırmayı takib eden beş gün içinde yapılır. 114 nci madde hükmü tatbik olunur.

İkinci arttırmada mal en çok arttırmanın üstünde bırakılır. Şu kadar ki arttırma bedeli, satış isteyen alacağına rüçhanı olan diğer alacaklar o malla temin edilmiş ise bu suretle rüçhanı olan alacakların mecmuundan fazla olmak ve bundan başka paraya çevirme ve paraların paylaşılması masrafını tecavüz etmek şarttır.

Böyle fazla bir bedelle alıcı çıkmazsa satışa çıkarılan mala nazaran takib düşer.

Arttırmanın ilânı ve alâkadarlara ihtar

Madde 126 — Arttırma en az satıştan yirmi gün evvel ilân olunur.

İlânda:

1 - Satışın yapılacağı yer, gün ve saat;

2 - Arttırma şartnamesinin hangi tarihten itibaren herkes tarafından görülebileceği;

3 - Tayin edilen zamanda arttırma bedeli gayrimenkulün muhammen kıymetinin yüzde yetmiş beşini bulmadığı takdirde arttırmanın on gün daha temdid edilmiş olacağı ve onuncu günü aynı saatte gayrimenkulün en çok arttırana ihale edileceği;

4 - İpotek sahibi alacaklılarla diğer alâkadarlarını gayrimenkul üzerindeki haklarını hususile faiz ve masrafa dair olan iddialarını evrakı müsbitelerile on beş gün içinde icra dairesine bildirmeleri yazılır. Aksi halde hakları tapu sicillerile sabit olmadıkça satış bedelinin paylaşmasından hariç kalacakları da ilâve edilir.

Bu ihtar irtifak hakkı sahiblerine de yapılır.

114 nci maddenin ikinci fıkrası hükmü gayrimenkulün satış ilânı hakkında da caridir.

Madde 129 — Gayrimenkul üç defa bağrıldıktan sonra en çok arttırana ihale edilir. Şu kadar ki arttırma bedeli geyrimenkul için tahmin edilmiş olan kıymetin en az yüzde yetmiş beşini bulmak ve satış isteyen alacağına rüçhanı olan diğer alacaklılar o gayrimenkul ile temin edilmiş ise bu suretle rüçhanı olan alacakların mecmuundan fazla olmak ve bundan başka paraya çevirme ve paylaşırma masraflarını tecavüz etmek şarttır.

Şayed yukarıdaki fıkrada yazılı miktar elde edilmemiş ise gayrimenkul arttırma ilânında gösterilen on gün nihayetinde en çok arttırana ihale edilir. Şu kadar ki arttırma bedeli satış isteyen alacağına rüçhanı olan alacakların mecmuundan fazla olmak ve bundan başka paraya çevirme ve paylaşırma masraflarını tecavüz etmek lâzımdır. Böyle fazla bir bedel ile alıcı çıkmazsa satışa çıkarılan mala nazaran takib düşer.

Madde 130 — Satış bedeli peşin ödenir. Ancak icra memuru alıcıya yirmi günü geçmemek üzere bir mühlet verebilir.

Madde 133 — Gayrimenkul kendisine ihale olunan kimse derhal veya verilen mühlet içinde parayı vermezse ihale kararı feshedilir ve kendisinden evvel en yüksek teklifte bulunan kimse arzetmiş olduğu bedel ile almağa razı olursa ona ihale edilir. O da razı olmaz veya bulunamazsa icra dairesince hemen yedi gün müddetle arttırmaya çıkarılır. Bu arttırmayı, alâkadarlara tebliğ hacet olmayıp yalnız ilânla iktifa olunur ve en çok arttırana ihale edilir.

Her iki halde birinci ihale edilen kimse iki ihale arasındaki farktan ve diğer zararlardan mesuldür.

İhale farkı ve geçen günlerin faizi ayrıca hükme hacet kalmaksızın dairece tahsil olunur. Faiz yüzde beşten hesab olunur.

Madde 142 — Cedvel suretinin tebliğinden yedi gün içinde her alacaklı takibin icra edildiği mahal mahkemesinde alâkadarlar aleyhine dava etmek suretile cedvel mündericâtına itiraz edebilir.

Dava seri muhakeme usuliye görülür.

İtiraz alacağın esas ve miktarına taallük etmeyip yalnız sıraya dairse şikâyet yolile tedkik merciine arz olunur.

İhale

Ödeme usulü

İhalenin feshi ve farkının tahsili

Cedvele itiraz

*Borç ödemeden
acı vesikası*

Madde 143 — Alacaklı alacağının tamamını alamamışsa kalan miktar için kendisine bedava ve pilsuz bir aciz vesikası verilir.

Bu vesika ile 105 nci maddedeki vesika borcun ikrarını mu-tazammın sened mahiyetinde olup alacaklıya 277 nci maddede yazılı hakları verir.

Alacaklı aciz vesikasını aldığı tarihten bir sene içinde takibe teşebbüs ederse yeniden ödeme emri tebliğine lüzum yoktur.

Aciz vesikasında yazılı alacak miktarı için faiz istenemez. Kefiller, müşterek borçlular ve borcu tekeffül edenler bu miktar için vermeğe mecbur oldukları faizlerden dolayı borçluya rücu edemezler.

Bu borç borçluya karşı mürruru zamana tâbi değildir, fakat borçlunun mirasçuları, mirası kabullerinden bir sene içinde alacaklı hakkını aramamışsa, mürruru zaman iddia edebilirler.

*Paraya çevirme
müddeti*

Madde 148 — Alacaklı menkul rehin satışını ödeme emrinin tebliğinden sonra nihayet bir sene içinde ve gayrimenkul rehin satışını da aynı tarihten sonra nihayet iki sene içinde isteyebilir.

Satış yukarıdaki fıkrada gösterilen müddetler içinde talep olunmaz veya talep geri alımbta bu müddetler içinde yenilenmezse takib düşer.

İtiraz vukuunda davanın açılmasından hüküm katilesinceye-kadar geçen müddet hesaba katılmaz.

*Paraya çevirme
usulü*

Madde 149 — Satılması talep edilen rehin hakkında 87 nci madde ile 92 nci maddenin 2 nci fıkrası ve 93, 96 ve 97 nci maddelerin hükümleri kıyas yolile tatbik olunur.

*Ödeme emri ve
mündericati*

Madde 155 — Borçlu iflâs yolile takibe tâbi şahıslardan olup da alacaklı isterse ödeme emrine 7 gün içinde borç ödenmediği takdirde alacaklının mahkemeye müracaatla iflâs talebinde bulunabileceği ve borçlunun gerek borcu ve gerek kendisinin iflâsa tâbi kimselerden olmadığına dair itirazı varsa bu müddet içinde istida ile icra dairesine bildirmesi lüzumu ve konkordato teklif edebileceği ilâve olunur.

Ödeme emri tebliğ edilmeden ilâmların icrasına dair 32 nci madde hükmü mahfuzdur.

*Iflâs talebi ve
müddeti*

Madde 156 — Ödeme emrindeki müddet içinde borçlu tarafından itiraz olunmamışsa alacaklı bir istida ile ticaret mahkemesinden iflâs kararı isteyebilir.

Bu istidaya borçlunun ödeme emrine itiraz etmediğini mübeyyin ödeme emri nüshasının raptedilmesi lâzımdır.

Borçlu ödeme emrine itiraz etmişse takib durur ve alacaklı bu itirazın refile beraber borçlunun iflâsına karar verilmesini bir istida ile ticaret mahkemesinden isteyebilir.

Iflâs istemek hakkı ödeme emrinin tebliği tarihinden bir sene sonra düşer.

Muhakeme usulü

Madde 158 — Alacaklının iflâs talebi üzerine ticaret mahkemesi icra dosyasını celbederek ve seri usulü muhakemeye göre duruşma yaparak gerek iflâs talebini gerek itiraz ve defileri umu-

mî hükümler dairesinde tedkik ve intac eder. Şu kadar ki borçlunun itiraz ve defileri varid görülmese mahkeme 7 gün içinde borcun ifa veya o mikdar meblâğın mahkeme veznesine depo edilmesini borçluya emreder. Borçlu imtina ederse iflâsına karar verilir.

Madde 170 — İcra dairesi 60, 64 nci maddeler mucibince alacaklıya ödeme emrinin bir suretini verir.

Alacaklıya verilecek ödeme emri

Madde 172 — Haciz isteyeceğini bildirmiş olan alacaklı itirazın refi hakkındaki talebini icra dairesine bildirir. Daire bu talep üzerine dosyayı tedkik merciine gönderir. Tedkik merciince 18 nci madde hükmü tatbik olunur.

Haciz istenen takdirde itiraz

63 nci madde ile 65 nci maddeden 72 nci maddeye kadar olan hükümler bu halde de caridir.

Madde 177 — Aşağıdaki hallerde alacaklı evvelce takibe hacet kalmaksızın iflâsa tâbi borçlunun iflâsını isteyebilir.

Evvelce takibe hacet kalmaksızın iflâs

1 - Borçlunun malûm ikametgâhı olmaz, teahhüdlerinden kurtulmak maksadile kaçar, alacaklıların haklarını ihlâl eden hileli muamelelerde bulunur veya bunlara teşebbüs eder yahud haciz yolile yapılan takib sırasında mallarını saklarsa;

A - Alacaklıların talebi

2 - Borçlu ödemelerini tatil eylemiş bulunursa;

3 - 301 nci maddedeki hal varsa;

4 - Alacak ilâma müstenid ise veya ilâm mahiyetindeki vesikaya müstenid olup da icra emrile istendiği halde ödenmemişse;

Türkiyede bir ikametgâhı veya mümessili bulunan borçlu dinlenmek için kısa bir müddette mahkemeye çağırılır.

Madde 206 — Alacakları rehinli olan alacaklıların satış tutarı üzerinde, Gümrük resmi ve akar vergisi gibi Devlet tekliflerinde muayyen eşya ve akardan alınması lâzımgelen resim ve vergi o akar veya eşya bedelinden istifade olunduktan sonra rüçhan hakları vardır.

Âdi ve rehinli alacakların sırası

Bir alacak birden ziyade rehinle temin edilmiş ise satış tutarı borca mahsub edilirken her rehnin idare ve satış masrafı ve bu rehinlerden bir kısmı ile temin edilmiş başka alacaklar da varsa bunlar nazara alınmış paylaştırmada lâzımgelen tenasübe riayet edilir.

Alacakları gayrimenkul rehnile temin edilmiş olan alacaklıların sırası ve bu teminatın faiz ve teferruatına şumulü kanunu medeninin gayrimenkul rehnine müteallik hükümlerine göre tayin olunur.

Teminathı olup da rehinle kapatılmamış olan veya teminatsız bulunan alacaklar masa mallarının satış tutarından aşağıdaki sıra ile verilmek üzere kaydolunur.

Birinci sıra

A - İflâsın açılmasından bir evvelki sene için hizmetçi ücretleri;

B - İflâsın açılmasından evvelki altı ay için yazıhanenin me-

mur, kâtib ve müstahdemlerle müessesede daimî çalışan memur ve müstahdemlerin ücretleri;

C - İflâsın açılmasından evvelki altı ay için gündelik veya parça üzerine çalışan fabrika işçileriyle sair işçilerin ücretleri;

D - Cenaze masrafları;

E - İlâma müstenid ve paylaştırmaya kadar işleyecek karı koca ve çocuk nafakaları.

İkinci sıra

A - Vesayet ve velâyet hasebile malları borçlunun idaresine bırakılan kimselerin bu yüzden alacakları;

Ancak bu alacaklar iflâs vesayet veya velâyeti devam ettiği müddet yahud bunların bitmesini takib eden sene içinde açılırsa imtiyazlı olarak kabul olunur. Bir davanın veya takibin devam eylediği müddet hesaba katılmaz. Borçlunun vesayet dairesi azası sıfatile mesuliyetinden doğan alacaklar vesayetten doğan alacaklar gibidir. (K. M. 409, 413). Yalnız yukarıda zikrolunan müddetle tahdid, burada cari değildir;

B - Patronların amele sandıklarına olan borçları.

Üçüncü sıra

İflâsın açılmasından bir evvelki sene için Hükûmet tarafından ruhsatnameli doktor, eczacı ve ebelerin alacakları ve borçlu ile ailesi efradının tedavi ve bakım masrafları.

Dördüncü sıra

Müflisin karısının mal birliği veya mal ortaklığındaki mevcud olmayan şahsî mallarından dolayı alacağının nisfı, karının istirdad hakkını kullanarak geri aldığı ve şahsî malları hakkında haiz olduğu teminatın tasfiyesile elde ettiği mikdar tenzil edildikten sonra mümtazdır.

Beşinci sıra

Dvlet Hazinesinden doğrudan doğruya veya bilvasita tahsil olunan vergi ile Devlet tekliflerinden olan mütenevvi resimler.

Altıncı sıra

Karının şahsî mallarının mümtaz olmayan kısmı da dahil olmak üzere sair bütün alacakları.

*Reddedilen miras-
larda alacaklıları
davet*

Madde 220 — Reddedilen bir mirasın tasfiyesi lâzımgeldikte miras hükümleri mucibince evvelce alacaklılar davet edilmiş ise yukarıdaki maddeye göre kayid müddeti on güne indirilir. Evvelce alacaklarını kaydettirenler için yeniden müracaata lüzum yoktur.

*İflâs idaresi ve if-
lâs dairesinin va-
zifeleri*

Madde 223 — Toplanan alacaklılar, lâzım gelen bilgi ve tecrübeyi haiz Türk vatandaşlarından intihab edecekleri bir veya bir kaç şahıstan bir iflâs idaresi teşkil ve tasfiyeyi buna havale

eylerler. Bu idare iflâs dairesinin murakabesi altındadır.

Bu halde iflâs dairesi şu vazifelerle mükelleftir:

1 - Alacaklılar toplantısının kararlarına, alacaklıların menfaatine uygun görmediği bütün tedbirlere ve hususile idarece kabul edilen alacaklar ile istihkak iddialarının kabulüne dair olan kararların kanuna ve hâdiseye uygun görmediklerine karşı yedi gün içinde tedkik merciine müracaatla itiraz etmek.

2 - Dava ikamesi, uzlaşma veya hakem mukavelesi akdi hususunda iflâs idaresine mezuniyet vermek.

3 - İflâsı idare edenlerin ücretleriyle masrafları da dahil olmak üzere hesap puslalarını merciin tasdikına arz etmek.

Madde 225 — Alacaklılar toplantısının kararlarından dolayı her alacaklı tarafından yedi gün içinde tedkik merciine şikâyet olunabilir. Merci iflâs dairesinin mütaleasını aldıktan ve icabında şikâyet edeni ve dinlenmelerini isteyen alacaklıları da dinledikten sonra kısa bir zamanda kararını verir.

*Kararlar aleyhine
müracaat*

Madde 228 — Üçüncü şahıslar tarafından istihkak iddiasında bulunulan eşyanın kendilerine verilip verilmeyeceğini merciin muvafakatile iflâs idaresi kararlaştırır.

*Üçüncü şahısların
istihkak iddiaları*

İdare istihkak iddiasını reddederse davanın açılması için yedi gün mühlet tayin ve tebliğ eder. Bu mühleti geçiren üçüncü şahıs masaya karşı istihkak iddiasından vaz geçmiş sayılır.

Mahkeme icabında istihkak davacısından masanın muhtemel zararına karşı teminat isteyebilir.

Madde 235 — Sıra cedveline itiraz edenler cedvelin verilmesinin ilânından yedi gün içinde iflâsa karar veren mahkemeye müracaata mecburdur.

Sıra cedveline itiraz ve neticeleri

İtiraz eden, talebinin haksız olarak red veya tenzil edildiğini yahud istediği sıraya kaydedilmediğini iddia ederse dava masaya karşı açılır. Muteriz başkasının kabul edilen alacağına itiraz eyli-yorsa davasını o alacaklı aleyhine açar.

Bir alacağın terkin hakkında açılan dava kazanılırsa bu alacağa tahsis edilen hisse dava masrafları da dahil olduğu halde sıraya bakılmaksızın alacağı nisbetinde itiraz edene verilir ve artanı da diğer alacaklılara sıra cedveline göre dağıtılır. Dava seri muhakeme usulile görülür.

Ancak itiraz alacağın esas ve mikdarına taallûk etmeyip yalnız sıraya dahil ise şikâyet yolile tedkik merciine arz olunur.

Madde 259 — İhtiyatî haciz isteyen alacaklı hacizde haksız çıktığı takdirde borçlunun ve üçüncü şahsın bu yüzden uğrayacakları bütün zararlardan mesul ve hukuk usulii muhakemeleri kanununun 96 nci maddesinde yazılı teminatı vermeğe mecburdur.

*İhtiyatî hacizde
teminat*

Ancak alacak bir ilâma müstenid ise teminat aranmaz.

Alacak ilâm mahiyetinde bir vesikaya müstenid ise mahkeme teminata lüzum olup olmadığını takdir eder.

Tazminat davası ihtiyatî haczi koyan mahkemede dahi görülür.

Zabıt tutma ve haciz zabıt varakasının tebliği

Madde 262 — İcra icra eden memur bir zabıt varakası tutar. Bunda haczolunan şeyler ve kıymetleri gösterilir ve derhal icra dairesine verilir.

İcra dairesi ihtiyatî haciz zabıt varakasının bir suretini üç gün içinde alacaklı ve borçluya ve icabında üçüncü şahsa tebliğ eder.

İhtiyatî haciz tamamlanan merasim

Madde 264 — Dava açılmadan veya icra takibine başlanmadan evvel ihtiyatî haciz yaptırmış olan alacaklı zabıt varakasının kendisine tebliğinden yedi gün içinde ya takib talebinde bulunmağa veya dava açmağa mecburdur.

Borçlu itiraz ederse alacaklıya itirazı hemen tebliğ olunur. Alacaklı tebliğ tarihinden hemen yedi gün içinde tedkik merciinden itirazın refini istemeye yahud dava açmağa mecburdur. Tedkik mercii itirazın refi talebini reddederse alacaklının karar tarihinden yedi gün içinde dava açması lâzımdır.

İhtiyatî haciz, alacak davasının mahkemede görüldüğü sırada konulmuş ise esas hakkında verilecek hükmün sulu mahkemelerinde tefhim ve asliye mahkemelerinde tebliğinden itibaren on gün içinde alacaklı takib talebinde bulunmağa mecburdur.

Alacaklı bu müddetleri geçirir veya davasından yahud takib talebinden vazgeçerse veya davası yahud takib talebi, kanunî müddetlerin geçmesiyle düşerse veya davasında haksız çıkarsa ihtiyatî haciz hükümsüz kalır ve alâkadarlar isterse lâzımgelenlere bildirilir.

İhtiyatî haciz sebebine itiraz ve müddeti

Madde 265 — İhtiyatî haciz kararı temyiz edilemez.

Ancak kendisi dinlenmeden (257) nci maddenin ikinci fıkrasına tevfikân verilen ihtiyatî haczin istinad ettiği sebepleri borçlu kabul etmezse haciz zabıt varakasının tebliği tarihinden yedi gün içinde mahkemeye müracaat eder.

Mahkeme sebepler üzerinde tedkikat yaparak itirazı kabul veya reddeder.

İtiraz kabul edilirse haciz kalkar.

Adi kira ve hasılat kiralaları için ödeme emri ve itiraz müddeti

Madde 269 — Takib adı kiralara veya hâsilât kiralalarına mütedair olubda alacaklı da talep ederse ödeme emri, borçlar kanununun 260 ve 288 nci maddelerinde yazılı ihtarı ve kanunî müddet geçtikten sonra salâhiyetli mahkemeden borçlunun kiralanan şeyden çıkarılması istenebileceği tebliğini ihtiva eder.

Borçlar kanununun 260 nci maddesinin kiralayana altı günlük mühletin hitamında akdi feshe müsaade ettiği hallerde itiraz müddeti üç gündür.

Mukavelename ile kiralanan gayrimenkullerin tahliyesi:

Madde 272 — Mukavelename ile kiralanan bir gayrimenkulün müddeti bittikten bir ay içinde mukavelenin icra dairesine ibrazı ile tahliyesi istenebilir.

Bunun üzerine icra memuru bir tahliye emri tebliği suretile gayrimenkulün on beş gün içinde tahliye ve teslimini emreder.

Tahliye emrinde :

Kiralayanın ve kiracının ve varsa mümessillerinin isim, şöhret ve ikametgâhları ve mukavele tarihi ve kiranın yenilendiğine veya uzatıldığına dair bir itirazı varsa yedi gün içinde daireye mü-

I - Tahliye emri ve müderrعاتı

racaatla beyan etmesi ve itirazda bulunmaz veya kendiliğinden tahliye etmezse zorla çıkarılacağı yazılır.

Madde 274 — İtiraz etmek isteyen kiracı itirazını tahliye emrinin tebliğinden itibaren yedi gün içinde istida ile veya şifahen icra dairesine bildirir.

Bu suretle yapılan itiraz tahliye takibini durdurur.

63, 64 ve 65 nci maddeler hükmü tahliye takiblerinde de ca-ridir.

Madde 277 — İbtal davasından maksad (278, 279 ve 280) nci maddelerde yazılı tasarrufların butlânına hüküm ettirmektir. Bu davayı aşağıdaki şahıslar açabilirler.

1 - Elinde muvakkat yahud katği aciz vesikası bulunan her alacaklı;

2 - İflâs idaresi yahud 245 nci maddede ve 255 nci maddenin 3 nci fıkrasında yazılı hallerde alacaklıların kendileri.

Madde 278 — Mutad hediyeler müstesna olmak üzere hacizden veya haczedilecek mal bulunmaması sebebiyle acizden yahud iflâsın açılmasından haczin veya aciz vesikası verilmesinin sebebi olan yahud masaya kabul olunan alacaklardan en eskisinin tesis edilmiş olduğu tarihe kadar geriye doğru olan müddet içinde yapılan bütün bağışlamalar ve ivazsız tasarruflar batıldır.

Ancak bu müddet haciz veya aciz yahud iflâstan evvelki iki seneyi geçemez.

Aşağıdaki tasarruflar bağışlama gibidir.

1 - Ana, baba ile evlâd ve karı koca arasında yapılan ivazlı tasarruflar;

2 - Kendi verdiği akdin yapıldığı sıradaki değerine göre borçlunun ivaz olarak pek aşağı bir fiat kabul ettiği akidler;

3 - Borçlunun kendisine yahud üçüncü bir şahıs menfaatına kaydıhayat şartlarıyla irad ve intifa hakkı tesis ettiği akidler.

Madde 281 — Mahkeme 278, 279 ve 280 nci maddelerdeki hususlardan doğan ihtilâfları seri usulü muhakeme ile görüb hükme bağlar. Mahkeme ihtilâfların hallinde hâdisenin hal ve şartlarına göre serbestçe takdir hakkına maliktir.

Madde 284 — İptal davası hakkı batıl tasarrufun vukuu tarihinden itibaren beş sene geçmekle düşer.

Madde 288 — Tedkik merciince mühlet ilân olunur ve icra dairesile tapu idaresine bildirilir. Borçlu tüccardan ise ticaret sicil memurluğuna ve deniz ticaretile meşgulsa liman idaresine de haber verilir.

Kongordato talebi üzerine verilecek mühlet kararına ilân tarihinden itibaren yedi gün içinde her alacaklı istida ile itiraz edebilir.

Tedkik mercii bu itirazların hepsini tarafları dinliyerek bir kararla halleder. İtiraz ve temyiz mühletinin cereyanını durdurmaz.

Madde 299 — Konkordato hakkında verilen hüküm tefhimin-

*İtiraz
I - Müddet ve şekli*

*İptal davası ve
davacılar*

*İvazsız tasarrufların
butlanı*

*Butlan davalarında
muhakeme
usulü*

Müruru zaman

Mühletin ilânı

Temyize müracaat.

den yedi gün içinde borçlu ve itiraz eden her alacaklı tarafından temyiz olunabilir.

Konkordatonun reddinden sonra iflâs

Madde 301 — Konkordato tasdik olunmaz yahud mühlet kaldırılırsa alacaklılardan birinin yedi gün içinde vukubulacak talebile iflâs yolile takibe tâbi olan borçlunun derhal iflâsına karar verilir.

İtirazlı alacaklar hakkında dava

Madde 302 — Mahkeme konkordatonun tasdikı kararında alacakları itiraza uğramış olan alacaklılara, dava etmek için yedi günlük bir mühlet tayin eder. Bu mühlet içinde dava etmeyenlerin hakları düşer.

Mal beyanı için gelmeyenlerin ve bayanatta bulunmayanların ve istenen malı teslim etmeyenlerin cezası

Madde 337 — Müddeti içinde beyanda bulunmak üzere mazere-ti olmaksızın icra dairesine gelmeyen veya yazı ile beyanda bulunmayan borçlular bu yüzden zarar gören alacaklının icra dairesine dahi beyan edebileceği şikâyet üzerine tedkik mercii tarafından bir aya kadar hafif hapis cezasile mahkûm edilir.

(162, 209, 216) ncı maddeler hükümlerine muhalefet eden müflis hakkında da iflâs idaresinin vereceği müzekkere üzerine tedkik mercii tarafından aynı ceza hükmolunur.

Nafaka hükmünü ifa etmeyenlerin cezası

Madde 344 — Nafaka vermeğe mahkûm olub da ilâmda gösterilen ödeme şartlarına riayet etmeyen borçlu, alacaklının şikâyeti üzerine tedkik mercii tarafından tarafların hal ve vaziyetlerine göre on günden üç aya kadar hafif hapse mahkûm edilir. Cezanın infazından sonra işleyecek nafaka hakkında aynı hüküm cereyan eder.

Temyiz

Madde 353 — Tedkik merciinin kararı tefhim veya tebliği tarihinden yedi gün içinde maznun ve şikâyetçi ve C. müddeiummisi tarafından temyiz olunabilir. Bu tebliğin maznunun zatine yapılması şarttır.

Temyiz, istida veya tedkik merciine zaptettirilecek şifahî beyanla olur. Depo ve lâyiha aranmaz. İstida veya beyan üzerine evrak hemen Temyiz mahkemesine gönderilir.

Temyiz

Madde 364 — Bu kanuna göre temyiz edilen takib hukukuna müteallik kararlarla tedkik mercilerinin cezaya müteallik hükümleri «Temyiz icra ve iflâs dairesi» nde tedkik edilir.

Takib hukukuna müteallik temyiz, hukuk usulü muhakemeleri kanunundaki şartlar dairesinde yapılır.

Temyiz satışdan ve gayrimenkullerin tahliyesinden başka icra muamelelerini durdurmaz.

İcranın devamı için lüzumlu evrak alıkonularak bunların birer sureti Temyiz mahkemesine gönderilecek dosyaya konur.

Temyiz kararları

Madde 366 — Tedkikat, temyiz edilen karara hasredilir ve on beş gün içinde karara bağlanır.

Alâkadarlardan biri ister ve ücretini verir yahud gönderirse kararın hulâsası telgrafla mahalline bildirilir.

Temyiz icra ve iflâs dairesinin kararlarına karşı tedkik mercileri ısrar edemezler. Tashihi karar caizdir.

Ticaret mahkemeleri yalnız iflâsa ve konkordato talebinin

kabul veya reddine dair kararlarda ısrar edebilirler. Bu kararlara karşı tashihi karar caiz değildir.

Temyiz icra iflâs dairesinin ceza hükümlerine müteallik kararları aleyhine başmüddeiumumilikçe itiraz olunabilir.

Nakız kararı üzerine icra ve iflâs işlerinde 40 ncı maddenin birinci fıkrası hükmü cari olur.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden altmış gün sonra *Meriyet zamanı* muteberdir.

MADDE 3 — Bu kanun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur. *Kanunu icraya memur olanlar*

5 - I - 1940

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.	Da. V.
<i>Dr. R. Saydam</i>	<i>Fethi Okyar</i>	<i>N. Tınaz</i>	<i>Faik Öztrak</i>
Ha. V.	Mal. V.	Mf. V.	Na. V.
<i>Ş. Saracoğlu</i>	<i>F. Ağralı</i>	<i>Yücel</i>	<i>A. F. Cebesoy</i>
İk. V.	S. İ. M. V.	G. İ. V.	
<i>H. Çakır</i>	<i>Dr. H. Alataş</i>	<i>R. Karadeniz</i>	
Zr. V.	Mü. V.	Ti. V.	
<i>Muhlis Erkmen</i>	<i>A. Çetinkaya</i>	<i>N. Topcoğlu</i>	

ADLİYE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

*İcra ve iflâs kanununun bazı maddelerini değiştiren
kanun lâyihası*

BİRİNCİ MADDE — 2004 sayılı İcra ve iflâs kanununun: 4, 13, 15, 16, 21, 24, 25, 26, 31, 33, 36, 50, 60, 62, 64, 67, 68, 71, 76, 78, 80, 82, 83, 85, 89, 94, 97, 99, 101, 106, 109, 115, 116, 126, 129, 130, 133, 142, 143, 148, 149, 155, 156, 158, 170, 172, 206, 220, 223, 225, 228, 235, 259, 262, 264, 265, 269, 272, 274, 277, 278, 281, 288, 299, 301, 302, 337, 344, 346, 353, 363, 366 nci maddeleri aşağıda yazılı şekilde değiştirilmiştir:

Tedkik mercii

Madde 4 — İcra ve iflâs dairelerinin muamelelerine karşı yapılan şikâyetlerle itirazların tedkik mercii mahkeme reisi veya hâkimi ve bulunan yerlerde müstakil İcra hâkimleriyle muavinleri yahud kanun mucibince bu vazife kendilerine verilmiş olan hâkimlerdir.

İcra salâhiyetini haiz sulh mahkemelerinin muamelelerine karşı vukubulacak şikâyet ve itirazların tedkik mercii o mahkemenin hâkimidir.

*Teftiş, inzibati
tedbirler*

Madde 13 — Tedkik mercii vazifesini gören hâkimler icra ve iflâs dairelerini murakabe ederler. Bu daireler Cümhuriyet müddeiumumilerinin daimî murakabesi altında olup en az senede bir defa teftiş olunur. Bundan başka icra daireleri tefrik olunacak Adliye müfettişleri vasıtasile de devamlı olarak teftiş tâbi tutulur.

Görülecek hata veya kusurlardan dolayı İcra ve iflâs memur ve muavinleri hakkında Adliye vekâletince aşağıdaki inzibatî cezalardan her hangi biri tatbik olunur.

- 1 - Tevbih,
- 2 - Dörtte üçü geçmemek üzere aylıktan kesme,
- 3 - Altı ayı geçmemek üzere işten el çektirme,
- 4 - Azil.

Bunlardan tevbih ve aylıktan kesme cezalarına tedkik mercii vazifesini gören hâkim dahi karar verebilir. Bu karar aleyhine Adliye vekâleti memurun inzibat komisyonunda itiraz olunabilir.

Ancak hâkim sınıfından tayin olunan icra ve iflâs memurları hakkında Hâkimler kanunu hükümleri caridir.

Adlî takibler inzibatî cezalara mâni değildir.

Harçlar

Madde 15 — İcra ve iflâs harçlarını kanun tayin eder. Kanunda hilâfı yazılı değilse, bütün harç ve masraflar borçluya aid olup neticede ayrıca hüküm ve takibe hacet kalmaksızın tahsil olunur.

İcra takiblerinde, müzaheretî Adliye kararları takibe salâhiyetli icra tedkik mercii tarafından Hukuk usulî muhakemeleri kanununun 465 ve müteakib maddelerine tevfiқан ittihaz olunur.

Madde 16 — Kanununun hallini mahkemeye bıraktığı hususlar müstesna olmak üzere İera ve iflâs dairelerinin yaptığı muameleler hakkında kanuna muhalif olmasından veya hâdiseye uygun bulunmamasından dolayı tedkik merciine şikâyet olunabilir. Şikâyet bu muamelelerin öğrenildiği tarihten yedi gün içinde yapılır. (Hükûmetin teklifi aynen kabul edilmiştir.)

Bir hakkın yerine getirilmemesinden veya sebebsiz sürünmede bırakılmasından dolayı her zaman şikâyet olunabilir.

Madde 21 — İera dairelerince yapılacak tebliğler yazı ile olur.

Bu tebliğler alâkadarın muvafakatile ve makbuz mukabilinde doğrudan doğruya tevdi suretile de yapılabilir.

Madde 24 — Bir menkulün teslimine dair olan ilâm icra dairesine verilince icra memuru bir icra emri tebliği suretile borçluya yedi gün içinde o şeyin teslimini emreder.

İera emrinde : Alacaklı ve borçlunun ve varsa mümessillerinin isim ve şöhret ve ikametkâhları, hükmü veren mahkemenin ismi ve hükmolunan şeyin neden ibaret olduğu ve olbabdaki ilâmın tarih ve numarası ve tedkik merciinden veya Temyiz yahud iadei muhakeme yolile aid olduğu mahkemeden icranın geri bırakılması hakkında bir karar getirilmedikçe cebrî icraya devam olunacağı yazılır.

Borçlu, bu emri hiç tutmaz veya eksik bırakır ve hükmolunan menkul veya misli yedinde bulunursa elinden zorla alınıb alacaklıya verilir.

Yedinde bulunmazsa ilâmda yazılı değeri alınır. Vermezse ayrıca icra emri tebliğine hacet kalmaksızın haciz yolile tahsil olunur. Değeri ilâmda yazılı olmayıb da ihtilâflı bulunursa icra memuru tarafından takdir olunur.

Hükmolunan menkulün değeri pahası borsa veya ticaret odalarından, olmayan yerlerde icra memuru tarafından intihab olunacak ehli vukuftan sorulub alınacak cevaba göre tayin edilir.

Alâkadarların bu hususta tedkik merciine şikâyet hakları vardır. (Hükûmetin teklifi aynen kabul edilmiştir).

Madde 25 — Çocuk teslimine dair olan ilâm icra dairesine verilince icra memuru 24 ncü maddede yazılı şekilde bir icra emri tebliği suretile borçluya yedi gün içinde çocuğun teslimini emreder. Borçlu bu emri tutmazsa çocuk nerede bulunursa bulunsun ilâm hükmü zorla icra olunur.

Çocuk teslim edildikten sonra diğer taraf haklı bir sebep olmaksızın çocuğu tekrar alırsa ayrıca hükme hacet kalmadan zorla elinden alınıb öbür tarafa teslim olunur. (Hükûmetin teklifi aynen kabul edilmiştir).

Madde 26 — Bir gayrimenkul veya bir geminin tahliye ve teslimine dair olan ilâm icra dairesine verilince icra memuru 24 ncü maddede yazılı şekilde bir icra emri tebliği suretile borçluya yedi gün içinde hükmolunan şeyin teslimini emreder.

Şikâyet ve şartlar

İera tebliğleri

Menkul teslimi

Çocuk teslimi

Gayrimenkul tahliye ve teslimi:
1 - Borçlunun elinde ise

Borçlu gayrimenkulü veya gemiyi işgal etmekte iken bu emri tutmazsa ilâmın hükmü zorla icra olunur.

Alacaklıya teslim olunan gayrimenkule veya gemiye haklı bir sebeb olmaksızın tekrar giren borçlu ayrıca hükme hacet kalmadan zorla çıkarılır.

Bunların içinde bulunub da ilâmda dahil olmayan eşya çıkarılarak borçluya teslim ve hazır değilse vekiline veya ailesi halından veyahud müstahdemlerinden reşid bir kimseye tevdi olunur. Bunlardan da kimse bulunmazsa mezkûr eşya masrafı ileride borçluya ödetilmek üzere peşin olarak alacaklıdan alınıb emin bir yerde veya alacaklının yedinde hifzettirilir ve icra dairesinde hemen yapılacak tebliğât üzerine borçlu eşyanın bulunduğu mahalde ise beş ve değil ise otuz gün içinde eşyayı almakta veya masrafı ödemekten imtina eder yahud lüzum görülürse icra memuru tedkik merciiinin kararile bunları satıp tutarından masrafı ifa eder. Fazla kalırsa borçlunun namına sağlam bir bankaya yatırılır. (Hükûmetin teklifi aynen kabul edilmiştir.)

Irtifak haklarına mütedair ilâmlar

Madde 31 — Bir irtifak hakkının kaldırılmasına yahud öyle bir hakkın tahmiline mütedair ilâm İcra dairesine verilince icra memuru 24 nevi maddede yazılı şekilde yedi günlük bir icra emri gönderir. Borçlu muhalefet ederse ilâmın hükmü zorla icra olunur. (Hükûmetin teklifi aynen kabul edilmiştir.)

Madde 32 — Hükûmetin teklifi kabul edilmemiştir.

İcranın geri bırakılması

Madde 33 — Tedkik mercii, borçlunun istidası üzerine borcun itfa veya imhal edildiği resmî veya ikrar edilmiş bir vesika ile anlaşıldığı veya ilâm mürruru zamana uğradığı takdirde icranın geri bırakılmasını emreder. Bu hallerin haricinde tedkik merciiince icra geri bırakılamaz.

Tedkik mercii, geri bırakılma talebini reddettiği takdirde borçlu ancak nakid veya mercice kabul edilecek menkul rehin veya esham veya tahvilât veya gayrimenkul rehni yahud muteber bir banka kefaleti göstermek şartile temyiz yoluna gidebilir.

Borçlunun kâfi malı mahcuz ise ikinci fıkrada yazılı teğminatı göstermeğe lüzum yoktur.

72 nevi madde mucibince borçlu olmadığı parayı ödemek mecburiyetinde kalan borçlunun umumî hükümler dairesinde mahkemeye müracaat ederek paranın geriye verilmesini istemek hakkı mahfuzdur.

İcranın geri bırakılması için verilecek mühlet

Madde 36 — İlâmı temyiz eden borçlu hükümlenen para veya eşyanın resmî bir mevkie depozito edildiğini isbat eder yahud hükümlenen para veya eşya kıymetinde mercice kabul edilecek menkul rehin veya esham veya tahvilât veya gayrimenkul rehin veya muteber banka kefalet gösterirse veya borçlunun hükümlenen para ve eşyayı karşılayacak malı mahcuz ise icranın geri bırakılması için temyiz mahkemesinden karar alınmak üzere icra memuru tarafından kendisine münaşib bir mühlet verilir. Bu mühlet ancak zaruret halinde uzatılabilir.

Borçlu, Devlet veya muzaheretli adliyeye nail bir kimse ise yukarıdaki fıkrada yazılı teğminatın bulunduğunu isbata hacet kalmaksızın kendisine bu mühlet verilir.

Ücreti alâkadar tarafından verilirse Temyiz mahkemesi icranın geri bırakılması hakkındaki kararı icra dairesine telgrafla bildirir.

Nafaka hükümlerinde böyle bir mühlet verilemez.

Madde 37 — Hükûmetin teklifi kabul edilmemiştir.

Madde 50 — Para veya teğminat borcu için takib hususunda Hukuk U. Muhakemeleri kanununun salâhiyete dair hükümleri kıyas yolu ile tatbik olunur. Şu kadar ki, takibe esas olan akdin yapıldığı icra dairesi de takibe salâhiyetlidir.

Salâhiyet ve itirazları

Salâhiyet itirazı esas hakkındaki itirazla birlikte yapılır. Tedkik mercii tarafından önce salâhiyet meselesi tedkik ve katği surette karara raptolunur.

İki tedkik mercii arasında salâhiyet noktasından ihtilâf çıkarsa Hukuk usulü muhakemeleri kanununun 25 nci maddesi hükmü tatbik olunur. (Hükûmetin teklifi aynen kabul edilmiştir.)

Madde 60 — Takib talebi üzerine icra dairesi bir ödeme emri yazar.

1 - Ödeme emri ve mündericati

Emir :

1 - 58 nci madde mucibince takib talebine derci lâzımgelen kayıdleri,

2 - Borcun ve masrafların yedi gün içinde ödenmesi, borç teğminat itası mükellefiyeti ise teğminatın bu müddet zarfında gösterilmesi ihtarını,

3 - Borcun tamamına veya bir kısmına yahud alacaklının takibat icrası hakkına dair bir itirazı varsa yine bu yedi gün içinde bildirmesi ve bu müddet içinde 74 ncü madde mucibince mal beyanında bulunması ve bulunmazsa hapisle tazyik olunacağı ve hakikate muhalif beyanda bulunursa hapisle cezalandırılacağı ihtarını,

4 - Borç ödenmez veya itiraz olunmazsa cebrî icraya devam edileceği beyanını ihtiva eder.

Ödeme emri iki nüsha olarak tanzim kılınır. Bir nüshası borçluya diğeri alacaklıya verilir. İki nüsha bir birine uymadığı takdirde borçlunun ki, muteber addolunur.

Alacaklıya verilen nüsha hiç bir resim ve harca tâbi değildir.

Madde 62 — İtiraz etmek isteyen borçlu, itirazını, ödeme emrinin tebliği tarahinden yedi gün içinde istida ile veya şifahen icra dairesine bildirmeğe mecburdur.

İtiraz:

1 - Müddet ve şekli

Borcun bir kısmına itiraz eden borçlunun o kısmın cihet ve mikdarını açıkça göstermesi lâzımdır. Aksi takdirde itiraz edilmiş sayılır.

Borçlu isterse itirazda bulunduğu dair kendisine bir vesika verilir. Bu vesika hiç bir resim ve harca tâbi değildir.

3 - Alacaklıya ve-
rilecek nüsha

Madde 64 — İtiraz, alacaklıya mahsus ödeme emri nüshasına kaydedilir. İtiraz vaki olmazsa bu husus dahi işaret olunur. Bu nüsha itirazdan sonra veya itiraz müddetinin bitmesi üzerine alacaklıya verilir.

6 - İtirazın iptali
1 - Mahkemeye mü-
racaat suretile

Madde 67 — Takib talebine itiraz edilen alacaklı itirazın refi talebinde bulunmak istemezse hakkını almak için unumî hükümler dairesinde mahkemeye müracaat edebilir.

Borçlunun haksızlığına karar verilirse iki tarafın vaziyetine ve davanın ve hükmolunan şeyin tahammülüne göre yüzde ondan aşağı olmamak üzere alacaklı lehine münasib bir tazminat takdir olunur.

İtiraz eden veli, vasi veya mirası ise borçlu hakkında tazminat hükmolunması suiniyetin sübutuna bağlıdır. Alacaklı itirazı öğrendiği tarihten itibaren altı ay içinde refi talebinde bulunmazsa artık bir daha ilâmsız takib talebinde bulunamaz.

2 - İtirazın refi su-
retile

Madde 68 — Talebine itiraz edilen alacaklının takibi imzası ikrar veya noterlikçe tasdik edilen bir senede yahud resmî dairelerin veya salâhiyetli makamların salâhiyetleri dahilinde ve usulüne göre verdikleri makbuz veya vesikaya müstenid ise alacaklı itirazın refini isteyebilir.

Borçlu itirazını varid gösterecek hiç bir vesika göstermezse tedkik mercii itirazın refine karar verir.

İtiraz birinci fıkrada gösterilen sened veya makbuz yahud vesikaya müstenid ise itirazın refi talebi reddolunur.

Takib birinci fıkrada yazılan bir vesikaya müstenid değilse alacaklı itirazın muvakkaten refini isteyebilir. Borçlu borcu tanımaz veya imzasını inkâr ederse merci hâkimi iki tarafın verdikleri izahattan ve (bizzat veya ehli-vukuf marifetile) münker imzanın alacaklının medarı tatbik olarak ibraz edeceği imza ile yahud borçluya yazdıracağı yazılarla tatbik ve tedkikinden veya sair delâil ve karinelere imzanın borçluya aid olduğuna kanaat getirirse itirazın muvakkaten refine karar verir.

Borçlunun gösterdiği vesika altındaki imza alacaklı tarafından inkâr edilirse hâkim, dördüncü fıkrada yazılı usule tevfikan yaptığı tedkikat neticesinde imzanın alacaklıya aid olduğuna kanaat getirdiği takdirde alacaklının refi itiraz talebini reddeder.

İmza tatbikinde Hukuk usulü muhakemeleri kanununun ehli-vukufa aid hükümlerile 309 ncu maddesinin ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkraları ve 310, 311 ve 312 nci maddeleri hükümleri tatbik olunur.

Mercii kararile ta-
kibin, talik ve ip-
tali

Madde 71 — Borçlu borcun ana ve faizlerinin ve masraflarının itfa edildiğini yahud alacaklının kendisine bir mühlet verdiğini noterden tasdikli veya imzası ikrar edilmiş vesika ile isbat ederse takibin iptal yahud talikini her zaman tedkik merciiinden isteyebilir. (Hükûmetin teklifi aynen kabul edilmiştir.)

Madde 75 — Hükûmetin teklifi kabul deilmemiştir.

Madde 76 — Mal beyanında bulunmayan borçlu alacaklının talebi üzerine beyanda bulununcaya kadar icra memuru tarafından bir defaya mahsus olmak üzere hapsile tazyik olunur. Ancak bu hapis üç günü geçemez.

Hapis ile tazyik

Madde 78 — Ödeme emrindeki müddet geçtikten ve borçlu itiraz etmiş ise itirazı refolunduktan sonra mal beyanını beklemeksizin alacaklı haciz konmasını isteyebilir.

*Haciz
1 - Taleb müddeti*

Haciz istemek hakkı, ödeme emrinin tebliği tarihinden itibaren bir seneyi geçmekle düşer. İtiraz veya dava halinde, bunların vukuundan hükmün katgileşmesine kadar geçen zaman hesaba katılmaz.

Alacaklı isterse, haciz talebinin vukuuna dair bir vesika verilir. Bu vesika hiç bir harç ve resme tâbi değildir.

Haciz talebi kanunî müddet içinde yapılmaz veya geri alındıktan sonra bu müddet içinde yenilenmezse dosya muameleden kaldırılır.

Yeniden haciz istemek alacaklı tarafından vukubulan yenileme talebinin borçluya tebliğine mütevakkıftır. İlâma müstenid olmayan takiblerde yenileme talebi üzerine yeniden tahsil harcı alınır. Yenileme masraf ve harçları borçluya tahmil edilmez.

Madde 80 — İcra memuru haczi kendi yapabileceği gibi muavin veya kâtiblerinden birine de yaptırabilir.

Haciz yapan memurun salâhiyeti

Borçlu haciz sırasında malın bulunduğu yerde bulunmaz ve hemen bulundurulması mümkün olmazsa haciz, gıyabında yapılır.

Taleb vukuunda borçlu kilidli yerleri ve dolabları açmağa ve sair eşyayı göstermeğe mecburdur. Bu yerler icabında zorla açtırılır.

Haciz yapan memur, borçlunun üzerinde para, kıymetli evrak, altın veya gümüş veya diğer kıymetli şeyleri sakladığını ve bunları icra memuruna tevdi etmeyi reddettiğini görürse borçlunun şahsına karşı kuvvet istimal olunabilir.

Madde 82 — Aşağıdaki şeyler haczolunamaz:

Haczi caiz olmayan eşya ve alacaklar

1 - Devlet mallarile mahsus kanunlarında haczi caiz olmadığı gösterilen mallar.

2 - Borçlunun zati ve mesleki için lüzumlu elbise ve eşyasile borçlu ve ailesine lüzumu olan yatak takımları ve ibadete mahsus kitab ve eşyası.

3 - Vazgeçilmesi kabil olmayan mutbak takımı ve pek lüzumlu ev eşyası.

4 - Borçlu çiftçi ise kendisinin ve ailesinin maişetleri için zarurî olan arazi ve çift hayvanları ve nakil vasıtaları ve diğer teferrüatı ve ziraat aletleri, değilse, sanat ve meslekî için lüzumlu olan alât ve edevat ve kitabları ve arabacı, kayıkçı, hamal gibi küçük nakliye erbabının geçinmelerini teğmin eden nakil vasıtaları.

5 - Borçlu ve ailesinin idareleri için lüzumlu ise borçlunun

tercih edeceği bir süt veren mandası veya ineği ve yahud üç keçi veya koyunu ve bunların üç aylık yem ve yataklıkları.

6 - Borçlu ve ailesinin iki aylık yiyecek ve yatakları ve borçlu çiftçi ise ayrıca gelecek mahsul için lâzım olan tohumluğu.

Borçlu bağ, bahçe veya meyve veya sebze yetiştirici ise kendisinin ve ailesinin maişetleri için zarurî olan bağ, bahçe ve bu sanat için lüzumlu bulunan alât ve edevat.

7 - Geçimi hayvan yetiştirmeğe munhasır olan borçlunun kendisi ve ailesinin maişetleri için zarurî olan mikdarı ve bu hayvanların üç aylık yem ve yataklıkları.

8 - Borçlar kanununun 510 ncu maddesi mucibince haczolunmamak üzere tesis edilmiş olan kaydi hayatla iradlar.

9 - Memleketin ordu ve zabita hizmetlerinde malûl olanlara bağlanan tekaüd maaşları ile bu hizmetlerden birinin ifası sebebiyle ailelerine bağlanan maaşlar ve ordunun hava ve denizaltı mensublarına verilen uçuş ve daluş ikramiyeleri.

10 - Bir muavenet sandığı veya cemiyeti tarafından hastalık, zaruret ve ölüm gibi hallerde bağlanan maaşlar.

11 - Vücut veya sıhhat üzerine ika edilen zararlar için tazminat olarak mutazarrırın kendisine veya ailesine toptan veya irad şeklinde verilen veya verilmesi lâzım gelen paralar.

12 - Borçlunun haline münasib evi (ancak evin kıymeti fazla ise bedelinden haline münasib bir yer alınabilecek mikdarı borçluya bırakılmak üzere haczedilerek satılır). Mesken hacizlerinde ihale tarihine kadar şikâyet caizdir.

Kanunu medeninun 807 nci maddesi hükmü mahfuzdur.

2, 3, 4, 5 ve 7 numaralı fıkralardaki istisna borcun bu eşya bedelinden tevellüd etmemesi haline munhasırdır.

Kısmen haczi caiz olan çekler

Madde 83 — Maaşlar, tahsisat ve her nevi ücretler, intifa hakları ve hasılâtı, ilâma müstenid olmayan nafakalar, tekaüd maaşları, sigortalar veya tekaüd sandıkları tarafından tahsis edilen iradlar, borçlu ve ailesinin geçinmeleri için icra memurunca lüzumlu olarak takdir edilen mikdar tenzil edildikten sonra haczolunabilir.

Ancak haczolunacak mikdar bunların dörtte birinden aşağı olamaz.

Menkul ve gayri-menkulerin haczi

Madde 58 — Borçlunun kendi yedinde veya üçüncü şahısta olan menkul mallarile gayrimenkullerinden ve alacak ve haklarından alacaklının ana, faiz ve masraflar da dahil olmak üzere bütün alacaklarına yetecek mikdarı haczolunur.

Borçlu tarafından başkasının olduğu beyan veya üçüncü şahıs tarafından ihtiyaten haciz yahud istihkak iddia edilmiş bulunan malların haczi en sonraya bırakılır.

Ancak haczolunan gayrimenkul arttırmaya çıkarılmadan borçlu borcun itfasına yetecek menkul mal veya vadesi gelmiş sağlam alacak gösterirse gayrimenkul üzerinde haciz baki kalmak üzere önce gösterilen menkul veya alacakda haczolunur.

Şu kadar ki, bu suretle mahcuz kalan gayri menkulün ida-

re ve işletmesine ve hasuât ve menfaatlerine icra dairesi müdahale etmez.

Hasıyatı paraya çevirme masraflarını ve icabında muhafaza ve idare masraflarını tecavüz etmeyeceği muhakkak olan şeyler haczolunmaz.

Haczi koyan memur borçlu ile alacaklının menfaatlerini mümkün olduğu kadar telif etmekle mükelleftir.

(Hükûmetin teklifi aynen kabul edilmiştir.).

Madde 89 — Hâmiline aid olmayan yahud cirosu kabil senede müstenid bulunmayan alacak veya sair bir hak haczedilirse icra memuru borçlu olan hakikî veya hükmi üçüncü şahsa bundan böyle borcunu ancak icra dairesine ödeyebileceğini ve aşağıdaki fıkralar hükmünü bildirir.

2 - Alacaklar hakkında

Borçlunun alacağı veya üçüncü şahıstaki bir malı haczedilib de üçüncü şahıs borcu olmadığı veya malın yedinde bulunmadığı veya haczin tebliğinden evvel borç ödenmiş veya mal istihlâk edilmiş, yahud kusuru olmaksızın telef olmuş veya alacak borçluya veya emrettiği yere verilmiş olduğu gibi bir iddiada ise keyfiyeti, haczin kendisine tebliğinden yedi gün içinde icra dairesine yazılı veya şifahi beyanla bildirmeğe mecburdur. Bildirmediği halde mal yedinde ve borç zimmetinde mevcut sayılarak teslimi veya ödenmesi istenir.

Üçüncü şahıs kusuru olmaksızın bir mani sebeble müddeti içinde itiraz ve idiasını bildirmediği takdirde 65 nci madde hükmü cari olur. Her halde üçüncü şahsın umumî hükümler dairesinde borçluya karşı müraعات ve tazminat hakkı mahfuzdur.

Malın teslimi mümkün olmazsa alacaklı mahkemeye müraعاتla kıymetini ona ödetir.

Haciz istiyen kimse üçüncü şahıs tarafından verilen cevabın hilâfını tedkik merciinde isbatla ceza ve tazminat istemek hakkını haizdir.

Bu madde hükmü memuriyeti hasebile hakikata muhalif beyanda bulunan memurlar hakkında da tatbik olunur. (Hükûmetin teklifi aynen kabul edilmiştir.)

Madde 92 — Hükûmetin teklifi kabul edilmemiştir.

Madde 94 — Bir intifa hakkı veya taksim edilmemiş bir miras ya bir şirket yahud iştirâk halinde tasarruf edilen bir mal hissesi haczedilirse icra dairesi ikametgâhları malûm olan alâ-kadar üçüncü şahıslara haber verir.

Iştirâk halinde tasarruf edilen mallar

Borçlunun reddetmediği miras veya başka bir sebeble iktisab eyleyib henüz tapuya tescil ettirilmediği mülkiyet ve diğer aynı hakların borçlu namına tescili alacaklı tarafından istenebilir. Bu talep üzerine icra dairesi alacaklının bu muameleyi takib edebileceğini tapu dairesine ve icabında mahkemeye bildirir.

Bu hüküm, almağa hak kazandığı veya almakta bulunduğu tekaüd veya eytam maaşını istifa için icabeden yoklama mua-

melesini yaptırmayanlar hakkında, salâhiyetli makama bildirmek suretile tatbik olunur.

Alacaklının bu sebeble yapacağı kanunî masraflar ayrıca takib ve hükme hacet kalmaksızın dairece borçludan tahsil olunur.

2 - Üçüncü şahsın istihkak iddiası

Madde 97 — İstihkak iddiasına karşı alacaklı veya borçlu tarafından itiraz edilirse icra memuru dosyayı hemen icra merciine verir. Mercii dosya üzerine veya lüzumlu görürse alâkalı olanları davet ederek mürafaa ile yapacağı tedkikat neticesinde tahassul edecek hale göre takibin devamına veya talikine karar verir.

İstihkak davasının sırf satışı tehir etmek gayesile suiistimal edildiğini kabul etmek için ciddî sebebler bulunduğu takdirde merci takibin taliki talebini reddeder.

Takibin talikine karar verilirse, haksız çıktığı takdirde alacaklının muhtemel zararına karşı davacıdan kavi teğminat alınır.

Teğminatın cinsi ve mikdarı mevcud delillerin mahiyetine göre takdir olunur.

Takibin talikına dair verilen kararın temyizi kabildir. Takibin devamına dair verilen merci kararı temyiz olunamaz.

Üçüncü şahıs, merci kararının tefhim veya tebliğinden itibaren yedi gün içinde tedkik merciinde istihkak davası açmağa mecburdur. Bu müddet zarfında dava edilmediği takdirde üçüncü şahıs alacaklıya karşı iddiasından vazgeçmiş sayılır.

Kiralanan yerlerdeki hapis hakkına tâbi eşyaya müteallik istihkak davaları Borçlar kanununun 268 nci maddesinin birinci fıkrasında yazılı hükümlere muvafık olmadıkça talik emri verilemez.

Dava esnasında 106 nci maddedeki müddetler cereyan etmez.

Yukarıdaki hükümler dairesinde kendisine istihkak talebinde bulunmak imkânı verilmemiş olan üçüncü şahıs haczedilen şey hakkında veya satılıp da bedeli henüz alacaklıya verilmemişse bedeli hakkında tedkik merciinde istihkak davası açabilir. Bu halde davacının talebi üzerine merci hâkimi takibin talik edilib edilmemesi hakkında acele karar ittihazına ve takibin taliki hakkında ikinci fıkra hükmünü tatbika mecburdur. Diğer tarafı dinlemeksizin bu karar verilebilir.

İstihkak davası neticelenmeden mahez mal paraya çevrilmiş bulunursa merci hâkimi işbu bedelin muhakeme neticesine kadar mevkuft tutulması veya teğminat mukabilinde veya teğminatsız derhal alacaklıya vermek hususunda ayrıca karar verir.

İstihkak davası basit usulü muhakemeye tevfiakan rüyet olunur.

Mahez eşyaya müteallik olarak icra memuruna dermeyan edilen iddiada üçüncü şahıs ve borçlunun birleşmeleri alacaklıya müessir değildir. Üçüncü şahsın bu iddiasını isbat eylemesi lâzımdır. Ancak üçüncü şahsın mahez eşyanın kendisinin

mülkü veya kendisine merhun olduğu hakkındaki iddianın borçlu tarafından kabulü kendi aleyhlerinde delil teşkil eder. ve ileride bu ikrar hilâfına hiç bir iddiada bulunamazlar.

İstihkak davası üzerine takibin talikine karar verilip de neticede dava reddolunursa alacaklının alacağından bu dava dolayısıyla istifası geciken mikdarının yüzde onundan aşağı olmamak üzere davacıdan tazminat alınmasına hükmolunur.

Davanın reddi hakkındaki kararı temyiz eden istihkak davacısı icra dairesinden 36 nci maddeye göre mühlet isteyebilir.

İstihkak davası sabit olur ve birinci fıkra mucibince istihkak iddiasına karşı itiraz eden alacaklı veya borçlunun suiniyeti tahakkuk ederse haczolunan malın değer pahasının % 10 undan aşağı olmamak üzere itiraz edenden tazminat alınmasına asıl dava ile birlikte hükmolunur.

Koca aleyhinde yapılmış bir hacizde karı şahsî malları üzerindeki haklarını Kanunu medeninin 162 nci maddesi hükmüne tâbi olmaksızın kendisi takib edebilir.

İstihkak davasına karşı haczi yaptıran alacaklı bu kanunun 11 nci babı hükümlerine istinaden ve muvakkat veya katgi aciz vesikası ibrazına mecbur olmaksızın mütekabilen iptal davası açabilir. Dava ve mütekabil davada tarafların ikame edecekleri bileümle delilleri hâkim serbestçe takdir eder.

İstihkak davaları süratle ve diğer davalara takdimen rüyet ve intaç olunur.

Madde 99 — Hacedilen şey borçlunun elinde olmayıpta üzerinde mülkiyet veya rehin hakkı iddia eden üçüncü bir şahıs nezdinde bulunursa icra memuru o şahıs aleyhine tedkik merciine müracaat için alacaklıya yedi gün mühlet verir. Bu mühlet içinde merci hâkimliğine dava ikame edilmezse üçüncü şahsın iddiası kabul edilmiş sayılır.

B - Üçüncü şahsın zilyedliği

Madde 101 — Borçlunun eşi ve çocukları ve vasi veya kayyum olduğu şahıslar evlenme, velâyet veya vesayetten mütevellid alacaklar için önce icrası lâzımgelen takib merasimine lüzum olmaksızın ilk haciz üzerine satılan malın tutarı vezneye girinceye kadar aynı derecede hacze iştirak edebilirler. Şu kadar ki bu hak ancak haciz, vesayetin veya velâyetin veya evliliğin devamı esnasında veya zevalini takib eden sene içinde yapıldığı takdirde istimal olunabilir. Bir dava veya takibin devam ettiği müddet hesaba katılmaz. Borçlunun reşid çocukları Kanunu medeninin 321 nci maddesine müstenid alacaklarından dolayı önce icrası lâzımgelen takib merasimine hacet kalmaksızın her zaman aynı derecede hacze iştirak edebilirler. Sulh mahkemesi dahi küçükler, vesayet altında bulunanlar veya kendilerine kayyum tayin edilmiş olanlar namına aynı suretle hacze iştirak edebilirler.

Önce icrası lâzımgelen merasime lüzum olmaksızın iştirak

İcra dairesi iştirak talebelerini borçlu ve alacaklılara bildirir. Onlara, itiraz etmeleri için yedi günlük bir mühlet verir. İtiraz vukuunda iştirak talebinde bulunan kimsenin hacze iştiraki muvakkaten kabul olunur ve yedi gün içinde dava açması

lüzumu bildirilir. Bu müddet içinde dava açmazsa iştirak hakkı düşer. Bu dava seri muhakeme usulile görülür.

Nafaka ilâmına istinaden alacaklı önce takib merasiminin ierasına lüzum olmaksızın her zaman aynı derecede hacze iştirak edebilir. Suiniyet hali müstesnadır.

Taleb için müddetler

Madde 106 — Alacaklı, haczolunan mal menkul ise hacizden nihayet bir sene ve gayrimenkul ise nihayet iki sene içinde satılmasını isteyebilir.

Borçlunun üçüncü şahıslardaki alacağı menkul hükmündedir.

Satış tatili

Madde 109 — Satış bedeli, haklarında haciz katğıleşmiş olan alacakların mecmu mikdarına baliğ olursa satış tatil edilir.

Muvkkaten haczedilmiş olan mallarla ihtiyaten haczedilen mallar ancak 113 ncü maddenin son fıkrasında yazılı hallerde satılabilir.

Madde 110 — Hükûmetin teklifi kabul edilmemiştir.

Madde 111 — Hükûmetin teklifi kabul edilmemiştir.

İhalenin yapılması ve geri bırakılması

Madde 115 — Satılığa çıkarılan mal üç defa bağırıldıktan sonra en çok arttırana ihale edilir. Şu kadar ki, arttırma bedelinin malın tahmin edilen kıymetinin % 75 ini bulması ve satış isteyen alacağına rüçhanı olan diğer alacaklar o malla teğmin edilmişse bu suretle rüçhanı olan alacakların mecmuundan fazla olması ve bundan başka paraya çevirme ve paraların paylaşılması masraflarının tecaviüz etmesi şarttır.

Arttırma bu mikdara baliğ olmazsa satış icra memuru tarafından geri bırakılır. ve arttırılar taahhüdlerinden kurtulur. (Hükûmetin teklifi aynen kabul edilmiştir.).

İkinci arttırma

Madde 116 — İkinci arttırma ilk arttırmayı takib eden beş gün içinde yapılır. Bu halde dahi 114 ncü madde hükmü tatbik olunur.

İkinci arttırmada mal en çok arttırının üstünde bırakılır. Şu kadar ki, arttırma bedeli, satış isteyen alacağına rüçhanı olan diğer alacaklar o malla teğmin edilmişse bu suretle rüçhanı olan alacakların mecmuundan fazla olmak ve bundan başka paraya çevirme ve paraların paylaşılması masraflarını tecaviüz etmek şarttır.

Böyle fazla bir bedelle alıcı çıkmazsa satış bedeli düşer.

Arttırmanın ilânı ve alâkadarlara ihtar

MADDE 126 — Arttırma satıştan en az yirmi gün evvel ilân olunur.

İlânda :

1 - Satışın yapılacağı yer, gün ve saat;

2 - Arttırma şartnamesinin hangi tarihten itibaren herkes tarafından görülebileceği,

3 - Tayin edilen zamanda arttırma bedeli gayrimenkulün muhammen kıymetinin % 75 ini bulmadığı takdirde en çok arttırının taahhüdü baki kalmak üzere arttırmanın on gün daha temdid edilmiş olacağı ve onuncu günü aynı snaatte gayrimen-

kulün en çok arttırana ihale edileceği,

4 - İpotek sahibi alacaklılarla diğer alakadarların gayrimenkul üzerindeki haklarını hususile faiz ve masrafa dair olan iddialarını evrakı müsbitelerile on beş gün içinde icra dairesine bildirmeleri yazılır. Aksi halde hakları tapu sicillerile sabit olmadıkça satış bedelinin paylaşmasından hariç kalacakları da ilâve edilir.

Bu ihtar irtifak hakkı sahiblerine de yapılır.

114 ncü maddenin ikinci fıkrası hükmü gayrimenkulün satış ilânı hakkında da caridir.

Madde 129 — Gayrimenkul üç defa bağrıdıktan sonra en çok arttırana ihale edilir. Şu kadar ki arttırma bedeli gayrimenkul için tahmin edilmiş olan kıymetin en az yüzde yetmiş beşini bulmak ve satış istiyenin alacağına rüçhanı olan diğer alacaklılar o gayrimenkul ile teğmin edilmişse bu suretle rüçhanı olan alacakların mecmuundan fazla olmak ve bundan başka paraya çevirme ve paylaşırına masraflarını tecavüz etmek şarttır.

Şayed yukarıdaki fıkrada yazılı miktar elde edilmemişse gayrimenkul en çok arttırmanın taahhüdü baki kalmak üzere arttırma ilânında gösterilen müddet sonunda en çok arttırana ihale edilir. Şu kadar ki arttırma bedeli satış isteyen alacağına rüçhanı olan alacakların mecmuundan fazla olmak ve bundan başka paraya çevirme ve paylaşırına masraflarını tecavüz etmek lâzımdır. Böyle fazla bir bedelle alıcı çıkmazsa satış talebi düşer.

Madde 130 — Satış bedeli peşin ödenir. Ancak icra memuru alıcıya yirmi günü geçmemek üzere bir mühlet verebilir. (Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir).

Madde 133 — Gayri menkul kendisine ihale olunan kimse derhal veya verilen mühlet içinde parayı vermezse ihale kararı feshedilir ve kendisinden evvel en yüksek teklifte bulunan kimse arzemiş olduğu bedelle almağa razı olursa ona ihale edilir. O da razı olmaz veya bulunamazsa icra dairesince hemen yedi gün müddetle arttırmğa çıkarılır. Bu arttırmayı alâkadarlara tebliğ hacet olmayıp yalnız ilânla iktifa olunur ve en çok arttırana ihale edilir.

Her iki halde kendisine birinci defa ihale edilen kimse iki ihale arasındaki farktan ve diğer zararlardan mesuldür.

İhale farkı ve geçen günlerin faizi ayrıca bir hükme hacet kalmaksızın dairece tahsil olunur. Faiz yüzde beşten hesab olunur.

Madde 142 — Cedvel suretinin tebliğinden yedi gün içinde her alacaklı takibin icra edildiği mahal mahkemesinde alâkadarlar aleyhine dava etmek suretile cedvel mündericatına itiraz edebilir.

Dava basit muhakeme usulile görülür.

İtiraz alacağın esas ve miktarına taallük etmeyib yalnız sıraya dairse şikâyet yolile tedkik merciine arz olunur.

Ihale

Ödeme usulü

Ihalenin feshi ve farkının tahsili

Cedvele itiraz

**Borç ödemededen
aciz vesikası**

Madde 143 — Alacaklı alacağının tamamını alamamışsa kalan mikdar için kendisine bir aciz vesikası verilir. Bu vesika hiç bir harç ve resme tâbi değildir.

Bu vesika ile 105 nci maddedeki vesika boreun ikrarını mu-tazammın sened mahiyetinde olup alacaklıya 277 nei maddede yazılı hakları verir.

Alacaklı aciz vesikasını aldığı tarihten bir sene içinde ta-kibe teşebbüs ederse yeniden ödeme emri tebliğine lüzum yoktur.

Aciz vesikasında yazılı alacak mikdarı için faiz istenemez.

Kefiller, müşterek borçlular ve borcu tekeffül edenler bu mikdar için vermeğe mecbur oldukları faizlerden dolayı borç-luya rücu edemezler.

Bu borç borçluya karşı mururu zamana tâbi değildir. Fa-kat borçlunun mirasçuları, mirası kabullerinden bir sene içinde alacaklı hakkını aramamışsa, mururu zaman iddia edebilirler.

**Paraya çevirme
müddeti**

Madde 148 — Alacaklı menkul rehin satışını ödeme emrinin tebliğinden sonra nihayet bir sene içinde ve gayri menkul re-hin satışını da aynı tarihten sonra nihayet iki sene içinde istiyebilir.

Satış yukarıdaki fıkrada gösterilen müddetler içinde talep olunmaz veya talep geri alınıp da bu müddetler içinde yenilenmezse takib düşer.

İtiraz vukuunda davanın açılmasından hüküm katğileşin-ceye kadar geçen müddet hesaba katılmaz. (Hükûmetin teklifi aynen kabul edilmiştir.)

**Paraya çevirme
usulü**

Madde 149 — Satılması talep edilen rehin hakkında 87 nei madde ile 92 nei maddenin ikineci fıkrası ve 93, 96 ve 97 nei maddelerin hükümleri kıyas yolile tatbik olunur. (Hükûmetin teklifi aynen kabul edilmiştir.)

**Ödeme emri ve
münderecatı**

Madde 155 — Borçlu iflâs yolile takibe tâbi şahıslardan olup da alacaklı isterse ödeme emrine yedi gün içinde borç ödenmediği takdirde alacaklının mahkemeye müracaatla iflâs talebinde bulunabileceği ve borçlunun egrek borcu olmadığını ve gerek kendisinin iflâsa tâbi kimselerden bulunmadığına dair itirazı varsa bu müddet içinde istida ile iera dairesine bildir-mesi lüzumu ve konkordato teklif edebileceği ilâve olunur.

**Iflâs talebi ve
müddeti**

Madde 156 — Ödeme emrindeki müddet içinde borçlu tara-fından itiraz olunmamışsa alacaklı bir istida ile Ticaret mah-kemesinde iflâs kararı istiyebilir.

Bu istidaya borçlunun ödeme emrine itiraz etmediğini mübey-yin ödeme emri nüshasının raptedilmesi lâzımdır.

Borçlu ödeme emrine itiraz etmişse takib durur ve alacaklı bu itirazın refile beraber borçlunun iflâsına karar verilmesini bir istida ile ticaret mahkemesinden istiyebilir.

Iflâs istemek hakkı ödeme emrinin tebliği tarihinden bir sene sonra düşer. (Hükûmetin teklifi aynen kabul edilmiştir.)

Madde 158 — Alacaklının iflâs talebi üzerine ticaret mahkemesi icra dosyasını celbederek ve seri usulü mahkemeye göre duruşma yaparak gerek iflâs talebini gerek itiraz ve defileri umumî hükümler dairesinde tedkik ve intaç eder. Şu kadar ki, borçlunun itiraz ve defileri varid görülmezse mahkeme yedi gün içinde borcun ifa veya o mikdar meblağın mahkeme veznesine depo edilmesini borçluya emreder. Borçlu imtina ederse iflâsına karar verilir. (Hükûmetin teklifi aynen kabul edilmiştir.)

Muhakeme usulü

Madde 170 — İcra dairesi 60, 64 nci maddeler mucibince alacaklıya ödeme emrinin bir nüshasını verir.

Alacaklıya verilecek ödeme emri

Madde 172 — Haciz isteyeceğini bildirmiş olan atacaklı itirazın refi hakkındaki talebini icra dairesine bildirir. Daire bu talep üzerine dosyayı tedkik merciine gönderir. Tedkik merciince on sekizinci madde hükmü tatbik olunur.

Haciz istenen talikte itiraz

63 nci madde ile 65 nci maddeden 72 nci maddeye kadar olan hükümler bu halde de caridir. (Hükûmetin teklifi aynen kabul edilmiştir.)

Madde 177 — Hükûmetin teklifi kabul edilmemiştir.

Madde 206 — Alacakları rehinli olan alacaklıların satış tutarı üzerinden, gümrük resmi ve akar vergisi gibi Devlet tekliflerinde muayyen eşya ve akardan alınması lâzımgelen resim ve vergi o akar veya eşya bedelinden istifa olunduktan sonra rüçhan hakları vardır.

Adi ve rehinli alacakların sırası

Bir alacaklı birden ziyade rehinle teğmin edilmiş ise satış tutarı boreca mahsub edilirken her rehinin idare ve satış masrafı ve bu rehinlerden bir kısmı ile teğmin edilmiş başka alacaklar da varsa bunlar nazara alınıp paylaştırmada lâzım gelen tenasübe riayet edilir.

Alacakları gayrimenkul rehnile teğmin edilmiş olan alacaklıların sırası ve bu teğminatın faiz ve teferrüatına şümulü Kanununun medeninin gayrimenkul rehnine müteallik hükümlerine göre tayin olunur.

Teğminatlı olubda rehinle kapatılmamış olan veya teğminatsız bulunan alacaklar masa mallarının satış tutarından aşağıdaki sıra ile verilmek üzere kaydolunur.

Birinci sıra

A - İflâsın açılmasından bir evvelki sene için hizmetçi ücretleri;

B - İflâsın açılmasından evvelki altı ay için yazıhanenin memur, kâtib ve müstahdemlerle müessesede daimî çalışan memur ve müstahdemlerin ücretleri;

C - İflâsın açılmasından evvelki altı ay için gündelik veya parça üzerine çalışan fabrika işçileriyle sair işçilerin ücretleri;

D - Cenaze masrafları;

E - İlâma müstenid ve paylaştırmaya kadar işliyecek karı koca ve çocuk nafakaları.

İkinci sıra

A - Vesayet ve velâyet hasebile malları borçlunun idaresine bırakılan kimselerin bu yüzden alacakları;

Ancak bu alacaklar iflâs, vesayet veya velâyeti devam ettiği müddet yahud bunların bitmesini takib eden sene içinde açılırsa imtiyazlı olarak kabul olunur. Bir davanın veya takibin devam eylediği müddet hesaba katılmaz. Borçlunun vesayet dairesi azası sıfatile mesuliyetinden doğan alacaklar vesayetten doğan alacaklar gibidir.

(K. M. 409, 413). Yalnız yukarıda zikrolunan müddetle tahdid, burada cari değildir.

B - Patronların amele sandıklarına olan borçları.

Üçüncü sıra

İflâsın açılmasından bir evvelki sene için Hükûmet tarafından ruhsatnameli doktor, eczacı ve ebelerin alacakları ve borçlu ile ailesi efradının tedavi ve bakım masrafları.

Dördüncü sıra

Müflisin karısının mal birliği veya mal ortaklığındaki mevcut olmayan şahsî mallarından dolayı alacağının nısfı, karının istirdad hakkını kullanarak geri aldığı ve şahsî malları hakkında haiz olduğu teğminatını tasfiyesile elde ettiği mikdar tenzil edildikten sonra mümtazdır.

Beşinci sıra

Devlet Hazinesinden doğrudan doğruya veya bilvasıta tahsil olunan vergi ile Devlet tekliflerinden olan mütenevvi resimler.

Altıncı sıra

Karının şahsî mallarının mümtaz olmayan kısmı da dahil olmak üzere sair bütün alacakları.

*Reddedilen miras-
larda alacaklıları
davet*

Madde 220 — Reddedilen bir mirasın tasfiyesi lâzım geldikte miras hükümleri mucibince evvelce alacaklılar davet edilmiş ise yukarıdaki maddeye göre kayid müddeti on güne indirilir. Evvelce alacaklarını kayid ettirenler için yeniden müracaata lüzum yoktur. (Hükûmetin teklifi aynen kabul edilmiştir.)

*İflâs idaresi ve if-
lâs dairesinin va-
zifeleri*

Madde 223 — Toplanan alacaklılar, lâzım gelen bilgi ve tecrübeyi haiz Türk vatandaşlarından intihab edecekleri bir veya bir kaç şahıstan bir iflâs idaresi teşkil ve tasfiyeyi buna havale eylerler. Bu idare iflâs dairesinin murakabesi altındadır.

Bu halde iflâs dairesi şu vazifelerle mükelleftir:

1 - Alacaklılar toplantısının kararlarına; alacaklıların menfaatine uygun görmediği bütün tedbirlere ve hususile idarece kabul edilen alacaklar ile istihkak iddialarının kabulüne dair olan kararların kanuna ve hâdiseye uygun görmediklerine karşı

yedi gün içinde tedkik merciine müracaatla itiraz etmek.

2 - İflâsı idare edenlerin ücretleriyle masrafları da dahil olmak üzere hesap puslalarını merciin tasdikine arz etmek.

Madde 225 — Alacaklılar toplanmasının kararlarından dolayı her alacaklı tarafından yedi gün içinde tedkik merciine şikâyet olunabilir. Mercii iflâs dairesinin mütaleasını aldıktan ve icabında şikâyet edeni ve dinlenmelerini istiyen alacaklıları da dinledikten sonra kısa bir zamanda kararını verir (Hükûmetin teklifi aynen kabul edilmiştir.)

*Kararlar aleyhine
müracaat*

Madde 228 — Üçüncü şahıslar tarafından istihkak iddiasında bulunan eşyanın kendilerine verilip verilmeyeceğini iflâs dairesinin muvafakatile iflâs idaresi kararlaştırır.

*Üçüncü şahısların
istihkak iddiaları*

İdare istihkak iddiasını reddederse davanın açılması için yedi gün mühlet tayin ve tebliğ eder. Bu mühleti geçiren üçüncü şahıs masaya karşı istihkak iddiasından vazgeçmiş sayılır.

Mahkeme icabında istihkak davacısından masanın muhtemel zararına karşı teğminat istiyebilir. (Hükûmetin teklifi aynen kabul edilmiştir.)

Madde 235 — Sıra cedveline itiraz edenler cedvelin verilmesinin ilânından yedi gün içinde iflâsa karar veren mahkemeye müracaata mecburdur.

Sıra cedveline itiraz ve neticeleri

İtiraz eden, talebinin haksız olarak red veya tenzil edildiğini yahud istediği sıraya kaydedilmediğini iddia ederse dava masaya karşı açılır. Muteriz başkasının kabul edilen alacağına itiraz eyliyorsa davasını o alacaklı aleyhine açar.

Bir alacağın terkin hakkında açılan dava kazanılırsa bu alacağa tahsis edilen hisse dava masrafları da dahil olduğu halde sıraya bakılmaksızın alacağı nisbetinde itiraz edene verilir ve artanı da diğer alacaklılara sıra cedveline göre dağıtılır. Dava seri muhakeme usulü ile görülür.

Ancak itiraz alacağın esas veya mikdarına taallük etmeyib yalnız sıraya dair ise şikâyet yolile tedkik merciine arz olunur.

Madde 259 — İhtiyatî haciz istiyen alacaklı hacizde haksız çıktığı takdirde borçlunun ve üçüncü şahsın bu yüzden uğrayacakları bütün zararlardan mesul ve Hukuk usulü muhakemeleri kanununun 96 ncı maddesinde yazılı teğminatı vermeğe mecburdur.

*İhtiyatî hacizde
teminat*

Ancak alacak bir ilâma müstenid ise teğminat aranmaz.

Alacak ilân mahiyetinde bir vesikaya müstenid ise mahkeme teğminata lüzum olub olmadığını takdir eder.

Tazminat davası ihtiyatî haczi koyan mahkemede dahi görülür. (Hükûmetin teklifi aynen kabul edilmiştir.)

Madde 262 — Haczi icra eden memur bir zabıt varakası tutar. Bunda haczolunan şeyler ve kıymetleri gösterilir. Ve derhal icra dairesine verilir.

Zabıt tutma ve haciz zabıt varakasının tebliği

İcra dairesi ihtiyatî haciz zabıt varakasının bir suretini üç gün içinde alacaklı ve borçluya ve icabında üçüncü şahsa tebliğ eder.

İhtiyatî haczi tamamlayan merasim

Madde 264 — Dava açılmadan veya icra takibine başlanmadan evvel ihtiyatî haciz yaptırmış olan alacaklı zabıt varakasının kendisine tebliğinden yedi gün içinde ya takib talebinde bulunmağa veya dava açmağa mecburdur.

Borçlu itiraz ederse alacaklıya itirazı hemen tebliğ olunur. Alacaklı tebliğ tarihinden yedi gün içinde tedkik merciinden itirazın refi istemeğe yahud dava açmağa mecburdur. Tedkik merci itirazın refi talebini reddederse alacaklının karar tarihinden yedi gün içinde dava açması lâzımdır.

İhtiyatî haciz, alacak davasının mahkemede görüldüğü sırada konulmuş ise esas hakkında verilecek hükmün sulh mahkemelerinde tefhim ve asliye mahkemelerinde tebliğinden itibaren bir ay içinde alacaklı takib talebinde bulunmağa mecburdur.

Alacaklı bu müddetleri geçirir veya davasından yahud takib talebinden vaz geçerse veya davası yahud takib talebi, kanunî müddetlerin geçmesiyle düşerse veya davasında haksız çıkarsa ihtiyatî haciz hükümsüz kalır ve alâkadarlar isterse lâzım-gelenlere bildirirler.

İhtiyatî haciz sebebine itiraz ve müddeti

Madde 265 — İhtiyatî haciz kararı temyiz edilemez.

Ancak kendisi dinlemeden (257) ne maddenin ikinci fıkrasına tevfikan verilen ihtiyatî haczin istinad ettiği sebepleri borçlu kabul etmezse haciz zabıt varakasının tebliği tarihinden yedi gün içinde mahkemeye müracaat eder.

Mahkeme sebepler üzerinde tedkikat yaparak itirazı kabul veya reddeder.

İtiraz kabul edilirse haciz kalkar.

(Hükûmetin teklifi aynen kabul edilmiştir.).

Adi kira ve hasılât kiralari için ödeme emri ve itiraz müddeti

Madde 269 — Takib adi kiralara veya hasılât kiralalarına mütedair olubda alacaklı da talep ederse ödeme emri, borçlar kanununun 260 ve 288 ne maddelerinde yazılı ihtarı ve kanunî müddet geçtikten sonra tedkik merciinden borçlunun kiralanan şeyden çıkarılması istenebileceği tebliğini ihtiva eder.

Borçlar kanununun 260 ne maddesinin kiralayana altı günlük mühletin hitamında akdi feshe müsaade ettiği hallerde itiraz müddeti üç gündür.

Mukavelename ile kiralanan gayrimenkullerin tahliyesi 1 - Tahliye emri ve münderecatı

Madde 272 — Mukavelename ile kiralanan bir gayrimenkulün müddeti bittikten bir ay içinde mukavelenin icra dairesine ibrazı ile tahliyesi istenebilir.

Bunun üzere icra memuru bir tahliye emri tebliği suretile gayrimenkulün on beş gün içinde tahliye ve teslimini emreder.

Tahliye emrinde;

Kiralayanın ve kiracının ve varsa mümessillerinin isim, şöret ve ikametgâhları ve mukavele tarihi ve kiranın yenilendiğine veya uzatıldığına dair bir itirazı varsa yedi gün içinde daireye müracaatla beyan etmez ve itirazda bulunmaz veya kendiliğinden tahliye etmezse zorla çıkarılacağı yazılır.

(Hükûmetin teklifi aynen kabul edilmiştir.).

Madde 274 — İtiraz etmek isteyen kiracı itirazını tahliye emrinin tebliğinden itibaren yedi gün içinde istida ile veya şifahi icra deiresine bildirir.

Bu suretle yapılan itiraz tahliye takibini durdurur.

63, 64 ve 65 nci maddeler hükmü tahliye takiblerinde de cavidir. (Hükûmetin teklifi aynen kabul edilmiştir.)

Madde 277 — İptal davasından maksad (278, 279 ve 280) nci maddelerde yazılı tasarrufların butlanına hükmettirmektir. Bu davayı aşağıdaki şahıslar açabilirler.

1 - Elinde muvkkat yahud katği aciz vesikası bulunan her alacaklı;

2 - İflâs idaresi yahud 245 nci madde ve 255 nci maddenin 3 ncü fıkrasında yazılı hallerde alacaklıların kendileri.

Madde 278 — Mutad hediyeler müstesna olmak üzere hacizden veya haczedilecek mal bulunmaması sebeble acizden yahud iflâsın açılmasından haczin veya aciz vesikası verilmesinin sebebi olan yahud masaya kabul olunan alacaklardan en eskisinin tassis edilmiş olduğu tarihe kadar geriye doğru olan müddet içinde yapılan bütün bağışlamalar ve ıvazsız tasarruflar bittir.

Ancak, bu müddet haciz veya aciz yahud iflâstan evvelki iki seneyi geçemez.

Aşağıdaki tasarruflar bağışlama gibidir:

1 - Ana, baba ile evlâd ve karı koca arasında yapılan ıvazlı tasarruflar;

2 - Kendi verdiğinin akdin yapıldığı sıradaki değerine göre borçlunun ıvaz olarak pek aşağı bir fiat kabul ettiği akidler;

3 - Borçlunun kendisine yahud üçüncü bir şahıs menfaatine kaydi hayat şartları ile irad ve intifa hakkı tesis ettiği akidler. (Hükûmetin teklifi aynen kabul edilmiştir.)

Madde 281 — Mahkeme 278, 279 ve 280 nci maddelerdeki hususlardan doğan ihtilâfları seri usulü muhakeme ile görüb hükme bağlar. Mahkeme bu maddelere müteallik ihtilâfları ahval ve şeraiti nazarı itibare alarak serbestçe takdir ve halleder. (Hükûmetin teklifi aynen kabul edilmiştir.)

Madde 284 — Hükûmetin teklifi kabul edilmemiştir.

Madde 288 — Tedkik merciince mühlet ilân olunur ve icra dairesile tapu idaresine bildirilir. Borçlu tüccardan ise ticaret sicil memurluğuna ve Deniz ticareti ile meşgul ise liman idaresine de haber verilir.

Konkordato talebi üzerine verilecek mühlet kararına ilân tarihinden itibaren yedi gün içinde her alacaklı istida ile itiraz edebilir.

Tedkik merci bu itirazların hepsini tarafları dinliyerek bir kararla halleder. İtiraz ve temyiz mühletin cereyanını durdurmaz. (Hükûmetin teklifi aynen kabul edilmiştir.)

İtiraz

1 - Müddet ve şekli

İptal davası ve davacılar

ıvazsız tasarrufların butlanı

Butlan davalarında muhakeme usulü

Mühletin ilânı

Temyize müracaat

Madde 299 — Konkordato hakkında verilen hüküm tefhiminden yedi gün içinde borçlu ve itiraz eden her alacaklı tarafından temyiz olunabilir. (Hükûmetin teklifi aynen kabul edilmiştir.)

Konkordatonun reddinden sonra iflâs

Madde 301 — Konkordato tasdik olunmaz yahud mühlet kaldırılırsa alacaklılardan birinin yedi gün içinde vukubulacak talebile iflâs yolu ile takibe tâbi olan borçlunun derhal iflâsına karar verilir. (Hükûmetin teklifi aynen kabul edilmiştir.)

İtirazlı alacaklar hakkında dava

Madde 302 — Mahkeme konkordatonun tasdiki kararında alacakları itiraza uğramış olan alacaklılara, dava etmek için yedi günlük bir mühlet tayin eder. Bu mühlet içinde dava etmeyenlerin hakları düşer. (Hükûmetin teklifi aynen kabul edilmiştir.)

Mal beyanı için gelmeyenlerin ve beyanatta bulunmayanların ve istenen malı teslim etmeyenlerin cezası

Madde 337 — Müddeti içinde beyanda bulunmak üzere mazereti olmaksızın icra dairesine gelmeyen veya yazı ile beyanda bulunmayan borçlular bu yüzden zarar gören alacaklının icra dairesine dahi beyan edebileceği şikâyet üzerine tedkik mercii tarafından bir aya kadar hafif hapis veya beş liradan iki yüz liraya kadar hafif para cezası ile mahkûm edilir.

(162, 209, 216) nei maddeler hükümlerine muhalefet eden müflis hakkında da iflâs idaresinin vereceği müzekkere üzerine tedkik mercii tarafından aynı ceza hükmolunur.

Nafaka hükmünü ifa etmeyenlerin cezası

Madde 344 — Nafaka vermeğe mahkûm olub da ilâmda gösterilen ödeme şartlarına riayet etmeyen borçlu, alacaklının şikâyeti üzerine tedkik merciiince tarafların hal ve vaziyetlerine göre üç günden üç aya kadar hafif hapse mahkûm edilir. Cezanın infazından sonra işliyecek nafaka hakkında aynı hüküm cereyan eder.

Ancak borçlu nafakanın kaldırılması veya azaltılması hakkında dava açmış ve borçlunun dermeyan ettiği sebebler tedkik merciiince cezanın tehiri talebini kabul ettirecek mahiyette bulunmuş olursa bu madde hükmünün tatbiki muhakeme neticesine bırakılabilir.

Davaların birleştirilmemesi

Madde 346 — Tedkik merciiinin salâhiyetine giren ceza davaları diğer mahkemelere aid olan davalarla birleştirilemez.

Ancak katgileşen cezalar infaz sırasında içtima kaidelerine göre birleştirilir.

Temyiz

Madde 353 — Tedkik merciiinin kararı tefhim veya tebliği tarihinden yedi gün içinde maznun ve şikâyetçi ve Cümhuriyet müddeiumumisi tarafından temyiz olunabilir. Bu tebliğin maznunun zatine yapılması şarttır.

Temyiz, istida veya tedkik merciiine zaptettirilecek şifahî beyanla olur. Depo ve lâyiha aranmaz. İstida veya beyan üzerine evrak hemen Temyiz mahkemesine gönderilir. (Hükûmetin teklifi aynen kabul edilmiştir.)

Temyiz ve son maddeler

Madde 363 — Tedkik merciinin vereceği kararlardan:

1 - İlâmın icrasının geri bırakılması hakkında vukubulan talebin kabul veya reddine ve ilâmın sureti infazına,

2 - Salâhiyetsizliğe,

3 - Ödeme veya tahliye emirlerine karşı vaki itirazların ve takibin iptali veya taliki talebinin red veya kabulüne,

4 - Gerek bu kanuna gerek diğer kanun hükümlerine istinatla bir malın haczi caiz olup olmadığına,

5 - Maaş veya ücretlerin haczinde mikdara veya bunun tezyid veya tenzili taleplerine,

6 - Üçüncü şahıslardaki mal veya alacağın haczinden doğan ihtilâflara,

7 - İstihkak davalarına,

8 - İştirak taleplerinin red veya kabulüne,

9 - Gayri menkul malların ihale kararlarının feshine veya fesih talebinin reddine,

10 - Sıraya taallük eden itirazın red veya kabulüne,

11 - İhtiyatî tedbir veya ihtiyatî haciz kararlarının kalkıp kalkmadığına,

12 - Konkordato talebi üzerine verilecek mühlete karşı alacaklılar tarafından vukubulan itirazla konkordato talebinin muvafık olup olmadığına ve mühletin kaldırılmasına dair olan talebin kabul veya reddine,

13 - Fevkalâde mühlet talebinin red veya kabulüne,

14 - Fevkalâde mühletin uzatılması talebinin red veya kabulüne,

15 - 356 nci madde mucibince maaş ve mallardan tazmin suretile yapılacak tahsilât hakkında vukubulan şikâyetlerin red veya kabulüne,

16 - Yediyeminden tazminat hakkındaki taleplerin red veya kabulüne müteallik kararlar tebliğ tarihinden itibaren on gün içinde temyiz edilebilir. Bunun haricindeki merci kararları katgidir.

İcra kararlarının, muameleleri uzatmak gibi suiniyetle temyiz edildiği anlaşılırsa Hukuk usulü muhakemeleri kanununun 422 nci maddesi hükmü tatbik olunur.

Temyizi kabil olmayan bir kararı suiniyetle temyiz edenler hakkında dahi bu fıkra hükmü caridir.

Madde 364 — Hükûmetin teklifi kabul edilmemiştir.

Madde 366 — Tedkikat, temyiz edilen karara hasredilir ve on beş gün içinde karara bağlanır.

Alâkadarlardan biri ister ve ücretini verir yahud gönderirse kararın hülâsası telgrafla mahalline bildirilir.

Temyiz icra ve iflâs dairesinin kararlarına karşı tedkik mercileri ısrar edemezler. Tashihi karar caizdir.

Ticaret mahkemeleri yalnız iflâsa ve konkordato talebinin kabul veya reddine dair kararlarda ısrar edebilirler. Temyiz icra

Temyizi kabil kararlar suiniyetle temyiz halinde olunacak muamele

Temyiz kararları

ve iflâs dairesinin ceza hükümlerine müteallik kararları aleyhine Başmüddeiumumilikçe itiraz olunabilir.

Nakız kararı üzerine icra ve iflâs işlerinde 40 nci maddenin birinci fıkrası hükmü cari olur.

Meriyet zamanı

İKİNCİ MADDE — Bu kanun neşri tarihinden 60 gün sonra muteberdir.

Kanunu icraya memur olanlar

ÜÇÜNCÜ MADDE — Bu kanun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

